

E Luk

Ka Knovvur To Tittiegom Mang E Yesus

O Rhek Ruk Ktar Kam Keknen Mang E Luk Ka Knovvur To Tittiegom

A knovvur ta, e Luk tittiegom. A knovvur ta, ta vle te, a knovvur langto kun mnam o knovvur ruk korlotge ngat vrua maenang. E Yoanes ka knovvur ta ktua vle ge. Vanangko mar tgus ngat kothoi mang o tgoluk tgus ruk ngata pis mang e Yesus mnam o kolkhek ruk en ta vle mo mmie. E Luk en a mhel to nam smia mnor kmeharom o mia pum ngaro yor ngo mamten. Va en a mhel to nam kaikkem e Pol kam turang orom karo reha kat.

E Luk thavaeng ngor kun mnam ka knovvur ta te, en tittiegom ka knovvur ta her mi kut mang o mia kam sim ktua mnor mang o papat ruk o minar mang e Yesus ka ngorsang to mo mmie.

E Luk mruo to ta mrua havae mang en te, ther sim kut non ekam o rhek ruk mang e Yesus he ka tittiegom mar. Va thavae mang en mruo kat te, tsim kut kaikkem o rhek ruk endruk kmelel mo kmar momalpek kmittiegom mar kun mnam ka knovvur ta.

E Luk ta khenam e Yesus te, en a mhel ka mten to nma turang o mia tgus, nang lo gia khen endruk ngaro vu gol kar endruk ngaro mnok, nang ka mnang akuruk e. Nove.

Va lmien hak ko mnam a hor ta, e Luk tkothoi mang o ngothoi vang mang ko e Yesus ta sei kam mrung o mia ruk ngata lol o vnek ngo mamten he en nma turang ngar pum mar.

O tgoluk vang ruk mang e Yesus ka ngorsang mo mmie, e Luk en atgiang to tkothoi mang ngar. O rhek ruk endruk mang o tgoluk ruk mang e Yesus ngat lua vle kun mnam o hor akuruk e.

E Luk karo rhek ruk mang e Yesus ngat lua nop mo mnam ka knovvur ta kat e. Nove. Vanangko e Luk kat to tittiegom o rhek ruk kun mnam ka hor langto kat, endo ngma mon te, O Aposel Ngaro Reha.

E Luk Ta Nantom O Rhek Ruk Mang E Yesus

1 ¹⁻⁴Vae, kolaip e Tiopilas, E Nut karo reha ruk o propet ngta ktar kpavap mang ngar tiok ngat mia pis lmien ma mmok ko kim o mia ruk ngat mur vokom mar orom ngaro mur kerok mruo mnam a venloot to ngat mi pis lmien mnam. To koknaik o mia ruk endruk ngat kaelha kmeha kngae kam polger a re mang o reha ruk endruk kat. He her mar ruk arhe ngat smia papsim mor ruk tete orom o rhek ruk mang E Nut karo reha ruk endruk kat. Kam ngae, to o mia kavurgem tete, endruk ngat smia lol o rhek ruk endruk mang o reha ruk endruk ngat sim kut ikkiem o rhek ruk mkor mar ruk ngat mia vokom mar orom ngaro kerok mruo he le kaellel mo kmar momalpek kmittiegom mar kam smia havaeng o mia akuruk tete kat mang ngar.

He kmikkiem enang tok, kolaip, ko hera pat mang yin tok kat. He ekam tok, dok kat, ko her sim kut non ekam o rhek ruk endri tiok kngae kais mang tete, he knantom mar kmelel mar momalpek kmittiegom mar ngang in, yin kam sim ktua mmok te, o ngothoi ruk endruk ngat patter in mang ngar, ngat mi ktua mien hak. Ii, o ngothoi ruk endruk her endri arhe.

A Ngothoi To Mang E Yoanes To Nama Parrum O Mia Ko Ngta Ktar Kpavap Mang Te, Knan Nera Kol

⁵⁻⁷Tennik, mnam a venloot to e Herot to vlou, ta vle te, o Yudea nga taven, a pris langto ka munik e Sekaraia kar ktavlom to e Lisabet nginta vle. Nginm sim kut kaikkiem E Nut kakro pos va o mia ngam lo kais kam mon min orom a kerkeknen tang. Kelua min alo ho hipun he, vanangko, e Lisabet nma vle orom a leep ko pum o mia ngaro kerok ekam ko tgia mait, nop kles ngin e. Lomevek ri nkong ngin mnam o pris nga ngausie to me Eron. Va e Sekaraia nam kaeha ku meorom a pris to alaut to e Abaisia kta ngaiting.

⁸To mnam a kolkha langto e Abaisia ka ngaiting tkaeha, he e Sekaraia tkol a pris ka ngaekam to kmeha ko pum E Nut ka lo keik. ⁹Va ngat ikkiem o pris nga keknen, he klenar ngat mur el en kam vaik ogun mnam E Nut ka maksien ke rek Ka Taban To A Totur Hak kam raom a ho ka ye ko kim E Nut. ^a Ii, e Sekaraia tvaik kmeharom tok, ¹⁰⁻¹¹vanang o mia vang ngta kaum mnam a taban langto yok gi ku mnok he kngarkie kam hover E Nut ka munik, phevgom e Sekaraia ko ther vaik ogun mnam a

^a **1.9** Langto mnam o Yuda ngaro pris nma raom a ho ka ye ogun mnam E Nut ka maksien ke rek Ka Taban To A Totur, he o mia ruk ku mnok ngma vokong a paei ka ngaus to la grir ko ta grap ngpalmai kmel a ngaelmir orom va ngat kais kam mnor te, a pris ther kaelha orom karo ngarkie ngang E Nut.

taban ogun ktar kam raom a ho ka ye to ka gri tvua ya kuo mang a psen to a totur.

E Sekaraia tkaeha kam raom a ho ka ye kuo mang a psen to a totur, va te E Nut tmeng ka engyel langto ko tpis her gi mur khenam kam sir ko vanam a psen to endo ko pa ngaiting to a miktiek. ¹²E Sekaraia tre gia vokom, va ka ngaung ta ksir he ksei kam gor hak. ¹³Vanangko a engyel ta reng te, “Sekaraia, ya gor kman? Or tok, ko E Nut ther ngan ila ngarkie he, he itavlom nera kol kalyie ngang in. Nak kol, va ngiak mon te, e Yoanes. ¹⁴En ner kaensireim yin, he ila sirei ner ho mi ktua hover in hak, va o mia kavurgem ruk ngara ngnek mang ko knan na kol, va en ner kaensireim mar kat ¹⁵ko E Nut mruo nera teiver kam vokom te, en a taip. Va na ho lo kat kaiviem o itok ruk lserpgue hak, ngaro serppak kam lua viging, ekam ko E Nunu A Totur tuk ner kle va kviging. Ii, si kun mnam a kolkha to knan nak kol mnam E Nunu A Totur nera viging ge. ¹⁶Va ner kaelel o papat mnam IIsrael, mar kam kat kaeknik ko kim Ngaldaip to E Nut, he nang mar kam kta mokpom kar En. ¹⁷Ii, ko naka ktar kaol kpis ktar mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom a serppak to enang e Elaisia ktang va orom kakro krovek ruk enang e Elaisia ktakor kat he nera vaer ekam tok. Nera ktar tok, kam hortgem o ngnes ngaortek ngaro keknen, mar kam kta ngaung ya mang ngles kat, va kam hortgem o kerngnek, mar kam sim kut kaikkiem o papat ruk lyar ruk mkor endruk ngam sim kut kaikkiem E Nut karo rhek. Ner sim kaelel mo kim o mia enang tok, en kmeharom mar, mar kam ttek he kpaneng Ngoldaip.”

¹⁸A engyel thavaeng tok, to e Sekaraia tkoripang te, “Hai-e, nguaka mnor te, ilaro rhek ngar mi kael mit nginga? Ko dok kar kotavlom muo alo ho hipun he. Mot lo is kmel a sie tang e!”

¹⁹Va a engyel tkoripang te, “Dok e Kambriel, koma vle ko kim E Nut he klol o rhek vgum to kpis ormar mo kmin, ko tmeng dok kam havaeng in orom o rhek ruk endri lyar. ²⁰Ther gia ya kat e, vanangko vokom na, ekam ko ya lopumtang pum kvaro rhek, ila gu nera vat kmelha tete, kam ngae kais mnam a kolkha to E Nut karo rhek ngak kael mit.”

²¹⁻²²Phevgom ko e Sekaraia ta rere kar a engyel to endo, o mia ruk ngta gun ko ma taban to ku mnok, ngta paneng e Sekaraia va ngat sia papat mang te, “Ngola, enda te vua hus ko tkan?” Ngta pat tok, to hera mnor he te, “O, E Nut telmir ngang orom a nunu tang kun to he.”

Ka vle, to e Sekaraia tkottek, to ngta vokom ko tlo is kam kta rere kat e, to ngat her mia mnor te, o, lmien, pusner ko tgia kikier, nang lo kta rere va ka ngnek.

²³E Sekaraia ta vle tok, nang kle kaeharom karo reha ge, krum karo kolkhek ruk ngtelik ngang. Trum mar, to ther kaeknik ngok mreke. ²⁴⁻²⁵Ta vle ko mreke kam ngae, to ktavlom e Lisabet ther kael ka vrek mang. To e Lisabet ther gi mur kaetim en mruo te, “E Nut ta khenam ngang dok te, ta higliang dok tete, ko ta pet

kua leep to koma vle orom ko pum o mia ngakro kerok he. Ii, En mruo teharom tok ngang dok.” Tmur kaetim tok, to ther gia vle ko mreke orom a sirei. Va tlo kta pupunpa orom ka vrek e, kais kmo kenho ruk a ktiek ko ngat ngae knop.

A Ngothoi To Mang E Yesus Ko Ngta Ktar Kpavap Mang Te, Knan Nera Kol

²⁶Mu vokom na, mnam e Lisabet ka kenho to a ktiek he hori ko ther gia vle orom ka vrek, E Nut ta kta meng ka engyel to e Kambriel kam ngae mGalili ngok ma maksien to e Nasaret. ²⁷Tngae pis ko kim a vlom sie langto ka munik e Maria, endo lurokol ngat lo ehang vop. Ngat polger re mang he te, en kam lei orom e Yosep, endo kaes to a hipun to e Devit. ²⁸Tpis ko kim to kreng te, “Vae, E Nut tho mi kut higliang in he nma vle ko kmin.”

²⁹E Maria ta ngan karo rhek tok, to tsia vavle ngang ngar he gia moruo kun mnam en mruo pum mar te, “Ngola, ani re ta, enda ta havae orom ti?” ³⁰⁻³¹To a engyel ta kta rere kreng te, “Maria ngior kam gor ekam ko E Nut te sei kam higliang in he! Vokom na, ngir kael ila vrek he kol ihal to ngiak mon te, e Yesus.^b ³²En ner ho mia laut hak va E Nut nera kvam en te, E Nut To A Ho Lautar Hak Khal Msim,^c va ekam tok, Ngoldaip to E Nut ner kael en kam kpom a ngaekam to mkor kaes to a hipun to e Devit ngang, en kam laut va ka nho mang o mia. ³³Ii, he nera nho mang IIsrael^d kam ngae ngnik ngnik hak va ka serppak ner lo kais kam nop e.”

³⁴E Kambriel ta rere knop, to e Maria ta mnganang te, “Ngola, nak pis nngia ko a ngokol tang tlo ehang dok vop?”

³⁵Va e Kambriel tkoripang te, “E Nut To A Ho Lautar Hak kta serppak mruo nera pis kmin he nera kokomor yin to ngir le kael ila vrek ekam E Nunu A Totur. Ekam tok, o mia ngara mon ilyie to ngira kol te, E Nut Khal To A Totur. ³⁶⁻³⁷Vokom na, o gi vrong reha tgus E Nut tis kmeharom mar. Ko si ila ngausie ka pun msim to e Lisabet, endo a ho ngoumie hak kat he o mia ngma havae te, tgia mait, en tel ka vrek mang katngokol he, va ka vrek ther gia vle te, o kenho aktiek hori orom agitgiang he.”

³⁸To e Maria tkoripang te, “Yu, o tgo luk ruk ya havaeng dok mang ngar, ngak pis kmok, gi enang ko ya re tok. Ko vokom dok na, ko gia vle te, E Nut kalkayie ormok.” Thavae tok, to a engyel thera parem to kngae.

E Maria Ta Ptang Ka Ngausie Ka Pun Msim To E Lisabet

³⁹To mnam o kolkhek ruk endruk e Maria ta ktar kaen a re ngang e Lisabet to kngae oguon mnam a mhe to e Yudea karo mhetor ruk kuo kio

^b 1.30-31 E Yesus ka munik ka pun msim ta vle te, Endo kam sulgim o mia kam hong ngar pum ngaro kerkeken. ^c 1.32 A munik to te, E Nut To A Ho Lautar Hak Khal, ka pun ta rere mang Endo O Yuda ngaro propet ngta ktar kpavap mang tennik te, nak pis kam hong o mia pum ngaro kerkeken. Va en, her en endo o Yuda ngma mon te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. ^d 1.33 A re ke vgon to te, e Israel, tkol a re to e Yakop ka ngaekam ekam ko o Yuda ngma kvam IIsrael tok kmikkiem ngares to e Yakop ka munik kat.

vlik kam ptang ka ngausie ka pun msim to e Lisabet. ⁴⁰Tpis ko tok, to kvaik kun mnam e Sekaraia ka rek to her gia rere kam mrung e Lisabet. A gi hi to ta mrung knop, ⁴¹e Lisabet kalyie thera prik kun mnam ka vrek. Ta ngan ko E Nunu A Totur tviging tok, ⁴²to tkaelha kam kanprim e Maria kuon mail te, “E Nut ta khenger yin kir kim lraip tgus hak. Ko a sie to kun mnam ila vrek E Nut ta teiver. ⁴³⁻⁴⁴Vokom na, yi re gia rere kar dok va a sie ta mnam kua vrek ta prik kun mnam dok ko ta prik orom a sirei to mang a sie to ngira kol. Vanang, nngia ko E Nut ta le ksei kam higiang dok he kmeng yin ngte kam pis mo kmok ko klo is enang yin e, ko her yindo arhe, ngira kol Koldaip. ⁴⁵Ii, her yin arhe ya lgekol ekam ko yi her kor mnam yin mang E Nut karo rhek ruk ka engyel ta havaeng yin ormar te, ngar mi kael mit hak.”

E Maria Tkaetim E Nut Orom Ka Kni

⁴⁶E Maria ta ngnek tok, to her le koripang vat kmetim E Nut orom ka kni te,

“Koma kanprim Ngoldaip ⁴⁷va ko ho mi ktua sirei hak ko her E Nut arhe Endo Ta Sulgim dok.

⁴⁸Va si kalkayie ta dok, ko gia vle enang a gi vrong vlom langto ko mreka va ta pat mang dok ge. He ekam tok, o gi vrong mia tgus ruk tete va endruk koknaik koknaik ngara re te, dok kua lgekol.

⁴⁹Kua sirei mang E Nut To A Serpgar ko teharom o reha ruk laol, endruk ngat papagis kim dok he. En, ka munik a ho totur hak.

⁵⁰Va ka mamrung nma vaas kim o gi vrong mia ruk ngma totu pum, endruk nga main to tete kar ngaro maineik ruk koknaik koknaik kat.

⁵¹⁻⁵²Va her Endo teharom o reha ruk lho mi vankue hak orom ka serppak ko thera rum kim o taven ruk ngat lol o ngaekmol ruk kam nho mang o mia he kseneker mar ko ngam mrua hover mar mruo. Vanang endruk ngalmialaol ngma kol a regesal mang ngar he ker kol vgum o vnek vgum mar, E Nut ther kle khover mar.

⁵³Ii, va endruk ngma vang, her E Nut to ta klang ngar orom o tgo luk ruk lyar mar kmis, vanang endruk ngat vu kais kmo tgo luk, ta kle her gia likim mar kmeng ngar kam gia ngongae.

⁵⁴⁻⁵⁵Ii, va E Nut ther turang kalngunes ruk mor Iisrael ko thera pat mang ka tnangal to tel ngang ngorores, endo kam mrung e Ebrehem kar kaores tgus ruk koknaik koknaik. Ta pat mang ka tnangal tok he kaenserpgam kam mitom he, kam turang ngor orom tete kat.”

⁵⁶E Maria tkaetim E Nut orom ka kni to endo knop, to le ka vle ko kim e Lisabet mnam o kenho ruk korlotge, to her kaeknik ngok mreka.

E Yoanes To Nama Parrum O Mia Knan Tkol

⁵⁷E Lisabet ta vle, to kalyie tkaimim kam hera kol. To thera kol kalyie to a ngokol. ⁵⁸To o mia ruk kun mnam ka ngausie ka pun msim va o mia

akuruk ko yok, ngta ngek mang ko ta llues, to ngta pat mang E Nut ko tho mi kut mrung e Lisabet tok, to ngta kaum kam sirei kar.

⁵⁹To pekam o kolkhek ruk aktiek hori orom alomin ko ngat nop, o mia ngta ngam a sie kun moulu va ngta re kam mon orom kteit e Sekaraia ka munik mruo. ⁶⁰Vanangko ngat lo is e, ko knan tkaur kmar he kre te, “O-o, ngruak mon te, e Yoanes.”

⁶¹Va ngta havaeng te, “A munik to endo ingores ruk tennik ngat lo mnok orom vop.”

⁶²To ngat kle kikier ngang a gunsvel kteit kam mnor te, en te ktua svil mang ani munik to. ⁶³To tgi kta kikier ngang ngar, mar kmen a pla tang ngang. Tkol he, to kaittik kuo mang te, “Ka munik e Yoanes.” Tkaittiegom tok knop, va te o mia ngat gi senkrip kim ko ⁶⁴tre gi kaittik knop va te ka naprai ther mrua halgir to ther kaelha kam kta rere kat kam kanprim E Nut.

⁶⁵Kam ngae, to o mia ruk ngta vle ko rkieng ngar, ngte sei kam senkrip kim o tgoluk ruk ngat pis kim e Sekaraia enang tok. Va o mia ruk kun mnam e Yudea karo mheter ruk kuo kio vlik ngam ngae her gia mo rere kar mar mang ngar.

⁶⁶He enang tok, ngat kaelha kam sia ngam kmar he, he kmo mnganang ngar te, “Ngola, a sie to enda karo reha ngara vle enang erie e?” Ii, o mia ngam sia ngam kmar tok arhe ekam ko E Nut tkaenkrovgem a sie to orom kta serppak mruo.

E Sekaraia Ta Kni Pum E Nut Kam Ktar Kpavap Mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen Te Nera Pis

⁶⁷Kam ngae, to E Nunu A Totur ta viging e Sekaraia vat he kaenkrovgem, to e Sekraia ta ktar ka kni kam ktar kpavap mang o tgoluk ruk ngar le kpis koknaik yek te,

⁶⁸⁻⁶⁹“Ko ho mi ktua kanprim Ngoldaip to E Nut, Endo Iisrael ngma totu pum, ko En tkaelha kam tavger Endo Tvua Serppak, Endo Kam Sulgim Mor Kam Hong Ngor Pum Nguaro Kerkeknen.^e He en nera pis mnam a ngausie ka pun to mkor E Nut kalkayie to e Devit, he E Nut tre kmel ko ma mmok orom ka serppak, en kam sulgim mor kam hong ngor pum nguaro kerkeknen tok arhe. Ii, her endo arhe tre kam ptang ngor he, he kael ekmor^f ruk karo mia ormor kam hong ngor ko maktiegom nguaro imuo.

⁷⁰E Nut tkaelha he kam tavger endo tok kmikkiem karo rhek mruo ruk ta ktar kpavap mang tennik ko vgum o propet ruk o totur ko ngat havae te,

^e **1.68-69** O rhek ri te, Endo Tvua Serppak To Ta Sulgim Mor Kam Hong Mor Pum Nguaro Kerkeknen ta vle Iinglis te, Horn Of Salvation. A re to enda ta rere mang Endo O Yuda ngaro propet ngta ktar kpavap mang te, nak pis. En her endo o Yuda ngma mon te Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. ^f **1.68-69** E Nut tel ekam o mia pum ngaro kerkeknen orom khal to e Yesus ka yor.

- 71 en nak sulgim mor he khong ngor ko maktiegom nguaro imuo ruk ngam kaelat mor.
- 72-73 Ii, E Nut ther tavger endo tok, kmaottam ka tnangal to a totur, endo ta khenam ka mamrung ngang ngores orom, en kam pis lmien orom tok. A tnangal to endo, E Nut ther ktar el orom ka serppak mruo ngang ngores to e Ebrehem ko ta ktar kpavap mang te,
- 74-75 nera turang ngor he khong ngor ko maktiegom nguaro imuo, mor kmeha ngang En mruo mekam mekam he lo kta gorang ngar kat e. Ii, nera turang ngor tok, mor kam kle sim kut kaikkiem karo pos, mor kam vle la mmok hak ko pum kalo keik. Ii, E Nut nama svil mor kam vle tok mekam mekam.
- 76 Vanang yindo kua gidiel ormin, o mia ngara kvam in te, E Nut To A Ho Laut Hak ka propet to yin, ko ngira ktar mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam vaer ekam.
- 77 Ngira ktar tok, ko E Nut nera meng yin ngok kim karo mia mruo ruk ormor kam havaeng ngor mang a papat to enda te, E Nut nera sulgim mor he khong ngor pum nguaro kerkeknen ko nera lol patgiang ngaiting.
- 78 Ii, E Nut nera lol nguaro kerkeknen patgiang ngaiting ekam ko nam vua mrung ngor. Ii, E Nut nera mrung ngor he kmeng Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, ko ner kottek kuon ma volkha he kaol ngte kmor kam valler mor enang a kolkha ko nma plek he kvaller mor tgus tok kat. Ner kaeharom tok, he nang mor kam mmok mang te, her en arhe endo kam sulgim mor he khong ngor pum nguaro kerkeknen.[§]
- 79 Ii, en ner kaol he kpis enang tok, kam valler o mia ruk ngma vle kun mnam a slommok ko ngma vle enang o mia ruk ngat yor he. Va a mmok to endo nera ktong ngor, mor kmikkiem a ngaelaut to kam smia kol a vrek longeik kar E Nut.”
- ⁸⁰E Sekaraia ta kni knop to ka vle. Nang e Yoanes nam her gia vle ko ma kalputmok to ngae klaut ko tok orom kakro krovek ruk ngta serppak, kam ngae kais ko mnam a kolkha to tngae kpis ma mmok ko kim IIsrael.

E Yesus Knan Tkol

(Mt 1.18-25)

2 ¹Tie ma venloot to e Lisabet ta llues mnam, IRom Ngalaip to ka munik e Ogastas tkol IRom nga ngaekam to ngma mon te, e Sisa. En tkaen a re ngang o mia ruk kun mnam o Rom ngakro rengmat tgus, mar

[§] 1.78 O rhek ri te, “Endo ta vle enang a kolkha msim to nma plek he kvaller mor tgus” ngta rere mang endo O Yuda ngaro propet ngta ktar havae mang, endo o Yuda ngma mon te Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. Him a hor to mkor e Malakai 4:2.

kmel ngakro mnok. ²(A re to enda ngta pakvom yek kun mnam a venloot to e Sairinias ta nho mang lRom nga mhe to e Siria.) ³Ekam tok, o mia tgus ngat kaelha kam veet kmeknik ngok mnam ngakro rengmat ngo pneik mruo kmel ngakro mnok tgus.

⁴Va ekam ko e Yosep nkong mnam a ngausie ka pun to me Devit, en tkottek ko mnam ka maksien to e Nasaret kun mGalili he ka grung ngogu mYudea ngok ma maksien to mBetlehem, ko e Devit ka rengmat ka pun to arhe. ⁵En kar ktavlom to e Maria, endo ngat polger re mang te, ngin kam lei, nginta grung ngogu kmen nginalo munik, vanangko e Maria ka her vrek he. ⁶Nginta pis he ka vle ko tok, to e Maria kalyie tkaimim en kam hera kol he. ⁷Vanangko nop a ngaekam tang ngang ngin kun mnam o gunmia nga rek to tok e. Ekam tok, ther gia kol khal to a molpou kun mnam a liplip to le kokomor orom o it he kael kun mnam a plo.

**A Engyel Ta Polger A Re Ma Mmok Te, Endo E Nut
Thim Orom Ka Msasaen, Her Endo E Yesus Arhe**

⁸Mnam a segain to endo o toot kmo sipsip ngta vle kun mo mhetor ruk ko rkieng a rengmat to e Betlehem he ktoot mang ngaro sipsip. ⁹Ngta vle ko tok, va vgum E Nut ka engyel langto ko E Nut ta meng kam ngae kpis kmar. Ther gi pis orom Ngoldaip ka mmok he kvaller mar to ngat sei kam gorang. ¹⁰To a engyel ta reng ngar te, “Mguak or kam gor e. Ko mu vokom na, ko pis orom E Nut ka re to kmensireim o mia tgus, ko ¹¹tete kun mnam e Devit ka rengmat ka pun, a gunsvel langto knan tkol he, he her en arhe, Endo Kam Sulgim O Mia Kam Hong Ngar Pum Ngaro Kerkeknen. Ii, a gunsvel to endo, her en Ngoldaip to E Nut Thim Orom Ka Msasaen to arhe. ¹²Ii, mguer mrua vokom a gunsvel to endo ko ngata kokomor orom o it he kael nera kru kun mnam a plo. He vgum alo ngaelmir ruk orom a plo va o it mguera mnorvek pum tok arhe.”

¹³Thavae tok, va vgum a ngaen to alautar ko tottek kuon ma volkha he kpis kaum kar a engyel to endo, he mar tgus ngta mo turang kam kni kam kanprim E Nut te,

¹⁴“Ngruak guya pum E Nut to man ma volkha ka munik ko ta re kmel a vrek longeik kun pgegom o mia ruk ta higiang ngar kar En mruo.”

¹⁵O engyel ngata kni tok, to ngat hera parem o toot kmo sipsip to kaeknik ngoguan ma volkha. To o toot kmo sipsip ngat kaelha kam mo reng ngar te, “Puoo-te-tok, he mu somor ngok mBetlehem he ngor kam ngae kvokom a gunsvel ta E Nut ta havaeng ngor mang ko ther pis he.”

¹⁶To ngta marer kngae. Ngta kngae kpis kriring to kpis mang e Maria kre Yosep va a gunsvel ta he, ko tgia kru kun mnam a plo. ¹⁷Ngta pis kvokong he, to ngat kle kparem mar he kngae kpolger a engyel karo rhek mang a gunsvel to endo. ¹⁸Endruk ngta ngan o rhek ko vgum o toot kmo

sipsip ngat ngae her mrua sor kmar, ¹⁹vanang e Maria, tlo kat korim o papat ruk endri e, ther gi kaelik mo malpek he, he gia pat mang ngar tok. ²⁰O toot kmo sipsip ngat polger o rhek tok, to her kaekeknik to kanprim E Nut mang o ngaelmir ruk ngat vokom mar va ka ngnek mang ngar ko ngat mi papagis msim tok kmikkiem a engyel ka re ko thavaeng ngar mang ngar enang tok. Ngat kanprim E Nut mang ngar kam hover E Nut ka munik ko pum o mia ngaro kerok enang tok.

E Yosep Kre Maria Nginta Mon Nginlyie Ka Munik Te, E Yesus

²¹To kopekam o kolkhek ruk aktiek hori orom alomin ko ngat nop, ngta ngam ngin lyie kun moulu he kmon orom a munik to e Yesus, ko E Nut ka engyel mruo ta ktar sgum tok, nang knan nong ka vrek orom vop.

E Yosep Kre Maria Nginta Teiver E Yesus

²²E Maria kar kalyie ngint parrur knop kmikkiem enang ko e Moses ta keknen tok, to alomevek ri nginta kol ngin lyie he kngorom ngoguo mYerusalem kam teiver kmel maktiegom Ngoldaip to E Nut ²³kmikkiem o rhek ruk ngat ittiegom mar kun mnam Ngoldaip ka hor to orom o pos te, “A yie to a molpou ngiak teiver he ka khenam ngang E Nut te, ta polok petgim o gi vrong mia kam vle ko maktiegom E Nut mruo.”

²⁴Enang tok, ngint ngae ngoguo mYerusalem kam ngae ngok kim a pris langto ko tok, kmen ngin lyie ko maktiegom E Nut va kmen o nngiar kmikkiem Ngoldaip ka pos langto tok ko thavae te, kam nngiar ngang “Orom o iningol korlolo, endruk alo gennes alomin, va alo giu lomin ruk o sital.”

E Simion Tkaetim E Nut Pum A Gunsvel

²⁵Ngint pis kmeharom tok, vanang a mhel langto ka munik e Simion ta vle ko mYerusalem kat. En a mhel a yar ko nam vu kael ongtok mang E Nut he sim kut kaikkiem karo pos va nma paneng Endo Kam Sulgim IIsrael Kam Hong ngar petgim ngaro imuo^h ko nera pis. Ta vle tok orom E Nunu A Totur kakro krovek ko ta viging. ²⁶Ii, va tesgun E Nunu A Totur ta kenang te, ner lua yor vop kais ko nak vokom Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, endo Ngoldaip tel ka tnangal mang te, en kam pis. ²⁷E Simion ta vle tok, va E Nunu A Totur te mrua ktong kngorom ngok mnam E Nut ka maksien ka taban to ko ma gi vle. To lomevek ri ngint re kvaik orom ngin lyie kam teiver va ka khenam ngang E Nut kmikkiem ngaro pos ko ngat keknen tok. ²⁸To e Simion tkaol ngok kim min to kol ngin lyie korreiker maktiegom to hera kanprim E Nut kmetim te,

^h **2.25** O rhek ri te, “Endo Kam Sulgim IIsrael Kam Hong ngar petgim ngaro imuo” ta rere mang endo o Yuda ngaro propet ngta ktar kpavap mang. En her Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen arhe.

- 29-30 “Ngoldaip yin mruo im vua nho mang o tgoluk tgus he ekam tok, ngiak kaikkiem ila tnangal to ye her el ngang dok, endo kam vaeng dok ngok kmin yek, ekam ko ko her vokom Endo Kam Sulgim O Mia He Khong Ngar Pum Ngaro Kerkeknen he. Ii, kua vrek thera vle longeik ekam ko ko mur vokom endo orom kua lo keik mruo.
- 31 Her en arhe yin mruo ya re kam mur kael en kam khenam mo ppegom o mia tgus ngo kerok
- 32 en kam vle te, a mmok to kam valler o vrong rhek, mar kam mmok mang en te, en arhe endo kam sulgim mar he khong ngar pum ngaro kerkeknen. Va en nera vle kat orom kla saen to kam valler IIsrael tok kat, o mia tgus, kam guya pmar ekam en.”

E Simion Ta Ktar Kpavap Mang E Yesus

33E Simion tkaetim E Nut knop, to lomevek ngint ngae her gia mo sor kmin kim o rhek ruk e Simion tkaetim E Nut mang ngin lyie ormar. 34-35 To e Simion tngamyammok mang ngin to le ka ktar kpavap mang ngin lyie ngang knan te, “Vokom na, a gunsvel to enda E Nut tmi el kam mommen IIsrael kavurgem ko en nera kaop kim akuruk kam harapeet petgim va akuruk yok nera kaop kim mar, mar kam le ksisir vanam. He ekam tok, nera vle enang a totu to mkor E Nut. Va si enang tok, o mia ngar le krere pum ge. En nera vle tok arhe, he nang en kmommen o mia tgus kam khenam ngaro vurkul ma mmok, nang koknaik o mia ngara krong orom o ot. He enang tok, en ner kaop kmin kat kam kol a ho mamrung alautar hak ko a mamrung to endo ner ngae sei kam krong yin kat.”

E Ana Ta Ktar Kpavap Mang E Yesus

36Mnam a kolkha to endo, a propet langto a vlom ta vle kat. En a tahek to a ho ngoumie hak he. Ka munik e Ana. En nkong mnam a ngausie ka pun to me Aser va kteit e Panuel. E Ana tlei tiok he, he ka vle ko kim katngokol mnam o pnes a ktiek hori orom alomin 37to katngokol thera yor kparem. Nang en, ther gia vle en a tahek kam ngae kais tete ko en a ho ngoumie hak he. Va nam lo korim E Nut ka maksien e. Nam gia kanko kpis ko tok va khivuo kam paal kmo ol tgus ko kim E Nut kam hover ka munik he kngarkie ngang mnam o kolkhek va o rsegain tgus. 38To kun mnam ke vgon to endo ge e Ana ther kaol kpis mang e Simion mar ko e Simion ta hivuo kam rere ngang e Maria vop. Tpis to her gia kanprim E Nut ko kim mar to le kaelha kam havaeng o mia ruk ngata vle he kpaneng Endo Kam Sulgim IYerusalem He Khong Ngar Petgim Ngaro Imuo mang a gunsvel to endo.

E Yosep Kre Maria Ngint Kaeknik mNasaret

39Ngint eharom ngaro reha ruk endri kmikkiem E Nut karo pos knop, ko ngat havae tok, to ngint kaeknik orom ngin hal kam ngae ko mGalili

ngok mnam nga rengmat msim to e Nasaret. ⁴⁰Ko tok, a gunsvel to enda ta ngae klaut he kserppak va vua nganrhek mekam mekam va E Nut nam vu kael o papat mnam.

E Yesus Ko Mnam E Nut Ka Maksien

⁴¹Mnam o pnes tgus e Yosep kre Maria nginma kanko kngae mYerusalem kam kunnngir kim a pnes to ngma mon te, A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou. ⁴²E Yesus karo pnes ngat kais te, lo ktiek hori orom alomin. To mnam a kolkha langto tkaikkiem lomevek ri kam grap ngoguon kam kunnngir kim a pnes to enda kmikkiem enang ko ngma kanko kmeharom mo pnes tgus tok. ⁴³Ngat kunnngir kim a pnes to endo knop, to lomevek ri ngint kaelha kmeknik ngogu mreka, vanang lua paptang e Yesus ko en tlo eknik ekmin e. Ta kle va her gi vle ko tok mYerusalem. ⁴⁴Vanang min, nginta kle kpat re the, ther ikkiem a valngan to ngat kaeknik ngogu mreka, to ngint her gia kolaspa kam ngae mnam a kolkha to agitgiang tgus ngok mreka. Kam ngae, to ngint kaelha kam riring e Yesus kun pgegom nginaro valngneik va ngin lenar mruo. ⁴⁵Vanangko ngint lo pis mang e, to ngint kaeknik ngoguon mYerusalem kat kam ngae kta riring. ⁴⁶To mnam o kolkhek ruk korlotge ko ngint sia riring, vanangko tngae ka vle kun mnam E Nut ka maksien ko nam korsang kun pgegom o pattermia kmo pos he ka mnganang ngar va kvongnek kim ngaro rhek. ⁴⁷O mia ruk ngata ngan ko tkoripang o mngan ngat her gia senkrip kim ekam ko tsim ktua ngangam kim kmoripang ngar orom karo vu papat ruk laol. ⁴⁸To e Yosep min ngint pis re gia vokom ngin hal ko tok, nginalo nunu ngint ho mi kut parem nginalo mit hak. To knan tkootporeng te, “Ngola, kman ko ya kirmekon muo tok, ko mote ksei kam papat miik he kriring in?”

⁴⁹Va E Yesus tkoripang knan te, “Met vua riring dok kman? Met lua mnor gi, ko meta kta riring dok kat, ko nguaka vle mo mnam E Titou msim ka maksien he?” ⁵⁰Thavaeng ngin tok, vanang min ngint lua mmok mang karo rhek e.

⁵¹To e Yosep kar ktavlom nginta vaeng e Yesus to ngta parem e Yerusalem to hera ngae ngogu mNasaret. Ngma vle ko tok, va e Yesus nma ngan vgum min mekam mekam. Va knan tlo korim o papat ruk endri e, ther gi kaelik mo malpek he, he gia pat mang mar tok. ⁵²Kam ngae, to e Yesus ta laut kngae he vua nganrhek mekam mekam. Va E Nut tsei kam higiang he kael o papat mnam. Va o mia ngma higiang kat.

E Yoanes To Nam Parrum O Mia Ta Pos Kngae Kam Verang A Ngaelaut Ekam E Yesus

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Yn 1.19-28)

3 ¹E Yesus tlaut mnam a venloot to lRom Ngalaip to ka munik e Taibirias tkol lRom nga ngaekam to ngma mon te, e Sisa. A venloot

to endo ta vle te, e Taibirias tkol a ngaeha to kam nho mang lRom tgus kngae kais ko o pnes ruk loktiek he hori orom a nhar ngat nop. Va mnam a pnes to endo ko ta nho mang ngar kais ko tok, e Taibirias kalkayie to e Pontius Paillet tkol a ngaeha to kam nho mang a mhe to e Yudea. Va e Herot¹ te ktua nho mang a mhe to e Galili va knopia to e Pilip, te ktua nho mang alo mhe ruk e Iturea va e Trakonitis va a mhel langto yok, endo e Lisanias te ktua nho mang a mhe to e Abelene kat. ²Va mnam a venloot to endo kat o pris ruk laol ngalotaip ruk e Anas kre Kaiapas nginta nho mang o pris tgus. Ii, her a venloot to enda arhe E Nut tkael a re mnam e Sekaraia khal to e Yoanes ko ma kalputmok. ³He ekam tok, e Yoanes tkaikkiem a re to endo tok, he kngae mnam o mhetor tgus ko rkieng a ye to e Yodan he ka tger o mia te, “Mguak kaitgung mularo kerkeknen he kparrur orom E Nut ka munik, he nang muk kam mrua khenam muk mruo ma mmok tok te, mut mi itgung mularo kerkeknen, nang E Nut kam lol patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar.” ⁴Ii, her e Yoanes to tpis tok arhe kmikkiem enang ko a propet to e Aisaia ta ktar kpavap mang tennik te,

“A mhel langto ta vle ko ma kalputmok he ktetger o mia kam re la vlorum ngang ngar mang ngaro kerkeknen te, ‘Mguak verang a ngaelaut ekam Ngoldaip, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen va mguak hopeng kero kleimkor ekam kat. ⁵Va mguak koveet o vlik va o kharmai ngpirik, nang khopeng o tonglou ruk laol ngpalmai, mar kam mo is he ksirsir enang a sirsirmok. Va mguak sirsrim o tutummok kam sir he kaeharom o kernonhommok kam kta sir kat. ⁶Mguak kaeharom tok, he o gi vrong mia tgus ngar mia vokom Endo ko E Nut nera sulgim mar kam hong ngar pum ngaro kerkeknen vgum en.’ ”

⁷E Yoanes nam kaeharom tok, va o mumu kavurgem ngta veet ngok kim, en kam parrum mar kat. Tvokom mar, to thera kner mar kam re te, “Laro inkuol ruk muk orom mularo naprai alomin ko muta pat re te, mut kais kam gia parrur kuo mang mularo gi pkor enangthe kam pet a kapnes to E Nut tre kmen ngang nguk, nang kle kat kaeknik kmeharom o kerkeknen? ⁸Te ho mi kut nop hak, ko mguak kle va kaeharom o keknen lyar ruk ngta khenam ngang o mia te, lmien te, mut mi itgung mularo kerkeknen. Ii, va mguak or kam pat te, mut kais kam pe gi mrua koon mang nguk mruo orom mularo mur rhek kam tok orom mar kam re te, ‘Ngot pal mnam a ngausie ka pun to mkor ngorores to e Ebrehem, he ekam tok, ngrer lua kol a kapnes to endo e.’ Kmanker muk? Te mut si pal mnam a ngausie to mkor ngores to e Ebrehem vanie, ko kua havaeng

¹ 3.1 A re ke vgon to te, e Herot ta rere mang a valngan to mkor e Herot va ta rere lsir mang e Herot to vlou khal to ka munik e Antipas.

nguk te, si o gi krek ruk endri va E Nut tkais kam hortgem mar, mar kam pis te, e Ebrehem kaores msim ruk mar kat, mar kam le gi liepum muk ormar. ⁹Kua mien, ko langto langto mnam muk tmi kut kaenang a ho to nam kaehi orom karo miel ruk nong lyar. He ekam tok, E Nut ketasuo en kam hong pum a ho to endo he. Ko gi tete ta, ka kom ther toto mang karo kavgot, ko ta paneng endruk tgus ngaro miel ruk nong lyar kmovverik he kokovgom mar kngam mar kuo kia paei.”

¹⁰E Yoanes ta re tok, to o mia kavurgem ngta mamnganang te, “Vanang ngruak kaeharom anito he nang E Nut kam lo kaen a kapnes to ner kaen ngang ngor?”

¹¹Va e Yoanes tkaekon ngang ngar te, “Endo kalo yet alomin, nak kaen tang ngang kaela to en nop, va endo ta vi naka nngiar ngang klenar ruk nop o ol ngang ngar.”

¹²Ta re tok, to o ker mia ruk ngam kaelha klol o takis ngat kaol ngok kim e Yoanes, en kam parrum mar kat. Va ngata mnganang kat te, “Pattermia, vanang mor, ngruak kle kut kaeharom anito he nang E Nut kam lo kaen a kapnes to ner kaen ngang ngor?”

¹³Va e Yoanes tkoripang ngar te, “A tong to lRom ngtel, o mia kmikkiem kam ngam o takis kais ko tok, mguak or kmaur kim o mia kam grap mang a tong to endo.”

¹⁴Va akuruk mnam lRom ruk ngma kar va tomten ngat le kaol kmikie kam kta mnganang vat te, “Vanang nngia mang ngor? Ngruak kaeharom anito he nang E Nut kam lo kaen a kapnes to ner kaen ngang ngor?”

Va e Yoanes tkoripang ngar te, “Mguak or kam kol a hacie mang o mia, mar kmen o krek ngang nguk. Nangko mgua le gia sirei mang a kre to muma kpom. Va mguak or kam ppiak mang o mia ko kim endruk ngma vongnek kim o rhek.”

¹⁵Va ekam ko o mia ngat gia toot kam nho mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, ngat kaungtu mang e Yoanes, he kpat re te nok her endo arhe. ¹⁶Vanangko e Yoanes ta srim mar mang en mrue te, “A mhel langto ner kaol knaek mang dok, vanangko en tlaut mang dok. Ka serppak tho mi kut laut kir kim dok he klo vu is mang en hak. Si dok kam hong ka lo nhar ngina lo ngausie mkor va dok klo vu eveep is e, en kam ppir orom en mrue, nang dok kam hong min mkor. Dok, koma parrum muk orom a gi ye e, vanang Endo Ner Kaol knaek mang dok, en ner le ktua parrum o mia akuruk mnam muk orom E Nunu A Totur ka munik. Vanang akuruk mnam muk ner kle kngam mar oguo kia paei. ¹⁷Ii! Her en tuk to tkais kmeharom ka ngaeha enang tok arhe, ko ka ngaeha ta vle enang a mhel to ta kpom a kriar ko ta re kam sngam a paei kam mrot o hi ngo khek. Nera mrot to le klol endruk lyar petgim endruk nong lyar, nang kle klol endruk lyar he kaelik kun ma rek langto. Vanang endruk nong lyar nera ngam mar oguo kia paei to a vleir kam hera raom mar

tgus ngatngae.”¹⁸ Ii, kmikkiem enang tok, e Yoanes nma tetger o mia orom karo rhek kavurgem kam hahavae mang a re to mang e Yesus tok.

Ngat Kaenpasiker E Yoanes Kun Ma Hengor

(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹⁹ Vanang tesgun e Yoanes nma mon lRom ngalaip kalkayie to e Herot orom karo kerkeknen ngo mamten tgus. To mnam a kolkha langto e Yoanes ta kner e Herot pum ka kerkeknen langto, ko e Herot tparem ktavlom, nang kle klei orom knopia to e Pilip ktavlom to e Herodias.
²⁰ To e Herot teharom a kerkeknen langto kuo mang karo kerkeknen tgus ruk tesgun. Va ka kerkeknen to endo tkernonho hak kir kim endruk tgus tesgun, endo kmenpasiker e Yoanes kmel kun ma hengor.

E Yoanes Ta Parrum E Yesus Orom E Nut Ka Munik

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

²¹ Nangko ktar mang ko ngat lo enpasiker e Yoanes kun pa hengor vop, e Yoanes tparrum o mia tgus to le kparrum e Yesus kat. To e Yesus ta ngarkie ko tok, va a volkha tmommenik, ²² he E Nunu A Totur to tmur ellik mang a giu ta grung he kar kuon mang. To E Nut ka ktui tkottek kun kuon ma volkha he kre te, “Ko hal to yin. Kom vu kaelongtok mang in va ko sei kam higiang in.”

E Yesus Karo Pupnam

(Mt 1.1-17)

²³ Enang tok, e Yesus karo pnes ngat kais te, a mhelom he lo ktiek ko tkaelha kmeharom karo reha. Nang o mia ngma pat re te,

e Yesus, e Yosep khal msim. Va

e Yosep e Hilai khal,

²⁴ e Hilai e Mattat khal,

e Mattat e Livai khal,

e Livai e Melki khal,

e Melki e Yanai khal,

e Yanai e Yosep khal,

²⁵ e Yosep e Matatias khal,

e Matatias e Emos khal,

e Emos e Nahum khal,

e Nahum e Eslai khal,

e Eslai e Nagai khal,

²⁶ e Nagai e Meat khal,

e Meat e Matatias khal,

e Matatias e Semein khal,

e Semein e Yosek khal,

e Yosek e Yoda khal,
 27 e Yoda e Yoanan khal,
 e Yoanan e Resa khal,
 e Resa e Serababel khal,
 e Serababel e Sealtiel khal,
 e Sealtiel e Nerai khal,
 28 e Nerai e Melki khal,
 e Melki e Edai khal,
 e Edai e Kosam khal,
 e Kosam e Elmadam khal,
 e Elmadam e Er khal,
 29 e Er e Yosua khal,
 e Yosua e Elieser khal,
 e Elieser e Yorim khal,
 e Yorim e Mattat khal,
 e Mattat e Livai khal,
 30 e Livai e Simion khal,
 e Simion e Yuda khal,
 e Yuda e Yosep khal,
 e Yosep e Yonam khal,
 e Yonam e Elaiakim khal,
 31 e Elaiakim e Melia khal,
 e Melia e Menna khal,
 e Menna e Mattata khal,
 e Mattata e Natan khal,
 e Natan e Devit khal,
 32 e Devit e Yesi khal,
 e Yesi e Obet khal,
 e Obet e Boas khal,
 e Boas e Salmon khal,
 e Salmon e Nason khal,
 33 e Nason e Aminadap khal,
 e Aminadap e Ram^j khal,
 e Ram e Hesron khal,
 e Hesron e Peres khal,
 e Peres e Yuda khal,
 34 e Yuda e Yakop khal,
 e Yakop e Isak khal,
 e Isak e Ebrehem khal,
 e Ebrehem e Tera khal,

^j 3.33 O hor akuruk tennik ngat liepum a munik to, “e Ram” orom a munik to, e “Atmin.”

e Tera e Nahor khal,
 35 e Nahor e Seruk khal,
 e Seruk e Reu khal,
 e Reu e Pelek khal,
 e Pelek e Eber khal,
 e Eber e Sela khal,
 36 e Sela e Kenan khal,
 e Kenan e Arpaksat khal,
 e Arpaksat e Sem khal,
 e Sem e Noa khal,
 e Noa e Lamek khal,
 37 e Lamek e Metusela khal,
 e Metusela e Inok khal,
 e Inok e Yaret khal,
 e Yaret e Mahalalel khal,
 e Mahalalel e Kenan khal,
 38 e Kenan e Inos khal,
 e Inos e Set khal,
 e Set e Adam khal va
 e Adam E Nut khal.

E Seten Ta Kendom Ngang E Yesus Kam Khenam Ka Serppak Ma Mmok
(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

4 ¹To E Nunu A Totur tkaenkrovgem e Yesus kmottek mnam a mhe to ko rkieng a ye to e Yodan, he ka ktong ngok ma kalputmok ka mhe langto ko yok vat. ²To ko tok, e Yesus tgia paal kmo ol ko kim E Nut mnam o kolkhek ruk alo mhelom alomin, to te ksei kam vang. Va mnam a venloot to endo kat e Seten^k tkaenen mkor e Yesus kam kendom ngang, te en kmeharom a kerkeknen tang.

³Ii, e Seten tkaelha kmenen mkor e Yesus kam kendom ngang kam reng te, “Enang ko E Nut Khal msim to yin, va yin he reng a kre ta, he nhortgi el en a bret, yin kmem.”

⁴Va e Yesus ta kokheng te, “O-o, ngat ittiegom E Nut karo rhek tennik he te, ‘A mhel ka ngorsang tlo gia vle mang kam her gia pat mang o gi ol tuk he kvenu kmemik e.’”

⁵E Seten ta ngnok tok, to ther kta ktong e Yesus ko ma mhe to oguon mail hak. Va vgum o marhok ngakro mhetor tgus ko e Seten ther gia khenam mar ngang mnam ke gi venloot to endo gi. ⁶To e Seten ta havaeng te, “Va yin, o marhok ngakro serppak va ngakro gol tgus ruk endri E Nut telik ko maktiegom dok he ko kais kmenik ngang in. Ko ko

^k 4.2 E Seten ka munik ka pun ta vle te, endo nam kael imuo ngang o mia.

kais kmenik ngang tang enangthe kopa svil. ⁷Enang yin, ngora slak orom o marhok tgus ruk endri ngakro serppak kar ngakro gol ngang in, yin kam nho mang ngar enangthe ngiak totu pum dok.”

⁸Va e Yesus ta kta kokheng ge te, “Tennik ngat ittiegom E Nut karo rhek kat te,

‘Ngia gia totu pum Ildaip to E Nut tuk he kaeha ngang gi En tuk.’ ”

⁹E Yesus ta re tok, to e Seten ther kta ktong ngok mnam E Nut ka maksien to ko mYerusalem, to hera srim kuon mang E Nut ka maksien ka rek ka keik to kuo plut hak. To ther kat kaegom kam kleim E Nut karo rhek kam kendom ngang te, “Enang ko E Nut khal msim to yin, va yin he, mur khenam in kam prik ngogu mmie. ¹⁰Ko enang ko lmien mang in tok, va yi lo is kam yor e, ko ngat ittiegom E Nut karo rhek mang yin kat te,

‘E Nut ner kael a re ngang karo engyel, mar kam smia nho ekam yin. ¹¹He ngar gia hapong in orom ngakro singni ko kia gan. He ekam tok, si ila nhar ke smeik ngang ner lo kais kam gi vrua mot a kre tang hak.’ ”

¹²To e Yesus ta kta kokheng kat te, “O-o, tennik ngat ittiegom E Nut karo rhek akuruk kat te, ‘Ngior kam kendom ngang Ngoldaip to E Nut, En kam khenam ka serppak ma mmok.’

¹³E Seten ta kendom ngang e Yesus orom o ngaegom ruk endri tgus knop, to ther gi korim to kpaal mang en kam vle kat kaegom mnam a kolkha langto vat.

A Re To Mang E Yesus Ta Ngae Kvaas Kim O Mia Ruk Kun Mnam A Mhe To E Galili

¹⁴⁻¹⁵To e Yesus tkaeknik ngoguoan mnam a mhe to e Galili he kaelpun kvaik kottek mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar. Va E Nunu A Totur tkaenkrovgem he nma patter o mia orom ka serppak, va o mia ngam ngae sei kam hover ka munik hak. He ekam tok, a re to mang en, ta ngae kvaas kim o mia ruk kun mnam a mhe to endo tgus.

INasaret Ngat Likim E Yesus (Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶To e Yesus ta ngae kun mnam ka rengmat ka pun to e Nasaret ko tlaut ko. Va a Sabat langto tpris. He kmikkiem ka keknen to kam vaik ngok mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar mo Sabat tgus, ta vaik ogun mnam o Yuda ngarta rek ko tok mNasaret kat he ksir ogun ktar kam kol a ngaekam to kam him E Nut karo rhek. ¹⁷Ngat kaen a meer to mkor a propet to e Aisaia ngang, to ta lamher he kpis ko mnam a mhe to e Aisaia tittiek mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen to khim te,

¹⁸“Ngoldaip tmeng E Nunu A Totur kmenkrovgem dok ekam ko E Nut thim dok orom ka msasaen kmenserpagam dok kmel a re

ngang o mia mang ka tavgo. Ii, tmeng dok ngang endruk ngta tu kmo tgoluk kam havaeng ngar te, E Nut ka tavgo tkais kam hong ngar petgim ngaro kernonhommok. Va ngang endruk ngta vle ku meorom e Seten ka tavgo kat, E Nut tmeng dok ngang ngar kat, dok kam havaeng ngar mang a knovvur te, E Nut ka tavgo tkais kam hong ngar kat petgim e Seten ka tavgo hak. Va ngang o vivisker, tmeng dok ngang ngar kam havaeng ngar te, ka tavgo tkais kmeharom mar, mar kam kta nho kat. Va ngang endruk o mia ngma kol a regesal mang ngar, tmeng dok ngang ngar kat kam havaeng ngar te, E Nut ka tavgo tkais kam hong ngar petgim endruk ngma kol a regesal mang ngar. ¹⁹Ii, tmeng dok ngang endruk arhe, dok kam pis kael o rhek ngang ngar tete tok arhe te, a venloot to E Nut telha orom kam hong ngar pum ngaro kernonhommok her tete msim arhe.”

²⁰Ta him a meer tok knop, to ta kta llum to her kaen ngang a mhel to nam kaeha ko tok. To ther korsang kam patter mar. O mia ruk kun ma rek to endo ngat her gia ketlam, va ngaro kerok ngat lo kat korim e. ²¹To ther kaelha kam havaeng ngar te, “Tete mnam a kolkha to enda msim, E Nut karo rhek ruk endri ngat her el mit ormok he, ko muta vongnek kim mar ko pelam muk mo.”

²²E Yesus tsim ktua rere kngae, he ekam tok, o mia ngata sor kim to her gi kaelha kam guya pum. Va ngaro papat ngata horotgi he ngat kaelha kmelat he kaesik ngang te, “He ngola, te e gi Yosep khal ta!”

²³Va e Yesus tkoripang ngar te, “Mguer mia keyang dok he kre kvat a re to enda mang dok ko koknaik mguer mia re orom te, ‘Yindo im kaeharom o mia, ma te yin he, mur kaeharom yin mruo.’

Va enang tok kat, mguera kendom ngang dok kat kam khenam o reha ruk lserpgue mo mreke mo kmuk, endruk muta ngnek mang ngar ko ngat pagis kim lKaparnam kat.

²⁴Lmien, mguera keyang dok enang tok ko a re langto, enda he, ther el mit ormok he, ko ta re te, ‘O propet tgus ruk o pgirmia, ngaro mia mruo ngama keyang ngar.’

²⁵Mu sim ngnek na! lIsrael ngma keyang a propet to e Elaisia gi enang tok, he a re to endo ta pis lmien tok arhe orom en tok kat. Ko mnam a venloot to e Elaisia ta vle, o tahek kavurgem ruk nkong ngar mIsrael msim ngma ker kol vgum a vang alautar hak ekam ko a kolkha alautar ta vle mnam o pnes ruk korlotge he ka mhe ko tok mIsrael. ²⁶Si o tahek ruk mar lIsrael msim ngma vle tok, vanang E Nut tlo meng e Elaisia ngok kim mar kam turang ngar e. Vanang a vrong rhek langto yok endo a tahek to nkong mSarapat ko rkieng a rengmat alaut to e Saidon, va E Nut ta kle va kmeng e Elaisia ngok kim a vrong rhek langto yok to enda tuk. ²⁷He gi enang e Elaisia, lIsrael ngma keyang E Nut ka propet langto yok e Elaisia

tok kat. He a re to endo ta pis lmi en orom en kat. Ko kun mnam a venloot to en ta vle mnam, klenar msim ruk lIsrael kavurgem ngta ker kol vgum a yor to a lepra vanangko E Nut thavaeng e Elaia kam lua parrum tang mnam mar hak. Vanang ta kle khavaeng kam le kparrum a wrong rhek langto yok tuk, endo e Naman to nkong mSiria en kam kta nho lya pum E Nut kalo keik.”

²⁸E Yesus ta rere tok knop, to o mia tgus ruk ngata ngan karo rhek kun mnam o Yuda nga rek to kam rere mnam, ngta tar ko ta kekner mar orom karo rhek ruk tok, to ngakro vurkul ngat ho mi ktua kiin ngang hak. ²⁹To ngta kapom he kait kngorom ngogu mnok petgim a rengmat kngorom ngok kia veik to a rengmat to endo ta vle kuon malpgem, mar kam vle kngam ogu. ³⁰Ngat pis ko tok, he re kngam ogu va ta kle her gia ngongae kmommen mar to her gia parem mar.

E Yesus Ta Kerer A Koot To Tviging A Ngokol Langto

(Mk 1.21-28)

³¹⁻³³To e Yesus ta ngae ngogu mnam a rengmat laut to e Kaparnam kun mnam a mhe to e Galili. Ta pis to kvaik kun mnam o Yuda ngarta rek to kam rere mnam to ko tok, he kpos ngang o mia tie ma Sabat. O mia vang ngta vongnek kim to ngate sei kmit ngaongtok kim karo rhek ko en tle ktua patter mar orom kta serppak mruo to yok gi.

To kun mnam o Yuda ngarta rek to endo a mhel langto a koot to nong a yar hak tim he kaenvevem ta vle kun pgegom mar kat. Ta vle to a koot ta vuvui klik kim e Yesus te, ³⁴“Ai! Yin a mhel to endo kua mnor miik, yin e Yesus to nkong mNasaret. Yindo E Nut Tmur Re Pum Yin. He mor o kool ngot lua mtom yin kam pis he ktoop kmor mo e. Ya pis moti kam rum kim mor, i nop gi?” A koot ta vuvui klik tok,

³⁵vanangko e Yesus tkaen a re to a serpgar ngang a koot to endo te, “Ngiak tu ko he. Ottek kun mnam a mhel to.” E Yesus ther gia havae tok, to a koot tkootmerom a mhel to endo kngam ogu mmie kun pgegom mar, to ther parem. Vanang a koot to endo tlua kering a mhel to e.

³⁶O mia tgus ngate gi mrua sor kmar to kaelha kmo mnganang ngar te, “Ngola, a mhel ta tem anito e? Ko karo rhek ruk endri ngat ho mi ktua serppak hak! Vokom na, si o kool va tgia kererik orom karo gi rhek ruk ngat vua serppak.” ³⁷Ekam tok, a re to mang en ta ngae he kvaas kim o mia kun mnam o mhetor tgus ruk mnam a mmie ka mhe to endo.

E Yesus Tkaeharom E Saimon Ka Snerip To A Vlom Pum A Manakain

(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)

³⁸E Yesus tkootpum ko mnam o Yuda ngarta rek to kam rere mnam to hera ngae klapsa ngok mnam e Saimon ka rek. Kun mnam a rek to endo e Saimon ka snierip to a vlom ta yayor vgum a manakain ko tsei kam ngae

kun mnam. To e Yesus kalngunes ngat kaurur kim mang kam turang. ³⁹E Yesus ta kol a re, to ta ngae kpis ksir ko vanam ka hep to keep he kaen a re ngang a manakain to kun mnam orom karo gi rhek. To a manakain ther gia nop kun mnam hak. Va a vlom ther gia hop ku ngatngae to hera krong o ol ngang ngar.

E Yesus Tkaeharom O Mia Kavurgem Pum Ngaro Yor Ngo Mamten

⁴⁰To mnam a kolkha to endo gi ko ta rorongmia, o mia ruk ngta yayor orom o yor ngo mamten, ngarlenar ngta plalam mar ngok kim e Yesus. Va ther gi kaehang o yor kuo mang langto langto mnam mar kmeharom mar tok va ngat her gia ya ngatngae. ⁴¹Si o kool kat, va tkererik kun mnam o mia. Ii, o kool ngat vuvui kuon mail klik kam re te, “E Nut Khal to yin” to her le kotoot pum mar. Ngata vuvui tok, vanang e Yesus tho gia kser mar kam hagam mar kam ho lo kta rere mang en kam polger o rhek mang en tok hak ko ngat mur mnor mang en te, her en arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.

E Yesus Thahavaeng lGalili Mang E Nut

(Mk 1.35-39)

⁴²To hop enang ngmo, e Yesus thop halki kparem a rengmat to endo, nang kngae ngok ma gi lootpgeik kam ngarkie. To o mia ngat kaelha kam riring. Ngata riring kam ngae kngae to ngate pis mang. To ngat re kam hagam te, en kam lo kta ngae parem mar kat e, ⁴³vanangko ta kokheng ngar te, “O-o, ngua ktua ngae ge kun mnam o rengmat akuruk yok kat, kmelha kpolger o rhek ruk mang E Nut ka tavgo ko tpis he komor o mia, ko E Nut tmi kut meng dok kam mi kut kaeha tok arhe.” ⁴⁴To thera ngae kaelpun kvaik kottek kun mnam o Yuda ngakro marhok tgus he kaelha kpolger o rhek kun mnam ngartaro rektor ruk ngma rere mnam mar.

E Yesus Ta Ktar Kvaeng Kalngunes Ruk Ktarang

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

5 ¹To mnam a kolkha langto kun mnam o kolkhek ruk endruk e Yesus ta sir ko vanam a ngaenker to e Genesaret he kpatter o mia. Va o mia ngta sovet kam mopet kam gun ngok kim kam konner kam ngan E Nut karo rhek ko ta patter mar ormar. ²O mia ngata sovet kam mopet ngok kim enang tok, to ta sir va ta nho kvokom alo langail ruk o mia ngta khie knop he it min el min ko paat, nang ka plum ngaro klui. ³Ekam tok, e Yesus ta kar mnam langto mnam min, endo mkor e Saimon, to hera reng kam vrua korsom orom oguon va ngaenker ka ngaiting, vanang en tkorsang mnam he kaelha kam patter mar ko tok.

⁴Ta patter mar kngae knop, to kreng e Saimon te, “Saimon, si vur poe orom a langail ngogu ma vvuommok he yin kar ilenar mu ngam mularo klui.”

⁵Va e Saimon tkoripang te, “O-o, Kua taven, kua kees ko ngot si kaegom egom mnam a segain to tenkier va ngot ho sim mur kaenang ngor hak, ngot ngae ho gi mos hak. Va ko tevanie, ekam ko ya reng ngor, ngurer gi vrong kta ngmar kat na.”

⁶Ngta ngam ngaro klui ugu ma ngaenker, to o singol ka ho vurgem hak ngat pis roro, to ngaro klui va ngat re kam gia kassir hak. ⁷Ngta vokom tok, to ngta tger ngaro lpetuk kim ngarlenar kmaol orom a langail langto kam turang ngar. To ngta klang alo langail tgus ngint ngae ho mi kut ottep hak ketasuo min tgus kam vvuo.

⁸To e Saimon Pita ta vokom tok, to ta tubulkek ku penharom e Yesus to kreng te, “O-o, koldaip, klo vu kais, yin kam vle mo kmok e, ko dok kuario vu kerkeknen.” ⁹E Pita ta re tok, ekam ko en kar klenar ngate sor kim o singol vang ruk ngat kaum mar. ¹⁰Ii, mar kar e Sepedi klo hal e Yems va e Yoanes ennginduk ngingma kaikkiem e Pita, mar tgus ngate gia sor kim o singol tok.

E Yesus ta ngan e Pita karo rhek ruk endruk tok to thera reng e Saimon Pita te, “Ngiak or kam kta gor kat e, ko kmelha tete kngae, ila ngaeha to kmit singol ta tu ko he, nang ngir kle va kaelha kmit o mia ngok kim dok mekam mekam.” ¹¹E Yesus ta re tok knop, to e Saimon Pita mar ngta poe kvaar to her kait ngalo langail kael min ko paat, to her korim ngaro reha tgus ruk kmit o singol orom ngaro klui va ngaro laktok, nang her kle kaikkiem.

E Yesus Tkaeharom A Mhel Pum Ka Yor To A Lepra

(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹²E Yesus ta vle kun mnam a rengmat langto, va vgum a mhel langto tkol a yor to a lepra ko tpis ko kim. A mhel ta, ka yor tho mi kut rum ka vok tgus hak. Tre vokom e Yesus va ther gi konit ka vham ku mmie kmaurur kim te, “O, kolaip enangthe ngia svil va yi kais kmeharom dok, he dok kam kta vle la mmok ko pum E Nut kalo keik kat.”

¹³To e Yesus ta tuom ka ktiek he gi kaehang va gia reng te, “Mare, kua svil! Ila vok na ngae gia mmok.” A gi hi to tgia re tok, ka yor ther gi nop kuo mang ngatngae.

¹⁴To e Yesus ther kaen a re lserppak ngang te, “Ngiak or kam havaeng a mhel tang hak mang a ngaeha to ko eharom ngang in. Vanang ngiak kle va kngae ngok kim a pris tang, en kmehehang yin, en kam tting mang in te, lmien te, yi ho mi mmok ko pum E Nut kalo keik kat he. Ngiak kaeharom tok, to kle kngae ngok mnam E Nut ka maksien kam nngiar ngang E Nut, kmikkiem gi enang ko e Moses ka pos langto ta keknen tok mang a yor to endo ko yi her ottek mnam he. Ngiak kaeharom gi enang tok, nang o mia ngaro ngaongtok kmisis mang yin te, lmien te, yi ho mi mmok kat he, ko pum E Nut kalo keik.”

¹⁵⁻¹⁶Tsi reng a mhel to endo kam lua polger rhek mang tok, vanangko o rhek ruk mang e Yesus ka munik ta kle ho gia senekerik kngae gi, he o mia ngo valngneik ngta ngongnek he kirpapagis ko kim kam vongnek kim va en kmeharom mar pum ngaro yor kat. Tkaeharom mar knop, to her le gi vur kaol kparem mar to kngae ngok ma gi lootpgeik kam ngarkie ko tok.

E Yesus Tkaeharom A Mhel To Ka Vok Tgus Tyor

(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷⁻¹⁸To mnam a kolkha langto E Nut tkat kaenkrovngem e Yesus orom ka serppak kmeharom o mia akuruk yok pum ngaro yor. Tkorsang kun mnam a rek langto ko mGalili ko pum o mia ngo kerok he kpatter mar, va a valngan langto orom o Parisiau kar o pattermia kmo pos ngat korsang he kvongnek kim kat. A valngan to enda ngat ottek mnam o rengmat tgus ruk ko mnam e Galili, va e Yudea. Va si a rengmat laut to e Yerusalem kat va akuruk ngat ottek kun mnam a rengmat to endo he ka vle ko kim. Ta patter mar kngae kun mnam a rek to endo, va vgum o mia ko ngta kokol a mhel langto ka vok tgus tyor he kaegom kam pis ko kim orom. Ta kru kun mnam ka hep, he ngat pis orom he kring longmok ekam kam kol he kvaik orom kmel ko kim e Yesus. ¹⁹Ngata ring longmok ekam, vanangko ngat lo is e, ko o mia vang he ngata totok. To ngat le ka grap he khalker a rek ka keik kmel a longmok ekam kuo malpgem e Yesus lsir. Ngata halker a rek ka keik knop, to ngta kol a hep to orom a yor, to ngat her konget a mhel to enda orom o usiel ruk ngta kleng ka hep orom mar. Ngat konget ngok pum e Yesus kalo keik ko tok kun pgegom o mia.

²⁰E Yesus ta vokom mar ko ngat vu kor mnam mar mang en enang tok, to thera reng a mhel to endo te, “Lakai, dok mruo ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak.”

²¹Ta re tok, to o Parisiau va o pattermia kmo pos ngat kaelha kam mngan pum te, “Hai-e, ani mhel ta e, ko en ta kerrereng E Nut ka munik tok arhe! Ko ta mrua tattap orom en mruo te, en E mi Nut msim orom karo rhek ruk endruk. Ii, ko gi E Nut tuk to tis kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting, nang nong o gi vrong mia e, nop hak!”

²²E Yesus ta tar mar ko ngat vua rere porom mar kam mngan pum en enang tok, to ta kle ka mnganang ngar te, “Mularo vurkul ngta horrotgi pum dok kman? Va kman ko muta mngan pum kua serppak to kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar tok? ²³Ani ngaeha to ta koppet kam khenam ma mmok? A ngaeha to kam gia reng a mhel ta te, ‘Ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting’, i o endo kam mi kaeharom a mhel ta, he en kam mia hop he kngae ko pum mularo kerok? ²⁴Vanangko tgia ya kat e, ko ngor mia khenam ma mmok ngang

nguk te, E Nut tmi en a serppak ngang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, dok kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting mo mmie he kikiangae mang ngar.” Thavaeng ngar tok, to her gia reng a mhel to ka vok tgus tyor te, “Yu! Kua havaeng in te, hop he, tolpum ila hep he kngae ngok mreka.”²⁵ A gi hi to e Yesus tgia re tok, a yor to endo ther gia hop ksir ngatngae ko pum o mia ngaro kerok ko arhe, he ktolpum ka hep to tesgun ta kru mnam to her kaelha kam hover E Nut ka munik va kngae ngok mreka.²⁶ O mia ruk ngta vokom a ngaeha to tok, ngat ngae gia ngang kim, to ngata gor he kguyaya pum E Nut kam mo havaeng ngar te, “A mhel ta tmi kut kael senkrip kim mor orom karo reha ruk lserpgue, endruk yok gi ngot vokom mar tete.”

E Yesus Ta Vaeng E Livai
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

²⁷To kopekam ko teharom a mhel to endo, e Yesus ta ngae kparem mar. Ta ngae va kvokom a mhel langto ka munik e Livai, ko tkorsang kun mnam o kermia ruk ngam kaelha klol o takis nga rek to kmelpas mnam. E Yesus tpis ko kim to kreng te, “Ngiak kaikkiem dok!”²⁸ Ta re tok, to e Livai ther gia hop ku korim kakro reha tgus ruk endruk ko tok to her kle kaikkiem.

²⁹Kam ngae, to mnam a kolkha langto e Livai tkaeharom a ngorsang to alaut ngang e Yesus ko mnam ka rek. Va o kermia kavurgem ruk ngam kaelha klol o takis kar o Yuda akuruk, endruk ngalmialaol ngma keyang ngar ko ngam lo sim kut kaikkiem o Yuda ngaro keknen, ngata kaum kaemik ko kim e Yesus kar kalngunes kat.³⁰ Vanangko o pattermia kmo pos ruk o Parisiau ngat kaelha kam kirhek pum e Yesus kam palsie kim kalngunes te, “Ngola, kman ko mum kaemik va kaivie ko kim o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar o Yuda akuruk, endruk ngolmialaol ngma keyang ngar ekam ko ngam lo sim kut kaikkiem mor o Yuda nguaro keknen?”

³¹Va e Yesus tkoripang ngar te, “A mhel to nam kaeharom o mia nma vle mang endruk ngo yor kmeharom mar, nang nam lua vle mang endruk ngat gia ya e.³² He gi enang tok, ko her pis mo mmie kam vle mang endruk o mia ngma keyang ngar pum ngaro kerkeknen, he nang dok kam tger mar kmitgung ngar. Nang klua pis kam vle mang endruk ngam mrua kansgum mar mruo kam pat mang ngar mruo te, ngaro keknen ngat ho mi kut sir hak ko pum E Nut kalo keik e.”

O Parisiau Ngata Mngan Pum E Yesus Karo Keknen Ruk O Gunngae
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³E Yesus ta havae tok, to a valngan to mkor o Parisiau ngat kta mngan pum e Yesus mang ngaro keknen ruk nkong ngalmialaol ruk tennik

te, “Nguā keknen to kam paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik nkong ngolmialaol ruk tennik, nang nong lgunngae nkong ngar tete e. He ekam tok, kman ko e Yoanes kalngunes va o Parisiau ngartakor ngam kaikkiem nguā keknen to nkong ngolmialaol ruk tennik, endo kam paal kmo ol tigus ko pum E Nut kalo keik he smia ngarkie ngang,¹ vanang itlengunes ngam kaeharom a keknen to a gunngar ta yek, endo kam venu mang a ngaemik va a ngaivie?”

³⁴Va e Yesus ta tootkinre ngang ngar kam re lkoon mang ka yor mruo te, “Mnam a kolkha msim ko a mhel tkaenkim ktavlom, a ngokol to tre kam lei tlo kais hak kam gia hover klenar kam tivik pum en mruo e. Ho mi kut nop hak. ³⁵Ko o kolkhek ruk kam tivik mnam mar ngrok ge. Ngara pis ko ngaka vret a mhel to mkor kalngunes, yek endo yek, kalngunes ngara mrung he ktivgim ko yek.”

³⁶Ta tootkinre tok knop to kle kaenserpagam ka papat to endo mang en mruo kam kta koka kat te, “Mu vokom na, a mhel nam lo kommen a yet to a gunngar kam kol ka kae langto to le kvatvat a yet ka kae to endo ko a gunngar engnang endo ka sgan e, matok na kering endo a gunngar ko ther kommen he. Ko a yet ka kae to a gunngar ner lua maenang endo ka sgan kat e. ³⁷Ii, va ngam lo kaeharom a ye to a vaen, endo a gunngar kun mnam ka merrip to ka sgan kat e, ko a merrip to ka sgan ta karrai he nera khir. Ngam lo kaeharom tok, ekam ko a vaen ka serppak, ko nak hop kun mnam ka merrip, ner kaur mang ka merrip to endo ka sgan he khalker. To a vaen nera gussuk. He enang tok, a vaen ka merrip nera kernonho ekam ko a merrip nera khir va a vaen nera gussuk kat. ³⁸Nove, o mia ngam lo kaeharom tok e. Ngam kle va kaeharom a vaen to a gunngar kun mnam ka merrip to a gunngar kat ko tgi kongeik. ³⁹Ii, vanang mu vokom na, endruk ngam kaiviem a ye to a vaen to ngat eharom tennik he her ngan mgaem, her mar ruk arhe ngam gia tagur pum kmiviem, nang kle keyang a vaen to a gunngar he lua lua svil hak kmegom e. Ii, ngam kle gia re te, ka dok ma vaen to ngat eharom tennik ha, ko tvua mgae hak kir kim endo a gunngar.”

A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Ta Nho Mang A Sabat

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

6 ¹Tie ma Sabat langto, e Yesus kar kalngunes ngat kaikkiem a ngaelaut to ta kser a loot langto orom o sigla. To kalngunes ngat kaelha kam kolonget o sigla he kaemik. ²Ngat kaemik kngae, to o Parisiau akuruk ngata pis kpalsie kim e Yesus te, “Hai! Kman ko muta kpoot mang nguā pos to kam paal ma Sabat?”

¹ 5.33 O Yuda ngma paal kmol ko pum E Nut kalo keik kam khenam ngaro svil mang En ko ngma pat te, enangthe o mia ngam lua paal kmol ko pum E Nut kalo keik va mar o kernonhor.

³Va e Yesus tkoripang ngar te, “Nok pathe mut lo him a ngothoi to mang e Devit kar klenar ko ngta vang vor? ⁴Ko a ngothoi to endo ta havae mang e Devit, ko tennik ta mrung klenar he kvaik ogun mnam E Nut ka maksien rek Ka Taban To A Totur he klol o bret ruk o Yuda ngam kaelik ko kim E Nut. Tkol to kle kaisis kim kalngunes ormar va mar tgus ngat kaum kaemik mnam mar. Ngat si eharom tok, vanangko nguaro pos ngat havae te, o pris ruk laol tuk ngat gi kais kmem o bret ruk endruk.” ⁵He kmikkiem a ngothoi to endo tok kat, e Yesus thavaeng ngar te, “A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nma mrung o mia enang tok kat he ka nho mang a kolkha to a Sabat!”

**O Parisiau Ngat Sim Ktua Keketar E Yesus He Nang Kam Mon
En Orom A Kerkeknen
(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)**

⁶Tie ma Sabat langto yok vat, e Yesus tvaik kun mnam o Yuda ngarta rek langto kam rere mnam he patter o mia. Va a mhel langto ka miktiek tyor ta vle ko kat. ⁷Va o Parisiau kar o pattermia kmo pos ngat sim ktua keketar ko ngta papat kam mon e Yesus orom a kerkeknen tang enangthe naka kpoot mang a pos to ma Sabat he kaeha kmeharom a mhel to endo. ⁸Vanangko e Yesus ta ktar mnor he mang ngaro papat, to ta reng a mhel to ka miktiek tyor te, “Hop he aol ngte he sir ko vanam dok na, he o mia tgus kam vokong in.” To ta ngan vgum e Yesus to hera hop sir.

⁹To e Yesus thera mnganang ngar te, “Kmikkiem mor o Yuda nguaro pos, ani ngaeha to ta sir kmeharom ma Sabat: endo kmennegiang a mhel en kam yor, i o endo kam turang he kaeharom kam ya.”

¹⁰Thavae tok, to ka lo keik ngint kaem o mia tgus to thortgi he kreng a mhel to endo te, “Yin he, tuom ila ktiek ngte na.” Tre gia tuom ka ktiek va te, ka ktiek ther gi ya hak ngatngae. ¹¹He ekam tok, o Parisiau ngaro vurkul ngat ngae sei kam kiin ngang hak to ngat kaelha kam lgem o rhek mang e Yesus te, ngak rum kim nngia.

**E Yesus Ta Mon Karo Aposel Ruk Loktiek Hori Orom Alomin
(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)**

¹²To mnam o kolkhek ruk endruk e Yesus ta grap ngoguoan ekam ke vul langto ka ngaiting. Ko tok mnam a segain to endo tgus kngae kais marot ta ngarkie ngang Ngoldaip. ¹³To hop enang ngmo, ta vaeng kalngunes tgus kam kaum ko kim to hera momon endruk loktiek hori orom alomin, he le kilegem mar te, o aposel. ¹⁴Mar ruk endri te: e Saimon endo ta kilegem te, e Pita, en kar knopia e Andru; e Yems, e Yoanes, e Pilip, e Bartalomius, ¹⁵e Matyu, e Tomas, e Yems to e Alpias khal, e Saimon to nma vle kun mnam a valngan to o Selot, ¹⁶e Yudas to e Yems khal va e Yudas to nkong mIskariot, endo thortgi mang e Yesus kmel ko maktiegom o kermia koknaik mang a kolkha to endo gi ko e Yesus tvaeng.

E Yesus Tkaeharom O Mia Akuruk Yok Vat

(Mt 4.23-25)

17-18 E Yesus ta momon karo aposel knop, to ngta grung kpis ku pa vul ko ma gi sirsirmok to ngta kaum kar kalngunes akuruk kat ko tok. Nang a mumu alaut hak orom o mia ngo valngneik ruk mnam e Yerusalem va mnam o mhetor akuruk yok kun mnam a mhe to e Yudea va endruk nkong ngar mnam alo rengmat ruk ku va mou nginalo munik te, e Taira va e Saidon ngat hera pis he ka vle kpaneng kam vongnek kim va en kmeharom ngakro yor. Ii, va endruk o kool ngat kaim mar kat, ngata papagis ko kim, he ta pepet o kool kun mnam langto langto mnam mar. 19 He ekam tok, o mia ngat kaelha kam ho gi kaenenker kmehang ka vok kam kol ka serppak to nama lol endruk ngata ktar pis kaehang ko ngma ya vgum tok.

E Yesus Ta Mrung O Mia

(Mt 5.1-12)

20-26 O mia ngta vle tok, to e Yesus thortgi ngok kim kalngunes he kvokom mar to hera reng ngar ti te,

“Muk ruk muma tu kmo tgoluk tete, muta lgekol ekam ko her muk ruk arhe E Nut ka tavgo ta vle kuon mang nguk.

Vanang suvrum muk kelenar ruk mut kais kmo tgoluk tete ko mut hera higliang ngar ngatngae he.

Muk ruk muma vang tete, muta lgekol ekam ko her muk ruk arhe E Nut ner kaeharom mularo vurkul kmisis.

Vanang suvrum muk kelenar ruk muta vi tete ko, a vang alaut nera pis kmuk.

Muk ruk mum kae tete kat, muta lgekol ekam ko her muk ruk kat arhe E Nut ner kaensireim muk kam halla.

Vanang suvrum mu kelenar ruk muma sirei he khalla tete ko mguer kle kvor pa ngaor va ktolpum o ngoven he le kae mang nguk mruo ko mguera yor.

Muk ruk o mia ngam kaelat muk he klikim muk, ksisieng nguk va kerrereng nguk orom o rhek ruk la ppiagar ekam A Mhel To Nkong Man Ma Volkha, her muk ruk kat arhe muta lgekol ekam ko her muk ruk E Nut tel a keik to alautar kam paneng nguk kuon ma volkha.

Mu vokom na, mguak sirei he kpum rengtek kun mnam a kolkha to o vnek ri ngat lol muk ekam ko mut kolkol ekam o propet ruk tennik, ko ngarores ngata ktar kaeharom o kerkeknen ruk endri ngang ngar tok kat.

Vanang suvrum mu kelenar ruk muma svil mang o mia kam kanprim muk tete, ko mguera vle gi enang o propet ruk la ppiagar tennik endruk ngalmialaol ngma kanprim mar tok kat.”

Mguak Ya Pum Endruk Ngat Kael Imuo Ngang Nguk
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷“Vanang muk ruk muta vongnek kim dok tete, kua havaeng nguk tgus te, endruk ngak sisieng nguk ko ngat kael imuo ngang nguk tok, mguak kle kaelongtok mang ngar ge. Va mguak ya pum endruk ngam vu kaelat muk kat. ²⁸Mguak ngamyammok mang endruk ngama re orom muk kam yor. Va mguak ngarkie mang endruk ngma koskalil orom muk kat. ²⁹Va enangthe tang mnam mar na kol a regesal mang in kam spom ila pis va ngiak hortgi el langto naka spom kat.

Tok kat, enangthe tang na vret ila yet petgim yin va ngiak or kam krum kmen itang langto ngang malpgem endo kat. ³⁰Va muaka tting ngang o mia ruk ngap kaurur kmuk kmel o tol ko kmuk kat mar kam lol mularo tgoluk. Va enangthe a mhel napa lol mularo tgoluk va mguak or kam kta papat mang ngar kmoripang ngar ngang nguk kat e. ³¹Mguak kaeharom gi enang tok, ekam ko oni keknen ruk muma svil mulenar kmeharom mar ngang nguk, va muk kat mguaka ktar kaeharom mar ngang mulenar enang tok kat.

³²⁻³⁴Va enang ko mum gia khen endruk ngam kaelongtok mang nguk va muk ormar, i o enangthe mgua gia khen mulenar ruk ngma ya pmuk va muk ormar tok kat, i o enang ko muma tting ngang mulenar kmel a tol ko kmuk, ko muma pat te, mar kmoripang mularo tgoluk, va mut lo is hak kam kol a keik ko mkor E Nut e. Ko si endruk mor o Yuda ngalmialaol ngoma keyang ngar ko ngam lo sim kut kaikkiem nguaro keknen, va ngam gia khen nglenar va nglenar ormar tok kat. ³⁵⁻³⁶He ekam tok, mguak or kam vle enang ngar tok e. Vanang muk, si orom mularo imuo vat, va mguak kle kya pmar he ka tting ngang ngar kmel a tol ko kmuk, nang or kam kta papat mang ngar kmoripang ngar ngang nguk kat e. Mguak kaeha tok, kmikkiem enang ko E Nut nma ya pum endruk ngma kulpang va gia prik. Va nma ya pum endruk ngat kernonho kat. Mguaka mrung o mia kat kmenang mu Teit ko En nma mrung o gi vrong mia tgus kat. Va enangthe mupa vle tok, va E Nut ner kaen a keik to tho mi laut hak ngang nguk va mguera vle te, Endo A Ho Lautar Hak kles ruk muk enang tok.”

Mguak Or Kam Tutut Kam Mon O Mia Orom Ngaro Kerkeknen
(Mt 7.1-5)

³⁷⁻³⁸“Va mguak or kam tutut kam mon o mia orom ngaro kerkeknen, matok E Nut nera mon muk tok kat orom mutakor. Ii, ner kaekon ngang nguk kam mon muk orom mutaro kerkeknen kmikkiem gi enang ko muma mon o mia tok kat.

Va mguak or kam tutut kmel o mia kam kol a kapnes pum ngaro kerkeknen kat e, matok E Nut ner le kael muk kam kol a kapnes pum

mutakor gi enang tok kat. Va a kapnes to endo ner kle ho kpunpum he ner ho ka mnek hak.

Va mguak lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he E Nut ner le klol mutakor patgiang ngaiting tok kat. Ko kmikkiem enang ko muma lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting tok, E Nut ner sim kut koripang nguk gi enang tok kmo iser muk kat kam lol mutakor patgiang ngaiting.

³⁹⁻⁴⁰Nok muma pat te, mut kais kam gi mrua vavle orom muk, kam gia laut mang dok vor. O-o, nove, ko a pattermia kalngunes ngat lo kais kam gi mrua vavle orom mar kat he klaut mang nga pattermia kat. Vanangko ko pekam ko a kalyie langto nak lol o papat vgum ka pattermia kais ko npa rum mar, yek endo yek a kalyie to endo kakro papat ngara laut kmo iser ka pattermia enang tok kat.

Ii, va alo vivisker kat ngint lo kais kam mo kpom min he kmo ktong ngin kngae e, matok min tgus nginera kaum kaol pa huop ko min tgus ngint gi mo is ko ngint vipsik.

⁴¹Ii, ta vle tok kat arhe ngang nguk, ko kman ko im smia kellu kam vokom a kvak to kun mnam inopia ka keik nang lua paptang a ho kla vgon ko pita keik mruo? ⁴²He enang tok, yi kais kam smia nho nngia kam mon inopia orom ka kerkeknen to ta vle enang a gi kvak kun mnam ka keik, vgum ita kerkeknen tok kat ko ta vle enang a ho kla vgon kun mnam itang. O-mularo naprai alomin hak! Ngiaka ktar khong a ho kla vgon ko pila keik mruo na, yek in kam le smia nho kam pet a kvak ko pum ila kta keik vat.”

A Koka To Mang A Ho Karo Miel

(Mt 7.17-20; 12.34b-35)

⁴³⁻⁴⁴“O mia ngma vokom ka mnor mang o hi ngo mamten ruk lyar vgum ngaro miel ruk lyar tok kat. Va o hi ruk nong lyar o mia ngma vokom ka mnor mang ngar enang tok kat, ko o mia ngam ngae lua tamar o vlus ko vgum a hohoi e. Nove. Va ngam lua tamar o paslura ko vgum o gigi kat e. Nove. He kmikkiem enang tok, a ho to ta serppak tho lo mi kais hak kmehi orom karo miel ruk ngta mgulglang e. Va a ho to tre kam vui kat tho lo mi kais hak kmehi orom karo miel ruk ngta karvuk kat e. ⁴⁵He o mia ngma vle tok kat, ko a mhel to a yar kat nma khenam o keknen ruk lyar ko ngam kottek kun mnam ka vrek ko nam kaelpas orom mar ko tok. Vanang a mhel to nong a yar nam kle ktua khenam o kerkeknen ruk ngam kottek kun mnam ka vrek ko nam kaelpas orom mar ko tok kat. Ii, ta vle tok, ko o gi vrong keknen tgus, endruk lyar va endruk nong lyar ngam kottep kun mnam a mhel ka vrek ko nam kaelpas orom mar ko tok, yek ngat kottek ko nma rere ormar.”

Alo Mhel Kalo Mten Lomin
(Mt 7.24-27)

⁴⁶“Ekam tok, mguak or kam gia kvam dok te, ‘Koldaip,’ ko mum lua ngan vgum dok e. ⁴⁷Ngor kothoi mang a mhel ka mten to nma kanko kam pis mo kmok he kvongnek kim kuario rhek to le kngae kaikkiem mar mekam mekam ko a mhel ka mten to endo tkaenang ⁴⁸a mhel to tkaeharom ka rek to tvua serppak ko ta hek ngogu hak he kvatvat o ngtek ko engnang a kre to klalaut ku ma mmie. Ta hover krum, to a ye tkottek to ka slul orom, vanangko tlo kais kam lget e, ekam ko karo ngtek ngat gi serppak ngae gi ringring hak ku ma mmie ko tsim kut papuntom hak. ⁴⁹Vanang a mhel to nma vongnek kim kuario rhek, nang kle gi kaengnam mar, en ta kle kaenang a mhel to tkaeharom ka rek, nang lo smia papuntom ko tlo smia hong a mmie kam srim o ngtek kat e. Tgia srim karo ngtek kuo mang a mmie. Ta hover krum, to a ye tkottek he ka slul orom a rek to endo va ther gia kviet kol kngorom ngatngae.”

A Vrong Rhek Langto Tkor Mnam En Mang E Yesus
(Mt 8.5-13; Yn 4.43-54)

7 ¹O mia ngta vongnek kim e Yesus ko ta rum karo rhek ruk endruk, to en thera ngae mKaparnam. ²Ko tok mKaparnam, a vrong rhek langto ta vle. En lRom nga ngaomevek ka rkan langto kalaip. Va kalkayie langto nam vua svil mang ta yayor he re kam yor he. ³To a mhel to enda tre ka ngnek te, e Yesus tpis ko mKaparnam, to thera meng o Yuda ngalmialaol akuruk kam ngae ka mnganang, en kam pis he kaeharom kalkayie to endo. ⁴⁻⁵To ngta ngae kpis ko kim, he kaurur kim kmonget o rhek ngang mang ngalaip to endo ko tmeng ngar. Ngata reng te, “A mhel to enda, en a vrong rhek langto, vanangko en ta vat kar mor lIsrael he kturang ngor kat ko ten o krek ngang ngor kam ngam mor lKaparnam ngorta rek to kam rere mnam, he ekam tok, a mhel to enda tkais te, yin kam turang kat.” ⁶E Yesus ta ngnek tok, to her kaikkiem mar ngok kim ngalaip to endo ka maksien he.

Ngta re kam konner a mhel to endo ka rek, vanangko a taip to endo kalngunes akuruk ngata puknim e Yesus ko ekam a ngaelaut ekam ko a taip tmeng ngar kam hagam e Yesus kam lua pis. To kalngunes ri ngat havaeng e Yesus orom a taip to endo karo mur rhek mruo ti te, “O-o, kolaip klua svil kmelkeyang yin, ekam ko dok klo vu kais, yin kam mrua ppir miik kmaol ngte kim dok e. ⁷He ekam tok, klo vua pat mang dok msim kam mia pis ko kmin ekam a ngaelaut e, kam havaeng yin kmor kam pis ko kim dok. Vanang ngia her gia mon a re ke vgon tang kmeharom kolkayie tok, to a yor to kuo mang na her gia ngan vgum yin kparem ngatngae. ⁸Ngia her gia mon a re tang tok, gi enang ko dok kat koma ngan vgum endruk ngta laut va ka nuo

mang dok, vanang kle kreng endruk ngma kar va tomten mko meorom dok ko kua nho kmar va mar ngam her gia ngan vgum dok tok kat. Ko kom re gia reng a mhel ta te, 'Ngae' va en ner gia ngan vgum dok he kngae. I o kom re gia vaeng a mhel to en tko gut te, 'Aol' va en ner gi kaol ngte. Va kom re gia reng kolkayie to kat te, 'Eharom a ngaeha ta', va en ner gia ngan vgum dok he kaeharom."

⁹E Yesus tre ngan o rhek ruk endri tho mi kut senkrip kim hak to le khortgi ngok kim a mumu to ta veet ekam to kreng ngar te, "Kua havaeng nguk te, a mhel ta, en tpuva vle te, en a vrong rhek langto, vanangko tvu kor mnam en mang dok ge. Va si kun mnam muk IIsrael Isir hak klo vur pis mang tang enang en, ko tkor mnam en mang dok enang ti e."

¹⁰Thavae tok knop, to a taip to endo klenar ngat her kaekeknik ngok kim, he kvokong kalkayie ko ther ya he.

E Yesus Ta Hover A Yor To Nkong mNaen

¹¹To vur koknaik he,^m to e Yesus ta ngae ngok ma rengmat to e Naen va kalngunes kar a mumu to alaut ngta veet ekam kat. ¹²E Yesus ta konner a rengmat ka gu, va vgum o mia akuruk ko ngta kokol a yor langto orom ka hep he kottek orom kam ngae kael. A yor to endo, en a kalyie to ke tro. En tuk nma vle ko kim knan to a tahek ko kteit ther yor parem he. Va o mia ruk nkong ngar ko ma rengmat to endo ngta kaum ko kim knan orom. ¹³Ngoldaip tre vokom a yor knan, va tho mi kut mrung hak. To ta hagam te, "Or kmaee e."

¹⁴To thera ngae ngogut kim endruk ngta kokol a yor, to her kaehang a hep to endo. Ngta vokom tok, to her gia sir. To e Yesus tgia reng a yor to te, "Vae, kambis, kua havaeng yin, hop he." ¹⁵Tre gia re tok, va a kalyie to enda ther gi kta ktal kat to hera hop korsang to kaelha kam rere va ka grung ksir ku mmie, to e Yesus thera ktong kngorom kam ngae pis kat kael ko maktiegom knan.

¹⁶O mia ruk ngta vle ko tok ngat ngae gia sor kim to kaelha kam hover E Nut ka munik kam re te, "E Nut ta tavger a propet to alaut mo pgegom mor ko E Nut ta ptang ngor he kre kam sulgim mor karo mia ruk ormor vgum, he nang en kam hong ngor pum nguaro imuo petgim mor." ¹⁷To a re to mang e Yesus ta ngae mnam o rengmat tgus ruk mnam e Yudea va o rengmat ruk malhagenmok mang kat.

E Yesus Ta Rere Mang E Yoanes To Nama Parrum O Mia Te, Ani Mhel Msim To En (Mt 11.2-19)

¹⁸E Yesus karo reha ruk lserpgue ruk endri ngta pagis tok, to e Yoanes to nma parrum o mia kalngunes ngta havaeng e Yoanes mang ngar. To e

^m 7.11 O hor akuruk tennik ngat el o rhek akuruk yok endruk te, "hop enang ngmo."

Yoanes ta vaeng kalo kaloyie aloruk ¹⁹to kmeng ngin kam ngae smia kol a re tang ko kim Ngoldaip to e Yesus kam mnganang orom e Yoanes karo mur rhek mruo te, “Ngola, yin msim to e Moses ta ktar kpavap mang te, nak kaol,ⁿ i o tang ngnok vop, mor kam paneng kam nho mkor te, en kam sulgim mor?”

²⁰To nginta kol e Yoanes ka mngan enang tok to kngae orom, to kpis ko kim e Yesus to her le ka mnganang tok arhe te, “E Yoanes to nma parrum o mia ta meng nguo ngte kmin kam mnganang yin te, ‘Yin msim to e Moses ta ktar kpavap mang te nak kaol, i o tang ngnok vop, mor kam paneng kam nho mkor en kam sulgim mor?’”

²¹Mnam o kolkhek ruk endruk lsir, ko e Yoanes kalngunes ngta pis ko kim orom ka mngan, e Yesus nam kaeharom o mia pum ngakro yor ngo mamten kavurgem va kerer o kool kun mnam endruk o kool ngtim mar kat, va kaeharom o mia ruk ngta vipsik he ngta kta nho kat. ²²Ekam tok, e Yesus tkoripang e Yoanes kalo kayie te, “Meak kaeknik, he khavaeng e Yoanes mang o reha ruk endri ko met her vokong ngar ko akro vivisker ngata nonho, akro nharyor ngata ngongae, akro yor ruk o lepra ngata yaya ko pum E Nut kalo keik kat, va akro ngaelatok ngata ngongnek, va akro yoror ngata hohop kat. Va meak havaeng mang kuario rhek ruk mut her nganik ko dok koma knovvur orom e Seten ngang endruk ngama tu kmo tgoluk ekam ko E Nut ka serppak tkir kim he. ²³He enang tok, endruk ngata ktar mokpom kar dok he lua lopumtang pum dok kam lua ksir petgim dok, her mar ruk arhe ngata lgekol.”

²⁴E Yesus thavae tok, to e Yoanes kalo kaloyie ngint hera ngae kparem. To e Yesus ta patter a mumu mang e Yoanes te, “Muta veet ngok ma kalputmok kam vokom e Yoanes ko ta vle nngia e? Pathe ta vle enang a mguit to a ngausgi nma koom vor ngola? O-o, Nove! E Yoanes nam lua vle tok e. ²⁵To erieto he muta putput kam vokom? Nok a mhel to nam vu kaegenkar karo it ruk orom ngakro kraen lvu yar hak vor, ngola? Nove, endruk ngam kaegen tok orom ngaro it ruk ngo kerok ngta grap kmenkim mar he ngma vle pum ngaro vu tgoluk ruk lyar, o mia ngma vokom mar ko ngma vle mo rektor ruk laol mkor o taven. ²⁶Vanang mut veet kam vokong erieto lsir? Pathe nok a propet tang vor? Mare, he a propet to en tho mi kut laut hak kir kim akro propet tigus. ²⁷Va ekam ko en tho mi kut laut hak kir kim akro propet tigus, her e Yoanes to a propet langto ta ktar kpavap mang arhe, ko tennik E Nut treng Endo Thim Orom Ka Msasaen mang te,

‘Vokom na, kua re kam meng kua propet langto, en kam ktar mang in, he en kam verang a ngaelaut ekam in ktar mang in kam pis.’

ⁿ **7.19** A munik to “Endo Nak Kaol” o Yuda ngma mon Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom a munik to tok kat.

²⁸Kua havaeng nguk te, e Yoanes tpu hop he klalaut kir kim o mia tgus mo mmie, endruk tennik kam ngae kais mang nguk tete, va si nong tang hak kun pgegom muk tete tlaut kir kim en kat e. Pu tok, vanangko ani mhel to ta vle ku meorom E Nut ka tavgo orom ka munik ko tkok lo vua laut, a mhel to endo ta kle klaut kir kim e Yoanes kat gi.”

²⁹(Nang o mia tgus ruk ngata ngnek ko e Yesus ta re mang e Yoanes tok, ngata ngatkal mang e Yesus karo papat ruk mang e Yoanes to le mrua havae mang E Nut te, E Nut karo papat ruk mang e Yoanes ngat ho mi kut sir hak.

Va si o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kat, va ngata ngatkal mang e Yesus karo papat tok kat. Ii, mar tgus ngat mrua khenam mar mruo ma mmok te, ngata ngatkal mang e Yesus karo papat tok ko ngat hera ktar ka tting ngang e Yoanes kam parrum mar. ³⁰Vanang a valngan to o Parisiau kar o pattermia kmo pos ngata kees kam tting ngang e Yoanes kam parrum mar, he enang tok ngat mrua khenam mar mruo ma mmok kat te, ngat her el ngakro yaik ngang E Nut ka svil, endo kam kpom mar enang tok.)

³¹Ngata vle tok, to e Yesus ta le kekner mar te, “Yu! Te ma te muk o mia ruk nga main to tete muta vle enang erie mar e?” ³²Nok mut kaenang alo valngan ruk orom o ngnes ko ngma kees kam tting ngang ngarlenar ko nginta kaum ko pum a gaep ka pun he kureik kmel ngakro ktui kim mar mruo, kmit ngarlenar kam khanier kar mar ko langto ta kni te:

‘Ngota pum a kamop kmit muk kmerep, vanang muma kees kam tting kmerep.’ Va langto tkoripang kam kni kat te, ‘Ngota kni orom a kni to a ttingel kmit muk kmaee, vanangko muma kees kam tting kmaee kat.’

³³Ii, mut kaenang ngar tok arhe, ko e Yoanes to nma parrum o mia ther aol he ikkiem ka keknen to kam paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik va kam paal kmiviem a ye to a serpgar, he kureik kim muk kmit muk tok kat, vanang muk, muma kees kam tting mang en, nang kle krere kim te, ‘Hai-e, a mhel to enda a koot tim he envevem.’ ³⁴Ii, va mu vokom Endo Nkong Man Ma Volkha to dok kat ko ko her aol kat, he kaikkiem kua keknen to kam venu kmemik he kaiviem a ye to a serpgar he kureik kmel kua ktui kim muk kmit muk tok kat, vanang muk muta kees kam tting mang dok kat, nang kle krere kim dok tok kat te, ‘Hai-e, mu vokom na, ko a mhel to enda nma vle pum ka keknen to kam vu kaemik va kam vu kaivie he kveve, va nma kambisam o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar endruk mor o Yuda ngolmialaol ngama keyang ngar ekam ko ngam lo sim kut kaikkiem nguaro keknen.’ ³⁵Ii, mut si rere kim muo tok, vanangko si enang tok, E Nut To Tho Mi Kut Sir Hak karo reha ngaro miel msim ngar mur kaimim kim o rhek mang karo keknen mruo.”

A Vlom To Nam Mur Kaenen Ngang Lurokol Ta Vorang E Yesus Ka Lo Nhar Orom A Ku

³⁶Tie ma kolkha langto a mhel langto mnam a valngan to mkor o Parisiau ka munik e Saimon tvaeng e Yesus kmemik ko kim en kar

klenar. To e Yesus ta ngae kpis her korsang ku mmie kar mar kmemik ko he. ³⁷Tkaemik kar mar va a vlom langto nam mur kaenen ngang lurokol kun mnam a rengmat to endo ta ngnek te, e Yesus ta vle kaemik kun mnam a Parisiau to endo ka rek. To ta kol ka ku to kun mnam a kre to a alabasta ko o mia ngat hong mnam. Vanang a ku to, ka keik to kmenkim te ksei kam grap hak ko ngat eharom orom a ho to a nat ka kavgot ka ye va tua movavaik kar a tomhel tang hak. A vlom to endo tkol ka kolhi to endo he kaol orom to ³⁸hera ngae kpis ko kim e Yesus he ksir ko pekam. Ta sir ko pekam tok to kulmar ku penharom he gi kaeti ko tok mang en mruo. Tkaeti to kalo keik nginaro vrek ngta lul ngpirik kuo mang e Yesus kalo nhar. Ta vokom tok, to le keep he kaelha kam momgol min orom karo ir ruk lhogue kuon malpgem. Ta momgol min knop, to le kvorang ngin orom ka ku to ka gri la vu yar hak to thera kpom min kam khenam ka mamrung ma mmok.

³⁹To a Parisiau to tvaeng e Yesus kmemik ko kim ta vokom tok, to tgia pat kun mnam en mruo he te, “Hai-e! Tlua mnor mang a vlom ta gi, ko tkaennegiang en kmehang tok? Enangthe a mhel ta, npa vle te, en a mi propet msim va nok nap kais kam mnor mang a vlom ta ko en a ho mi kut kernonhor hak.”

⁴⁰Te mrua pat kun mnam en mruo tok, to e Yesus thera havaeng te, “Saimon, kua papat langto kua svil kam havaeng yin mang.”

Va e Saimon tkaekon ngang te, “Pattermia, yin he, si vur havaeng dok na.”

⁴¹To e Yesus tkothoi ngang te, “Alo mhel alomin nginta vle. Va min tgus ngint el a tol ko kim a taven langto ka ngaeha to kmel o tol kim o mia. Langto kta tol tis mang o kirpik ruk loktiek va langto kta tol tis mang a pek to agitgiang e. ⁴²Min tgus ngint lo is kmoripang nginalo tol ngang a taven to enda kam srim e. Ekam tok, a taven ta, ta kser nginalo tol ruk ko kim hak. To edim mnam min ner kaelongtok mang a taven to ta kser ka tol to ko kim he kir kim kaela orom ka sirei to mang?”

⁴³To e Saimon tkoripang te, “Nok endo ka tol ta grap kir kim kaela vor.”

E Saimon ta re tok, to e Yesus tkoripang te, “Her tok arhe yi sim kut ngae rkieng hak.”

⁴⁴To e Yesus ta hortgi ngok kim a vlom to endo, to hera kner e Saimon te, “Ya vokom a vlom ta? Dok, ko vaik moti mnam ila rek ta, va yi lo khenam te, ye kaelongtok mang dok kmoror kua lo nhar orom a gi ye kmikkiem mor o Yuda ngua keknen tok e. Vanang en ta khenam te, tkaelongtok mang dok ko tkaeti he koror kualo nhar orom kalo keik nginaro vrek to le ho gi ktua momgol min orom kakro ir ruk lhogue kuon malpgem kat. ⁴⁵Vanang yin, yi lua khenam te, ya kaelongtok mang dok kam vrua kpom kua ktiek kam mrung dok e, vanang en, ko ko gnu

pis va ta khenam te, tkaelongtok mang dok ko tho mi ktua sovet hak kam mrung dok, he lo korim kam ho gia kulmar ku penharom dok kam kpom kua lo nhar. ⁴⁶Ii, tkaenang tok kat ngang yindo, ko yi lo khenam te, ya kaelongtok mang dok ko yi lo kol ke vur ye tang^o he ka glot ke gi vur mhe ngang malpgem dok, dok kam serppak pum, vanangko en, ta khenam te, tkaelongtok mang dok ko ta kol a ku to ka gri la vu yar hak va ka keik kat to kmenkim tsei kam grap he ka glot tgus kuo mang kualo nhar. ⁴⁷He ekam tok, kua havaeng yin te, ekam ko a vlom ta, ta khenam te, tvu kaelongtok mang dok enang tok, ka keknen ta, ta khenam te, E Nut ther lol karo kerkeknen ruk kavurgem patgiang ngaiting he. Vanang endo tlua khenam te, tlo vur kaelongtok mang dok, ka keknen to enda, ta le ktua khenam kat te, E Nut tlo lol karo kerkeknen ruk kavurgem patgiang ngaiting e.”

⁴⁸E Yesus thavaeng e Saimon tok knop, to le khavaeng a vlom to enda te, “Ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting he.”

⁴⁹Va endruk ngta tuur mnam a ngaemik to endo, ngta ngan e Yesus karo rhek ruk tok, to ngta mo mnganang ngar mruo te, “Hai-e! A mhel ta en erieto ko si en ta pat te, en mruo tis kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting kat?”

⁵⁰To e Yesus thera reng a vlom to enda te, “E Nut ther lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting he, ekam ko ye her kor mnam in mang dok enang tok he. He ngae he, he ka vle orom a vrek longeik kar E Nut.”

A Koka To Mang A Mhel To Ta Ngamngam A Ho Karo Khek (Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

8 ¹To koknaik he e Yesus tkaelha kvaik kottek kun mnam o rengmat ruk laol va o rengmat ngakro maksien kar karo aposel ruk loktiek hori orom alomin he kaelha kam knovvur orom e Seten ko E Nut ka serppak tkir kim, he E Nut ka tavgo tpis ka vle kuon mang o mia. ²Va lraip akuruk ngam kaikkiem e Yesus kat. Lraip ri e Yesus mruo tmur kaeharom mar pum ngakro yor kam kerer o kool petgim mar. Endruk e Maria, endo nkong mMagdala, ko e Yesus tkerer o kool ruk aktiek hori orom alomin petgim. ³Va alo vlom aloruk e Susana va e Yoana to katngokol e Kusa, endo nama nho mang e Herot karo gol nga pun, va lraip akuruk kat ngam kaikkiem e Yesus kat. Ii, lraip ri tgus ngma turang e Yesus kar kalngunes orom o krek va ngakro olngaemik va kring ngaekmol ekmar kat.

^o 7.46 A re to mang a ye, ta rere lsir mang a ho to a olip ka ye. O Yuda nga keknen langto ta vle te, enangthe a gunmhel npa pis kvaik kim yin va ngiak kol a ye to enda he ka glot malpgem he ka mgol ka lpek orom tok kmenserpgam a mhel ta pum, en kam vle lya ko kim in.

⁴Ngta vle he o mia ngta veet va ngta veet gi ko ngat kottek ko mnam ngaro rengmat ngo pneik he kngae kgun ngok kim e Yesus. Ngat pis kaum to e Yesus ta koka ngang ngar te, ⁵“Mnam a kolkha langto a mhel tkaelha kngamngam a ho karo khek kun mnam ka loot. Ta ngamngam mar kngae, va akuruk ngta vuvuut ko ekam a ngaelaut, to o mia ngam kaol va karkar mang ngar. To o iningol ruk kuon mail ngat le kpis kokorong ngar krum kim mar hak. ⁶Va akuruk ngta vuvuut ko mnam a mhe to o gi krek. Ngat pagis to her gi kta vuvui to kyor vgum a koppetmok he ho gia nop hak ko nop a ye ngang ngar e. ⁷Va akuruk ngta vuvuut kun ppegom o ngaergot ruk o kosmur. To o kosmur ngta lalaut hop kim mar kvuvuem mar to her gia komor kmar. ⁸Vanang akuruk ngta vuvuut ko mnam a mhe to a yar, he kpagis to klalaut to ho mia sovet hak kmehi. Ngakro maineik ruk ngam kaehi ngta ngamngam va ngta ngamngam ge, o kaineik va laol hak kir kim endruk ko a mhel ta ktar kngamngam mar.”

E Yesus ta koka tok knop, to kre te, “Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuario rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.”

O Koka Nga Ngaeha Ka Pun

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

⁹Kam ngae, to kalngunes ngta mnganang e Yesus mang ka koka to mang a ho karo khek ka pun. ¹⁰Va e Yesus ta reng ngar te, “Tennik kam ngae kais mang tete E Nut nma tuvgom karo papat ruk mang ka tavgo kim o mia. Vanangko tete ta polger a re mang ngang nguk kam khenam ka tavgo to endo ma mmok ko pum mularo kerok, he ta komor muk. Va her muk ruk arhe mut mi vokom ka mnor mang. Vanang a mumu ta, ngat lua vokom ka mnor mang vop. He ekam tok, kom gia koka ngang ngar ge, kmikiem enang ko a propet karo rhek ngat her mi pis lmien ormar arhe. Ko a propet to endo ta ktar kpavap mang ngar te,

‘Ngam gia vokom E Nut ka tavgo orom ngaro gi pkor, he kaennegiang. Va ngam sia ngnek ka ngnek mang kat, vanang kle gi kael rela petgim gi.’ ”

E Yesus Ta Halger Ka Koka To Mang A Ho Karo Khek

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

¹¹To e Yesus ta keknen ngang ngar te, “A koka to endo ka pun ta vle ti te: A ho karo khek ngta vle enang E Nut karo rhek. ¹²Va o mia ruk ngma ngan o rhek ruk mang E Nut ka tavgo, nang lo smia ngangam kim mar mang ngar, ngta vle enang a ho karo khek ruk ngat vuvuut ekam a ngaelaut ko ngma ngnek mang E Nut karo rhek, vanang e Seten nam her gi kat pis ge, gi veveret o rhek ruk E Nut ta ktar kngam mar ngkun mnam ngaro vurkul petgim mar kam rum kim mar. He ekam tok, o mia ruk endruk ngat lo is kmor mnam mar mang E Nut, va E Nut tlo is kam sulgim mar kam hong

ngar pum ngaro kerkeknen kam lol mar patgiang ngaiting kat e. ¹³Va o mia ruk ngma ngan E Nut karo rhek he kmarer ka kpom mar kun mnam ngaro vurkul he ksirei mang ngar va kngatkal mang ngar ngatngae, mar ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuut kun pgegom o gi krek. Ngta vle tok, ekam ko E Nut karo rhek ngat gia puung ngakro vurkul ko ngam gi vur kor mnam mar mang E Nut nong ke laut orom ngaro gi pkor to e Seten nam re gi kaegom mar, va a koppetmok nama hos kim ngaro papat ruk kmor mnam mar mang E Nut to o papat ruk endruk ngam her gi kat nop hak kun mnam mar. ¹⁴Vanang o mia akuruk yok ngma ngan E Nut karo rhek. Endri ngta vle enang a ho karo khek ruk ngat vuvuut kun pgegom o ngaergot ruk o kosmur vat. Ngma ngan E Nut karo rhek he kaelha kmel ngaro ngorsang kuo mang ngar, vanang o vrong tgo luk ruk mnam a mmie to enda, enang o vnek, o gol va o sirei ngata kpom mar. To o papat ri ngma hop kim E Nut karo rhek kun mnam ngaro vurkul he kvuvuem mar, to her gia komor mar, he E Nut karo rhek ngam lua laut kun mnam mar kam sim kael mit e. ¹⁵Vanang o mia ruk ngaro papat ruk lyar hak ngta vle enang a ho karo khek ruk ngat vuut kun mnam a mmie to a yar ko ngma svil kam smia ngan E Nut karo rhek, mar kam kpom ngakro vurkul he ka vle lserppak hak kun mnam ngaro vurkul ruk o yar ko ngma mien orom ngaro svil ruk mang E Nut tok. To ngam kaenker kam matnge vgum o vnek he ekam tok, E Nut karo rhek ngam kael mit kun mnam mar.”

A Koka To Mang A Paei To Nma Vle Kam Mmok Kim O Mia
(Mk 4.21-25)

¹⁶E Yesus ta rere vop mang E Nut ka tavgo he kre te, “A mhel nam lua giem a paei to le ktotokim orom a plo e, i o ktuvgom ku meorom a hep kat e. Nove! Nam kle va kaendavloum a rek ko pgeik msim he kgiem, en kam mmok kim o mia tgus ruk ngat re kam vavaik va mar kam smia nho ma mmok. ¹⁷He kmikkiem enang tok, E Nut to nma tuvgom ka tavgo kim o mia tennik, ta le kaendavloum a mmie he ka khenam ma mmok tete he. Ii, tesgun E Nut ta totokim ka tavgo kim o mia, vanang tete ta kle kpolger a re mang kmel ma mmok he. ¹⁸Ekam tok, mgua sim ktua ngangam kim muk mang kuario rhek he kvongnek kim dok. Ko endo naka kpom E Nut karo rhek he ngat kael mit kun mnam, E Nut ner kle ho gia sovet kam kta kaen karo rhek akuruk mnam kat. Vanang endo na lo smia kpom E Nut ke re ke vur vgon ngang ko ke sie, he en kmel mit kun mnam, va si ke re ke vur vgon to na re ka kpom, va E Nut ner kle ho gia vret mkor petgim hak.”

Endruk E Yesus Ta Kvam Mar Te, Ka Valngan Mruo
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹To e Yesus knan kar kaornopeik ngat kaol te, kam rere kar, vanangko ngat lo is hak kam pis ko kim, ekam ko o mia ngate ksovet hak, he nong

ke vur longmok tang ko kim e. ²⁰To a mhel langto thavaeng e Yesus te, “Vae, inan kar ingornopeik ngta sir ku mnok he ka svil kam rere kar in.”

²¹Va e Yesus tkoripang te, “O mia ruk ngta ngan E Nut karo rhek he kaikkiem mar her mar ruk arhe nguaka kvam mar te, koornek va koornopeik.”

E Yesus Ta Kser A Kalivurvur To Tkaenpgam A Ngaenker

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²²To mnam a kolkha langto e Yesus ta kar mnam a langail va kreng kalngunes te, “Mu so mor he ngor ngae ngogut ma ngaenker ka ngaiting tigut vat.” To ngta poe kngae. ²³Ngta poe kngae, va vgum a kalivurvur ko ta pis he kaenpgam a ngaenker. Va o vlung ngta sovet kam karir ngkun mnam a langail va tre kam vallum mar hak he. Vanangko e Yesus tonit.

²⁴To kalngunes ngata ngae ngok kim va kvokom ko ta hivuo kmonit to ngata votgem he khavaeng te, “O-ngor taip-o, ketasuo mor kam vvuo he.”

To e Yesus ta hop to her gia re lserppak kam kser a ngausgi va kam hagam o vlung ruk laol. Ther gi re tok, to a kalivurvur ther gi nop hak va o vlung ngat ngae her gi rurruum ngatngae. ²⁵E Yesus kalngunes ngat vokom tok, to ngaro ngaongtok ngta ksir kim to ngat le mrua sor kmar to kmo mnganang ngar mruo te, “Hai-e! Ani mhel langta ti e, ko si a ngausgi va o vlung va ngata ngan vgum?” To e Yesus thera kner mar te, “Kman ko mut lo kor mnam muk mang dok vop?”

E Yesus Ta Kerer O Kool Ruk Kun Mnam A Mhel Langto

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶To e Yesus kar kalngunes ngat ottek mGalili to kpoe ogut pa ngaenker ka ngaiting tigut, to kngae kpis ko mnam a mhe to mkor lGerasa. ²⁷⁻³⁰E Yesus tre gia prik ngok paat, to ta ting kim a mhel langto nkong ko mnam a rengmat to endo ko o kool ngtim he kviging. A mhel to endo o kool ngat enevem tiok he, he nam lo kaegen va lua vle ko mreke e. O mia ngam kaussiem kalo ktiek va kalo nhar orom o sen he ktoot mang oguo mreke, vanang mnam o kolkhek kavurgem o kool ngam kaen sop kar gi, va si o sen, va en nam gi kat kaur mang ngar kokohirrik to her gia ngorpok kngae ko po turvek kmikkiem o kool ruk endruk ko ngma vaeng. He nam gi konit ko mnam o nhotor ruk mkor o yoror ko tok.

A mhel to endo tvokom e Yesus to ther gi pis ksir ko kim he ktbulkeke ku penharom. To e Yesus ta ktar ka mnganang te, “Ila munik erieto?”

Va a koot langto kun mnam tkoripang te, “Ngua munik e Ngaomevek.” Tkoripang tok, ko o kool ngarlavurgem ngarlavurgem ngat viging he.

E Yesus ta ngnek tok, to thera reng ngar kmotteke kun mnam a mhel to endo.

Ngta ngnek ko e Yesus treng ngar tok, to a koot ta rere klik hak kam reng te, “Yesus, yindo E Nut To Tho Mi Laut Hak Khal to yin. He ngot lua mtom yin kam pis ktoop kmor mo e. Ngot kaurur kmin kmor kmen a kapnes ngang ngor kam kering ngor.”

³¹⁻³²Vanang ko tok rkieng ngar, o morek nga murgun ngta hohek ko rkieng a veik ka ngaiting. Va a ngaenker ta vle ku pa veik ka pun. To a koot to endo tkaurur kim he kaenker ngang, en kam lo kaen a re ngang ngar, kmenpasiker mar kun mnam o kool nga hengor to ngogu pa nho to mnam a mmie ka ngaesik hak, nang en nak kle kaen a re ngang ngar kmeng ngar kam viging o morek ruk endruk.

Ngata kaurur kim tok, to e Yesus ta ngatkal ormar. ³³To o kool ngat her kottek mnam a mhel to endo, nang kle kviging o morek. Ngat viging ngar, to o morek tgus ngat her gia kolaspa kam sap ngpirik ekam a veik kam ngae kpis kvuvvuo kun mnam a ngaenker kyayor tgus ka ngmeang.

³⁴To o toot kmo morek ngta vokom tok, to ngta gorpok ngok mnam a rengmat ka pun va o rengmat ruk ko rkieng a mhe to endo, he kaelpun kvaik kottek mnam mar kam havae kngae mang he. ³⁵To o mia ngta veet kam vokong anito tpis. Ngta pis ko kim e Yesus va ngta vokom a mhel to endo ko o kool ngat her parem ko tsim kut kaegen va gi korsang ku penharom e Yesus ko tho gi ya hak he, va tsim kta papat kat. To o mia ngate ksei kam gor hak. ³⁶To o toot kmo morek ruk ngata vle ko tok va mi vokom ko e Yesus ta kerer o kool kun mnam a mhel to endo, ngat kaelha khavaeng o mia mang e Yesus ko teharom tok. ³⁷To o mia akuruk mnam a mhe to e Gerasa ngat kaurur kim e Yesus, en kam ngae petgim mar, en kam lo kta vle kar mar kat e, ko ngat ho mi ktua gor hak. To e Yesus ta ngnek mkor mar he re kar kun ma langail te, en kam ngae,

³⁸va a mhel to endo e Yesus teharom pum o kool, tkaurur kim te, en kmikkiem, vanang e Yesus tlua svil e. Ta kle va kmeng, en kam ngae orom karo rhek ri te, ³⁹“Ngiak kaeknik ngok mnam ila rengmat ka pun he khavae mang o tgoluk tgus ruk E Nut teharom mar ngang in.” To a mhel to endo ta vaik kottek kun mnam o maksien tgus ruk kun mnam a rengmat to endo kam havae mang o reha ruk laol tgus ruk e Yesus teharom mar ngang.

**E Yesus Ta Hover E Yairus Ka Kvek Va Kaeharom A Vlom Langto Pum
Ka Yor To A Vaeip
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)**

⁴⁰Tie ko e Yesus tkat kaeknik ma ngaenker ka ngaiting tkun kuon he kpis, o mia ngta vle ksirei mang en kam pis ko tok ko ngat her gia vle kpaneng he. ⁴¹Tpis ko tok, va vgum a taip langto ka munik e Yairus, endo nma nho mang o Yuda ngarta rek to kam rere mnam ko tkaol pis he ktubulkek ku penharom e Yesus to kaurur kim, en kmikkiem ngok mnam

ka rek ⁴²ko ka kvek to ke tro, ta re kam yor ko en a vlom sie vop. Karo pnes gi loktiek hori orom alomin e.

To e Yesus tngan vgum to her kaikkiem. Tngae va o mia ngta mopet kmikkiem kat he kuklung mnam hak. ⁴³Vanang a vlom langto orom ka yor to a vaeip ta vle kun mnam endruk ngat kuklung mnam e Yesus ko tok kat. Ta vle orom ka yor to endo kais mang o pnes loktiek hori orom alomin he. He a mhel tang tlo ktuis kmeharom en pum, he en kam kta ya kat e. [Tsi ho gi rum kakro krek tgus kmenkim o mia kmeharom, vanangko ngat lo is e.] ⁴⁴A vlom ta, tgia knaek ekam e Yesus kpis to a gi hi to tkaehang ka yet ke gi gu mko gi, ka yor ther gi nop ngatngae.

⁴⁵To e Yesus ta mnganang o mia he te, “Ngola, erieto tehng dok?”

Va o mia tgus ngta klai. To e Pita tkoripang te, “Kua taven, yi lua vokom ko la mhel vang ta, te vua mopet ngte kim in gi?”

⁴⁶Va e Yesus tkut kaur ge kam havae te, “Nove, a mhel tang tmi ehng dok ge, ko ko mur ngan kua vok ko kua serppak to kmeharom o mia orom tparem dok he.”

⁴⁷To a vlom to endo ta tar ko e Yesus ta mnor mang, to ther gia khi kngae kpis ktubulkek ku penharom. To ther gi mrua havae mang en mruo ko pum o mia tgus ngo kerok ko kman ko tehng e Yesus va mang ko yek ka yor to edo ta nop.

⁴⁸To e Yesus thera reng te, “Kolkheng, ye her ya he, ekam ko ye kor mnam yin mang dok. He ekam tok, ngiak ngae he, he ka vle orom a vrek longeik kar E Nut.”

⁴⁹E Yesus ta rere vop, va a mhel langto tottek ko mnam a taip to e Yairus ka rek he kpis ko kim e Yairus. Ta pis to le gia havaeng e Yairus he te, “O-o, Yairus, ikvek tyor he, ngior kam kat kaelreha ngang a pattermia ta kat e, ngia her gi kor he.”

⁵⁰Vanang e Yesus ther vur ngnak he, to thera reng e Yairus te, “Ngiak or kam gor e, ngia gi kor mnam yin mang dok ge, he ikvek ner kta hop kam kta ktal kat.”

⁵¹⁻⁵³To ngta ngae kpis ko mnam e Yairus ka rek, va e Yesus tvokom o mia ko ngat kael a halum he kae kuon mail va mur kaim mar mruo mang a vlom sie to endo. To e Yesus ta reng ngar te, “Mu or kmae tok, ko a vlom sie to enda, tlua vle enang a mi yor e. Tgia vle enang a kalyie to tgi onit ko ner kta hop kat.” Ta re tok, va o mia ngat le gia kol a klel orom ko ngat mia mnor hak te, tmi yor hak he. Ekam tok, e Yesus ta hagam mar kam lua vavaik ekam e, gi e Pita, e Yems, e Yoanes va a yor kteit va knan.

⁵⁴Ii, tmi yor hak he, vanang ngat vaik kpis ko kim to e Yesus ta kpom ka ktiek to gi kreng te, “Yin, ke vlom sie, hop he.” ⁵⁵Ta re tok, va ke vlom sie to endo tkat kaelha kam kta ngam ka ngaung kat, to ther gi hop sir ngatngae. To e Yesus ta reng ngar kam klang mo ol en kmemik. ⁵⁶To a

vlom sie to endo kteit kar knan ngint ho mi kut senkrip kim, vanangko e Yesus tkaen a re to a serpgar ngang ngin kam lua havae mang a ngaeha to endo ko tpis kim min tok.

E Yesus Ta Meng Karo Aposel Ruk Loktiiek Hori Orom Alomin Kmeha
(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

9 ¹To e Yesus ta kaum karo aposel ruk loktiiek hori orom alomin to kaen a serppak kmeharom o yor ngang ngar va tkael a serppak malpgem mar kat, mar kam kerer o kool ngo mamten tgus kat. ²Teharom tok, kam meng ngar kam ngae kaelha kpolger a re mang E Nut ka tavgo to kam komor o mia tgus. Va ta meng ngar kmeharom endruk ngta yayor kat. ³E Yesus tkaenrhek mnam mar te, “Mguak or kmeha kim o tgoluk akor ngang nguk ko mguak ngae e. Ii, mguak or kmeha kim o kviek, o ngaelpas, o olngaemik, o krek, va si o varkie kat.

⁴Va mguak ngae kpis mnam ani rengmat to, va mguak kvaik mnam a rek tang, ko a rek kteit nak ngatkal ek muk. Va mguaka vle ko kim endo arhe kais ko mguak parem a rengmat to endo. Nang mguak kor kam prik ka prik mnam o gi vrong rektor akuruk e.

⁵Vanang enangthe o mia nga lua ngatkal ekam muk kam vle ko kmar, va mguak kaureik he kngetmmie ko vgum ngaro rektor kam rpem a mmie to ta vat engnang mularo nharok kam khenam ngang ngar te, mut hera tu kam pis ko kmar, nang E Nut kmen a kapnes ngang ngar koknaik. Mguak kaeharom tok, nang kle klapsam nga rengmat to endo.”

⁶E Yesus tkaenrhek mnam mar tok knop, to ngat her kaelha kam parahi kngae kun mnam a rengmat langto langto. Ko tok ngat kaelha kam polger o rhek kam knovvur orom e Seten ko E Nut ka serppak tkir kim he, va ngat kaelha kaeharom o mia ko mnam o mhetor tgus.

E Herot Karo Papat Ngat Kervavle Mang E Yesus
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)

⁷⁻⁸Kam ngae, to o rhek ruk mang e Yesus karo aposel ngta vaas kim o mia ko ngam kaeharom o reha ruk lserpgue kun mnam o mhetor tgus. Enang tok, o mia ngat kaelha kam havae mang e Yesus te, en e Elaisia he tkat hop kat ko tyor. Va akuruk ngta havae te, en a propet langto nkong ngar tennik he tkat hop kat. Va akuruk kat ngta ktua havae mang te, en e Yoanes to nama parrum o mia he tkat hop petgim ka nnak kat. Va e Herot to lGalili ngarlaip ta ngan o rhek ruk mang e Yesus karo reha ruk lserpgue ruk endruk kat. Va ta ngan o rhek mang e Yesus kat ko o mia ngta mon e Yesus te, en e Yoanes to nam parrum o mia, va te sei kam lopumtang pum e Yoanes hak he ka vrek te sei kam kiin ko ⁹en ta mrua pat kun mnam en mruo te, “Te e Yoanes her dok msim to ko re, mar kam kser ka ngoro kngam a yoror, vanang ani tok mhel langta ti vat, ko le

kngangan o rhek ri mang ti?” Ekam tok, tkut kaenenker hak kam sim ktua me mang e Yesus kam pis ko kim ko ta svil kam smia mnor mang.

E Yesus Ta Klang A Mumu Alautar Hak (5,000) Kmo Ol
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Yn 6.1-14)

¹⁰Kam ngae, to e Yesus karo aposel ngat her kaekeknik kpis ko kim he khavaeng mang ngaro reha tgus ruk ngat eharomar. To ta le kvaeng ngar ko mar tuk ngok kim, to mar tgus ngat poe kngae mar tuk kam ngae ngok ma rengmat ka pun to e Betsaida. ¹¹Vanang o mia ngat kol a re mang ngar te, ngta ngae, to o mia ngata veet ko paat ekam mar he. Ngat pis mang e Yesus ko ta vaar, he ta ngatkal mang ngar kam vle ko kim ko tok. To tkaelha kam havaeng ngar mang E Nut ka tavgo va kaeharom endruk mnam mar orom ngakro yor.

¹²Tie ma rorongmia ko a kolkha tvaik, karo aposel ruk loktiek hori orom alomin, ngat pis ngok kim he kreng te, “Ngiak meng a mumu ta, he nak ngae ko mnam o rengmat laol ri vur kanmok, mar kmememik va kol a ngonit na, ko mor ri ngot gia vle mo ma lootpgeik.”

¹³Ngat re tok, va e Yesus tkoripang ngar te, “Muk mruo mgua mrua klang ngar mo ol ha, mar kmemik!”

Va karo aposel ruk, ngta havaeng te, “Hai-e, nguraro gi ol ruk alo gi slang alomin va o bret ruk aktiek mo maktiegom mor. Va ngot lo is hak kmenkim o ol akor kngam kuon malpgem endri kmis mang o mia vang ri e.” ¹⁴(Ngat re tok, ekam ko o mia vang ngat kaemik ko tok, va kam him gi lurokol tuk mnam endruk tgus ko ngat re kmemik, mar ngat kais mang te, 5,000.)

To Yesus tkoripang ngar te, “Mguak mommen mar, mar kmorosang he kaum mnam a valngan langto langto nak kais mang te, alo mhelom alomin hori orom lo ktiek va a valngan langto langto tok kat.” ¹⁵To karo aposel ngata reng ngar to ngat korosang kngae knop, ¹⁶to e Yesus ta lol o bret ruk aktiek va alo slang to le ka nho ngpalmai he kanprim E Nut mang ngar to le kommenik to kaenik ngang karo aposel, mar kmisis kim o mia. ¹⁷To mar tgus ngat kaemik ngae vi tgus knop, to e Yesus kalngunes ngata kaum o ol ngo mhetor ruk e Yesus tommenik ko a mumu ta penkim mar. Ngta kaklang o ngauret ruk loktiek hori orom alomin ormar.

E Pita Ta Pakvom Kam Polgom Ka Papat To Mang E Yesus Te, Her En
Arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

¹⁸Mnam a kolkha langto ko e Yesus kar kalngunes ngta ngarkie ko mar tuk, e Yesus ta mnganang kalngunes te, “O mumu ngma mngan pum dok te, dok erie?”

¹⁹Va ngat koripang te, “Akuruk ngma havae te, yin e Yoanes to nama parrum o mia. Gi akuruk ngam ktua mon yin te, yin e Elaisia, nang akuruk yok ngma mon yin te, yin a propet langto mnam mar ruk tennik he ye kta hop petgim ila nnak.”

²⁰To e Yesus ta kle ka mnganang ngar te, “Vanang muk ri, mum ktua pat te, dok erie?”

Va e Pita kkoripang te, “He her yinda arhe, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, Endo E Nut tel ka tnangal miik te, yin kam pis ksusulgim o mia.”

²¹E Yesus tngan tok, to ta reng ngar lserppak kam hagam mar kam lua polger a papat to endo ngang a mhel tang vop.

E Yesus Ta Pakvom Kam Ktar Kpavap Mang Ka Yor

(Mt 16.20-28; Mk 8.30–9.1)

²²To e Yesus thera havaeng ngar te, “A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera lol o vnek kavurgem vgum o pris ruk laol va o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ko ngara rere kim he kaim kngam a yoror. Va naka kru mnam a mmie kais mo kolkhek ruk korlotge, yek E Nut na kle hover petgim ka nnak.”

O Mia Ngma Ketoptop Kmikkiem E Yesus

²³To ta kle kreng ngar tgus te, “Erieto mnam muk na papat kam vle te, kolkayie to en, en na kikiangae mang karo svil mruo, nang kle mrua krus orom en mruo kmel en mruo kam yor enang a mhel to ta mrua tolpum kta ho to ngara krong orom o ot kvat ko engnang kngam a yoror. ²⁴Ko endo tvua sovet hak kmelongtok mang ka ngorsang to mo mmie, a mhel to endo ner lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik e. Vanang endo nam mrua slak orom ka ngorsang to mo mmie ekam dok, her en arhe nera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik. ²⁵Ii, ko a mhel nera vle nngia enangthe napa rum karo mur svil mruo tgus hak mang ka ngorsang to mo mmie tete, vanang koknaik gi huo mang kalo ktiek ko tkosnok ko thua kol a ktalhok to endo? ²⁶Ii, ko a ni mhel to napa leep kim o mia pum dok va pum kuario rhek, va A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, ngora leep kim E Nut pum a mhel to endo tok kat. Ii, nera vle tok arhe, mnam a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ngor kaeknik mnam ko ngor kaeknik la momogor orom E Titou kar karo engyel ruk o totur nga mmok kat. ²⁷Ii, kua havaeng nguk lmien te, akuruk mnam muk ri muta vle mo, mguer lua yor vop kais ko mguer mia vokom E Nut ka tavgo to orom dok ko ka tavgo to endo nak pis komor o mia.”

E Yesus Ka Vok Ta Horotgi

(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸Nok kopekam ko o kolkhek ruk aktiek hori orom korlotge vor, e Yesus thera nglum e Pita kre Yoanes va e Yems he ngat kaum ka grap

ngoguoan kia vul langto kam ngae kngarkie. ²⁹Ngata vle ko tok, vanang phevgom e Yesus ko ta ngarkie, ka vok tkaelha kam horotgi he kael a mmok va karo it ngate ksei kam ngae gia les hak he kmamallek enang a koot ko nma gurmik he kses ngpirik. ³⁰⁻³¹Ta ngarkie kngae tok, va vgum e Moses kre Elaisia ko ngint her gi pis ho la momogor hak he krere kar e Yesus mang ka yor to E Nut ketasuo kmaottam kpis lmien mang ko mYerusalem. ³²Vanang e Pita kar klo lua a ngonit ta vurvrum mar vop. To ngta hop va kvulvokong ngar to ngaro kerok ngate smia mmok to ngat hera vokom e Yesus ko en la momogor kar ennginduk nginta sir ko kim. ³³E Moses min nginta rere kar knop he re kam ngae, to e Pita ther gi vrong kngam a re ngang e Yesus te, “Vae, pattermia, tho mi kut ya hak ko mor korlotge ngota vle mo. Mor he, ngruak ngam o rambel akor ko korlotge ngang nguk, tang ngang in, e Moses kat ngang va tang ngang e Elaisia kat!”

³⁴E Pita ta rere kngae vop, to a varhek langto ta grung kpis komor mar, to ngate ksei kam gor hak ko ka ngoumi ta komor mar tgus hak. ³⁵To ngta ngan a ktui ko tottek kun mnam a varhek he kre te, “Ko hal ta arhe, her Enda Ko Mur Re Pum, he mgua smia ngan vgum!” ³⁶Ngat ngan a ktui to enda ko ta rere tok, to ngat gi vokom e Yesus ko ther gia sir en tuk ko pum ngaro kerok.

Kam ngae, to kalngunes ngat her gia kir mang a re kun mnam mar mruo, nang lo kta havaeng tang mnam o kolkhek ruk endruk mang a tomhel to endo ngat vokom.

E Yesus Tkaeharom A Kalyie To A Koot Tim

(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

³⁷To hop enang ngmo, e Yesus mar ngta grung kun kuon kia vul, to kpis mang a mumu alautar ko ta vle he kpaneng ku pa vul. ³⁸Tpis mang ngar, va vgum a mhel langto kun mnam mar ko ta vui klik kmaurur kim te, “Pattermia, ko kaurur kmin mang ko hal to ke tro ta, he ngia turang vanie, ³⁹ko a koot to a ngoulo nam gi kaelriring kmim kmootmerom. Nam kaim enang tok, va vgum a kalyie ko nma vui klik ta krongreik ogu mmie to karo gusgus ngma klang ka gu. A koot to endo nam kaim kvurvrum hak he gia venu mang, nang lo korim hak. ⁴⁰He ko si kaurur kim ilengunes ri te, mar kam kerer a koot to kun mnam petgim, nangko ngat lo is mang e.”

⁴¹E Yesus ta ngnek tok, to kle ka kner kalngunes te, “Muk o mia nga main to tete mum vu kaungtu ekam mularo mur kerpapat mruo, nang kle vua vrengem E Nut karo papat kam kekenhor mang dok hak. Kua kapngan kim muk he, ko kua vle mo kmuk lhok, vanang mut lo vur kaeha vop orom kua serppak to ko en ngang nguk e.” Ta kner mar tok, to le kreng a kalyie to endo kteit te, “Marer plalam ihal ngte kim dok na.”

⁴²To kteit tsia plalam kngorom va a koot to endo tpis gi kat im kat kootmerom kam krongreik oguo mmie. Vanangko e Yesus tgi kaekon kim a koot to endo kmen a re to a serpgar ngang, to a kalyie ther gi ya hak ngatngae. E Yesus teharom a kalyie to tok, to her kaekon ngok maktiegom kteit. ⁴³To o mia ruk ngta vle ko tok ngat ho mi kut senkrip hak kim e Yesus karo reha ruk lserpgue ruk E Nut teharom mar maktiegom.

E Yesus Ta Re Kngam Nglomin Mang Ka Yor
(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

O mia ngta senkrip kim e Yesus karo reha ruk endruk, va ta le kreng kalngunes te, ⁴⁴“Mgua smia ngangam kim muk mang kuario rhek ri ko kua havaeng nguk te, a mhel langto nera hortgi mang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, he kael ko maktiegom karo imuo.” ⁴⁵Thavae tok, vanangko kalngunes ngata moruo pum karo rhek ngaro pneik ekam ko E Nut ta tuvgom mar kim mar, mar kam lua mmok mang ngar enang tok. Va ngta gor kam mnganang mang ngar kat.

Endruk Ngaro Mnok Ngata Laut Kun Mnam Endruk E Nut
Ka Tavgo Ta Komor Mar
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-40)

⁴⁶To e Yesus kalngunes ngat kaelha kmo maen o rhek kam mo kir kmar mang te, edim mnam mar ka munik ta laut mang klenar. ⁴⁷Vanangko e Yesus ther mnor mang ngakro papat ko ngta vle tok, to kvaeng ke kalyie langto he ka srim ko vanam, ⁴⁸to hera reng ngar te, “Mu vokom na, ani mhel to na mrua krus orom en mruo ko pum o mia ruk ngaro mnok ngat lo vua laut enang ke kalyie ta, kam ngatkal mang ngar ko ngat kor mnam mar mang dok, va a mhel to endo ther mi ngatkal mang dok her tok kat arhe. Va ani mhel to nak ngatkal mang dok enang tok, ther mi ngatkal mang her E Nut to tmeng dok ngte tok kat. He ekam tok, endo nam mrua krus orom en mruo tok, her endo arhe E Nut ta pat mang te, ka munik tho mi laut hak.”

⁴⁹Va e Yoanes thera koripang te, “Pattermia, ngot vokong a gi vrong mhel langto ko tkaeharom o mia he kerer o kool orom ila munik ka serppak, va ngot lo ngatkal mang, nang kle khagam ko en nam lo kaikkiem mor e.”

⁵⁰Va e Yesus ta srim te, “Mu or kam hagam e, ekam ko ani mhel to lo kael imuo ngang nguk, her a mhel to arhe tmia vle te, ther mi ngatkal mang nguk tok arhe.”

ISamaria Ngat Lo Ngatkal Mang E Yesus

⁵¹Ta konner a kolkha to E Nut karo rhek kmel mit orom e Yesus, en kam yor he kta khop kam grap oguon ma volkha, to e Yesus tkael ka

pat lserppak kam lapsa kngae mYerusalem. ⁵²To thera meng kalngunes akuruk kam ktar ngok mnam a rengmat tang mnam a mhe to e Samaria kam ring a ngaekam tang ekam. ⁵³Vanangko o mia ruk ko tok ngat lo ngatkal ekam e, ko ta re kam ktua lapsam mar gi he kngae mYerusalem.^p ⁵⁴To e Yems kre Yoanes nginalo ngaela nginta prik kim o rhek ruk endruk, to ngint hera mnganang e Yesus te, “Ngoldaip, ngia tting vanie, he ngor en a re ngang E Nut mang a paei tang kun kuon ma volkha^q he En na ngampaei pum a rengmat to endo he ho gi kaem kraom tgus hak kam rum kim o mia tgus.” ⁵⁵Vanangko e Yesus thortgi ngok kmar he ka kner min mang a keknen to kam vrek kiin. [“Nok met lua mmok mang E Nunu A Totur kakro keknen gi, ko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok tlo pis kam rum kim o mia e. Ho mi kut nop hak! Ta kle kpis kam kle va klol ngaro kerkeknen patgiang ngaiting ha.”] ⁵⁶Ta kner min tok knop, to ngat her kle kngae ngok mnam a rengmat langto yok.

O Mia Ngma Ketoptop Kmikkiem E Yesus

(Mt 8.19-22)

⁵⁷⁻⁵⁹Ko ekam a ngaelaut ko ngat kaikkiem kngae mYerusalem vop, e Yesus ta reng a mhel langto te, “Ngiak kaikkiem dok na.”

Va a mhel to endo tkoripang te, “Ngor kaikkiem yin ngok mnam oni mheter tgus ruk ngiak ngaekam mnam mar.”

Va e Yesus tkoripang te, “O-o, yi her ketoptop kmikkiem dok he, ko si o pendol ngartaro nhotor ruk kmonit mnam mar, va o iningol ruk kuon kia gan, mar ngartaro ngainirik kat, vanang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha, nop ke vur ngaekam tang ngang, en kam vur konget ka sai e.”

Kam ngaekam, to e Yesus ta reng a mhel langto vat te, “Ngiak kaikkiem dok.”

Va a mhel to endo ta le khavae te, “Yu! Vanangko ngiaka ktar na gi vur korim dok he E Titou na yor he ko eguyang na, to endo yek ngua le kaikkiem yin.”

⁶⁰Va e Yesus, tkokheng te, “Nove! O mia ruk ngara yor he koknaik lua kol a ktalok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik, ngiaka mnang ngar kam mrua kaeguyang ngaro mur yoror mruo. Vanang yin ngiak ngaekam he khivuo kam havaeng o mia mang E Nut ka tavgo to nera komor o mia tgus.”

⁶¹Ge a mhel langto kat thavaeng e Yesus tok kat te, “Kolaip ngor mi kaikkiem in kat, vanangko ngiaka ktar na gi vur orim dok, he nguak kaeknik ngok kim kua valngan mruo he kunngir kim mar.”

^p 9.53 lSamaria ngam kael imuo ngang lYuda ekam ko ngma mo maen o rhek mang ani vul to ta vle la totur ko pum E Nut kalo keik, a vul to e Saion to ko mYerusalem ko mYudea, i o, a vul to e Gerasim to ko mSamaria. ^q 9.54 O hor akuruk tennik ngat el o rhek ri kat te, “Enang ko e Elaisia teharom tok kat.”

⁶²Thavae tok, va e Yesus ta kokheng kat te, “O-o, ani mhel to telha pum ka loot kam hegem a mmie kam ngam a ror, nang kle gi kta nho knaek kam vokom o gi vrong tgol akuruk yok, va a mhel to endo tlo kais kam smia kpom ka loot e. Ii, ta vle ngang nguk gi enang tok kat arhe ko a mhel to tre kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo, nang kle gi kta nho knaek mang o gi vrong tgol akuruk yok kat, va en ner lo kais kam smia kpom E Nut tok kat e.”

**E Yesus Ta Meng Kalngunes Ruk O Mhelom Korlotge
He Loktiek Hori Orom Alomin Kmeha**

10 ¹Ngoldaip ta rere tok knop, to tkael kalngunes ruk o mhelom korlotge he loktiek hori orom alomin^r kam meng ngar, mar alomin alomin kam ktar mang he kngae ngok mnam o rengmat ruk en ner kle ka knaek kngae mnam mar kat. ²To ther a tger mar te, “Kua re kam meng nguk ngok kim o mia ruk ngat kaenang E Nut ka loot to tettek he, he kpaneng E Nut karo mia mruo kam lluol mnam, ko o mia ruk endruk ngat her gia toot he kpaneng E Nut karo mia mruo kam havaeng ngar mang E Nut ka tavgo. Ii, o mia vang kun mnam E Nut ka loot ngat tettek tok, vanangko o mia ruk kam lluol mnam, mar lgititge e. He ekam tok, mguak kaurur kim E Nut to ta nho mang ka loot to orom mar, En kmen a re ngang karo mia mruo kam meng ngar kam lluol kun mnam ka loot. ³⁻⁴Mguak ngae va mguak or kam koham a kolkha ka keik kam vua pamlok kar o mia ko ekam a ngaelaut kat e. Yu! Mguak ngae he, ko kua meng nguk ruk mut kaenang o sipsip ruk o sital kam vle kun pgegom o mia ruk ngat kaenang o pendol. Mguak ngae va mguak or kmeha kim o ngaelpas, o psang va o nharok akor kat e.

⁵Vanang mguak pis kun mnam a rek to ko mnam a rengmat langto va mguak kaenpaeim a rek kteit te, ‘E Nut nak ngamyammok mang ila valngan.’ ⁶Va enangthe en a mhel nong a yar va mularo rhek ngak kat kaeknik ngok kmuk. Vanang enangthe en a mhel a yar, va ilaro rhek ngaka vle kuo mang. ⁷Ii, va mguaka vle ko kim a mhel to endo, va kaem o tgol ruk ngat kaenik ngang nguk va kaivie ko kim kat, ko her en arhe na kaeha vgum muk. Mguak or kam prik ka prik ngok kim o rektor akuruk kam vle kar o mia akuruk yok, mar kmeha vgum muk kat e.

⁸Va enangthe mguak vaik kun mnam a rengmat tang he ngapa ngatkal mang mularo reha ko muta ring ngaekmol ekmuk, va mguak kaem oni vrong tgoluk ruk ngam kaenik ngang nguk. ⁹Va mguak kaeha ngang a rengmat to endo kmeharom o yor ruk nkong ngar ko tok. Ii, mguak kaeharom mar tok, va khavaeng ngar te, E Nut ka tavgo ther mi pis ko kmar gi enang tok arhe.

^r **10.1** O hor akuruk tennik ngat mon o mia ruk endruk ko ngat him mar he ngat kais mang o mhelom korlotge hori orom loktiek.

10-11 Vanangko enangthe mguak vaik kun mnam a rengmat tang he nga lua ngatkal mang mularo reha ko muta ring ngaekmol ekmuk, va mguak kle ksir ku ekam a rengmat to endo ka ngaelaut ka gu he kngetmmie va khavaeng ngar orom mularo mur rhek ri te, 'Si mula mmie to enda ko ta vat engnang nguaro nharok va ngot kaesik orom he ka rpem petgim nguaro nharok kam khenam ngang nguk te, ngruera tu kam vle mo kmuk he mguera kol a kapnes ko vgum E Nut ekam tok arhe.' Mguak re tok, to le sim ktua havaeng ngar te, 'Mut lua ngatkal mang ngor vanie, vanangko mgua smia mmok mang E Nut ka tavgo te, ther mi pis mo kmuk ge.' 12 He ekam tok, kolngunes, kua havaeng nguk te, mnam a kolkha to o mia ngak sir ko kim E Nut, endruk ngat lua ngatkal mang nguk ngara ker kol vgum a kapnes to a ho laut hak, kir kim si endo E Nut ner kaen ngang o kermia ruk lSodom. Ii, E Nut nera mrung lSodom, vanang endruk ngat lua ngatkal mang nguk, ho mi kut nop hak."

**E Yesus Ta Mon A Kapnes Ngang O Rengmat Ruk Ngat Lo Ngatkal Mang
Kam Vle Ku Meorom E Nut Ka Tavgo
(Mt 11.20-24)**

13 To e Yesus ta kle kukueng o rengmat ruk ngat lo ngatkal mang kalngunes te, "O-suvrum muk ruk lKorasin va muk ruk lBetsaida ko enangthe o reha ruk lserpgue ruk endri ngap pis kun pgegom o kermia ruk lTaira va lSaidon va si mar ngap ho lo mi hus hak tiok he, kmitgung ngaro kerkeknen. Ii, va ngap lo hus kat kam vor pa ngaor va ktolpum o ngoven kam khenam ma mmok te, ngat mrua mrung ngar mruo vgum ngaro kerkeknen ruk ngam kaeharom mar. Vanang suvrum muk kelenar ruk lKorasin va muk ruk lBetsaida ko o reha ruk lserpgue ruk endri ngat sia pis ko kmuk, vanang mut ho lo vur itgung mularo kerkeknen e. 14 He ekam tok, mnam a kolkha to muk ruk lKorasin va muk ruk lBetsaida mguak sir ko pum E Nut kalo keik, va mguera mia ker kol vgum a kapnes to a ho laut hak kir kim si endo E Nut ner kaen ngang o kermia ruk lTaira va lSaidon. 15 Va muk ruk lKaparnam, muk mum mrua pat mang nguk mruo te,

E Nut nera hover muk, muk kam vua laut hak kir kim o rengmat tgus mo mmie. Vanangko, ho mi kut nop hak. Ko En ner kle va ho mi ktua grung ormuk kam ngam muk ngogu mLol hak.

16 Ii, kolngunes, kua re tok, ko endruk ngapa ngan vgum muk, tmia khenam te, ngat mia ngan vgum her dok tok kat arhe. Va endruk ngapa keyang nguk ta kle ka khenam kat te, ngat her mia keyang her dok tok kat arhe. Va endruk ngapa keyang dok tok, tmia khenam kat te, ngat her mia keyang E Nut to tmeng dok kat."

**Endruk O Mhelom Korlotge He Loktiiek Hori Orom
Alomin Ngat Kaeknik Ngok Kim E Yesus**

17 E Yesus kalngunes ngat ngae kaeha knop, to her kaeknik ngok kim orom a sirei alautar he kreng te, "Ngoldaip, ngoma kerer o kool kun

mnam o mia orom ila munik va ngam mia ngan vgum mor he kngoropok petgim mar hak.”

¹⁸Va e Yesus tkoripang ngar te, “Nang nop! Ngat ngan vgum muk tok va ko her ketar e Seten he, ko tvuut ngpirik kun kuon ma volkha enang a koot ko ta gurmik he kses ngpirik. ¹⁹Ii, mu vokom na, o kool ngaro keknen ngta vle enang o vimol va o kidot ruk e Seten tel karo serppak ko maktiegom mar. Vanangko dok, ko her enserpagam muk orom kua serppak mruo kmim kvurvrum o kool ruk endri kam kir kim e Seten karo serppak tgus hak tok. Ii, her endo nam vu kael imuo ngang nguk arhe. He ekam tok, en tho lo kat kais hak kam kta kering nguk e. ²⁰Si enang tok, mguak or kam sirei ko o kool ngta ngan vgum muk e. Nove! Mguak kle va ksirei, ko E Nut ta kser a ken mang nguk kmittiegom mularo mnok kun mnam ka hor to kuon ma volkha.”

E Yesus Tkanprim E Nut

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹To mnam a kolkha to endo ke vgon to endo gi, E Nunu A Totur tkaenkrovgem e Yesus kmensireim. To e Yesus ta ngarkie ngang E Nut kam kanprim te, “Titou, yin arhe yindo ya kueng a volkha va a mmie. Kua kanprim yin ko yi tuvong a papat to mang ila tavgo kim o mia ruk ngam mrua hover mar mruo vgum ngakro papat vul laol, vanang ka kle ka khenam ma mmok ngang endruk ngat kaenang o ngenes. Ii, lmien Titou yeharom tok, kmikkiem gi enang ko yin mruo yi mur svil kam ring ya mang endruk ngat kaenang o ngenes.”

²²Tngarkie tok knop, to le kregng a mumu te, “E Nut tel ka serppak tgus ko maktiegom dok, nang nong a mhel tang ta mnor mang E Nut Khal e, gi E Titou tuk. Va nong tang ta mnor mang E Titou kat e, gi Khal mruo tuk, kar endruk kua re pmar kam khenam En ma mmok ngang ngar.”

²³Thavaeng a mumu tok, to thortgi ngok kim kalngunes ko gi mar tuk he kregng ngar te, “Her muk ruk arhe muta lgekol, ekam ko mum mia vokom E Nut ka tavgo mo kmuk orom mularo kerok mruo he ka mnor mang. ²⁴Muta lgekol tok, ekam ko kua havaeng nguk te, si o propet kavurgem va o taven kavurgem, va ngat ho mi ktua svil hak kam mia vokom E Nut ka tavgo va kngan o rhek mang kat, enang nguk ko muta vokom va ka ngenek mang tete, vanangko E Nut ka tavgo tlo pis ko kim mar e.”

A Ngothoi To Mang A Samaria To A Yar

²⁵Mnam a kolkha langto a pattermia kmo pos langto tngae kpis ksir ko kim e Yesus he kendom ngang, he nang e Yesus kam mrua ru pum karo mur rhek mruo. Tpe gia mnganang e Yesus te, “Ngola pattermia, nguak kaikkiem a ni keknen to, he nang dok kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik?”

²⁶Va e Yesus tkoripang orom ka mngan vat te, “Vanang o pos ruk ngat ittiegom mar kun mnam O Pos, ko ima him mar va o pos ruk endruk ngta vle nngia ngang in?”

²⁷Va a mhel to enda ta koripang te, “O pos ngta re te, ‘Ngiak kaelongtok mang Ngoldaip orom ila ngaung tgus, ila svil tgus, ila serppak tgus.’ va ilaro papat tgus. Va ‘Ngiak kaelongtok mang ilenar kmikkiem gi enang ko im mur kaelongtok mang yin mruo tok kat.’”

²⁸A pattermia kmo pos tkoripang tok, to e Yesus ta reng he te, “Her tok arhe. Yi sim kut oripang he. Va yin he, ngiak ngae he kaeha kaikkiem alo pos ruk ennginduk tok arhe, nang in kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik.”

²⁹Va a mhel to enda ta svil kam mur kaimim kim o rhek mang en mruo to le kta mnganang e Yesus kat te, “Vanang erie mar ruk ngta vle te, kolenar ruk ormar?”

³⁰To kmekon a mhel to enda ka mngan, e Yesus ta havaeng mang a ngothoi langto te, “A mhel langto tootpum mYerusalem he ka grung kngae mYeriko. Ta ngae, to ta ting kim o ngauruvik. To ngat im vurvrum ngam uguon mmie la gi mit, en kam yor ko he ekam a ngaelaut to endo. ³¹Ta kru ko tok, to a pris langto tkaikkiem a ngaelaut to kpis mang va sia vokom, nangko tgi vrua vraik petgim he kaikkiem a ngaelaut to endo ka ngaiting tigut he kvarpaam, nang klapsa kngae ge. ³²To a Livai langto vat ta kle ka knaek ekam a ngaelaut to endo ge, to kta pis mang kat. Ta vokom enda ko ta kru va en kat tgi vrua vraik petgim he kaikkiem a ngaelaut to endo ka ngaiting tigut he kvarpaam klapsa kngae kat ge. ³³Kam ngae, to a mhel to nkong mSamaria^s ta kle kut kaol vat ekam a ngaelaut to endo. Tkaol va vokom enda ko ta kru to te sei kam mrung hak. ³⁴Ta pis ko kim to kturang kam glot a ho ka ye kuon mang ikela ka vok to hera momgol to komor karo turok. To thera hover kael kuon mang kta dongki mruo. To ta kol kngorom kam ngae kpis mi kael ko mo gunmia nga rek, en kam smia tar, he en kam kta ya kat. ³⁵To hop enang ngmo, tkael alo kre ngang a rek kteit, to khavaeng te, “Ngiaka nho mang kais ko nak ya na, to ngor kaeknik kpis to le kaenkim o tgoluk ruk ngia koham mar mang.”

³⁶E Yesus tkothoi tok ngang a pattermia kmo pos to endo knop, to le ka mnganang te, “Kun mnam o mia ri korlotge a ni mhel to mnam mar ta vle te, endo o ngauruvik ngat im kaela msim hak?”

³⁷Va ta re he te, “Endo tpis vokom he ka mrung.”

Va e Yesus ta reng he te, “Yu! He ngiak ngae kaikkiem a keknen to arhe.”

^s 10.33 O mia ruk nkong ngar mSamaria, ngam kael imuo ngang IIsrael va IIsrael ngang ngar kat. ISamaria kar IYuda ngma mo pat mang ngar te, mar o mia ruk o kernonhor.

E Marta Kre Maria

³⁸Kam ngae, to ngat kaikkiem a ngaelaut kngae mYerusalem vop, to e Yesus tpis kvaik ko mnam a rengmat langto. Ko tok lomoyel nginta vle, va langto ka munik e Marta ther vaeng e Yesus kmemik kar min he. ³⁹Nang kyel to e Maria tgi korsang ku penharom e Yesus kam smia ngan karo rhek. ⁴⁰Vanangko e Marta ta ker kol vgum o reha ruk mang a ngaemik to endo. To tpis kim e Yesus he ka mnganang te, “Koldaip, ye kaennegiang ko yel ko kman, nang dok tuk kam vle pum o reha ri? He meng ngte he na turang dok na.”

⁴¹To e Yesus tkaerer ka lpek kim e Marta he kreng te, “O-Marta, im vua papat va kervavle vgum o gi vrong tgoluk he. ⁴²Vanangko a gi papat agitgiang msim hak to ngiak kaelnam yin mang, endo a yar, her enda arhe e Maria ther mi papat mang mo kim dok he, he mot lo is kam hagam mang a papat ta e.”

E Yesus Ta Keknen Mang Kam Ngarkie Ngang E Nut

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Tie ma kolkha langto e Yesus ta ngarkie mnam a mhe langto. Ta ngarkie knop, to kalkayie langto tpis kreng te, “Ngoldaip, kenang ngor kam ngarkie na, enang e Yoanes to nma parrum o mia ko tkut kenang kalngunes tok kat.”

²To thera kenang ngar te, “Mguak re kam ngarkie va mguak ngarkie enang ti,

‘Titou, ila munik tho mi kut laut hak. Va ngot kaurur kmin mang ila tavgo kam vaas kim o mia tgus mo mmie he komor mar.

³Va ngota kaurur kmin kmeha vgum mor ma kolkha langto langto.

⁴Va ngota kaurur kmin kam lol nguaro kerkeknen patgiang ngaiting kmikkiem gi enang ko ngot lol ngolenar ngaro kerkeknen ruk ngat eharom mar ngang ngor patgiang ngaiting tok kat.

Va ngota kaurur kmin kmenserpagam mor kam lo mrua ngam mor mruo ekam o ngaegom ruk ngat pis kim mor kat.’ ”

⁵Ta kenang ngar tok knop, to her kaenserpgam karo rhek ruk mang kam ngarkie te, “Enangthe tang mnam muk npa ngae ngok kim kaela ma ho segain ka ho ngaenvurgem hak, he kpis kreng te, ‘Kola, kua re kam lol o bret akor ko korlotge na, ⁶ko kola langto ta lal kngae ngte he kpis he kvaik kim dok he dok nop o ol ngang dok kam klang e.’

⁷To ila to kun ma rek nap koripang yin te, ‘Ehenok he, ngior kmelkeyang dok ko ngot elegot he, he dok kar koles ngot onnit, he klo kat kais kam kta hop he kta klang in mlol e.’ ”

⁸E Yesus ta kothoi tok knop, to khavaeng kalngunes te, “Kua havaeng nguk te, si a mhel to ku mnok kaela msim to en, vanangko, endo kun ma

rek ner lua hop kam klang mlol e. Nop hak! Vanangko ner mia hop he ho gia klang mlol ekam ko kaela to ku mnok tkaenenker he kaurur kim urur kim ge.

⁹Va muk kat, muaka vle gi enang a mhel to ku mnok tok arhe, ko kua havaeng nguk te, mguak kaurur kim E Nut mekam mekam gi enang tok kat mang a tomhel to muma tu kim, he En ner kaen ngang nguk. Ii, mguak riring riring ge ko vgum E Nut kat he En ner mrua khenam ngang nguk. Va mguak vae ngok kim E Nut mekam mekam kam kol he En nera koregot kim muk kam vaik kam kol kat. ¹⁰Ii, ta vle tok arhe ko ani mhel to nam kaurur kim E Nut mekam mekam mang a tomhel tang, en nma kol ko mkor. Va ani mhel to nama riring kriring vgum E Nut mekam mekam, en nma pis mang ko kim En kat. Ii, va ani mhel to nma vae ngok kim E Nut mekam mekam kat, E Nut nam mia koregot kim kam vaik kam kol kat.

¹¹Ii, mu vokom na, ani teit tang mnam muk tkais kmen a vim tang ngang kalyie kmem enangthe npa mnganang mang a slang? ¹²I o nap kais kmen a kidot tang ngang kmem enangthe npa mnganang mang a ngaining ka khek tang? ¹³He ekam tok, si muk ruk mularo kerkeknen ngat ho mi kut kernonho hak, vanangko mum sim ktua klang mules ge orom o tgoluk ruk lyar, gi ekam ko ngat gia mnganang nguk mang ngar. Vanang muta pat nngia mang mu Teit tkuon ma volkha to tmi kut ya hak? En tho lo kais ge kam ho ksovet kam klang kles ruk muk tok kat orom E Nunu A Totur gi ekam ko muma mnganang En mang enang tok kat?”

**O Yuda Ngat Mon E Seten Orom E Yesus He Kerrereng
E Nunu A Totur Orom Ngaro Rhek Ruk Tok**

*E Yesus Kar E Beelsebul
(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)*

¹⁴Tie ma kolkha langto e Yesus ta hivuo kmeharom a mhel langto ko a koot tim he ka gu tvat. E Yesus tkerer a koot knop, to a koot thera parem a mhel to endo, to ka gu ta mrer he ta kta rere kat. Va a mumu to ta vle ko tok, te sei kam senkrip kim hak. ¹⁵Vanang akuruk ngata kerrereng e Yesus te, “O-o, o kool ngarlaip to e Beelsebul ka serppak ta ti arhe a mhel to enda nma kemmeng kam paeim o mia kerer karo valngneik mruo ruk o kool orom ti.” ¹⁶Gi akuruk ngata pis pe kendom ngang te, en nak khenam a ngaelmir tang ngang ngar ma mmok, mar kam mia mmok mang en te, lmien te, en arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.

¹⁷Vanangko e Yesus ther mnor mang ngakro kerpapat ko ngta pat tok, to kreng ngar te, “Mu vokom na, a rengmat, i o a valngan tang tlo is hak kmommenik he mur kaus kar mar mruo va kam mopet mar mruo, matok

ngara kering ngar mruo. Ko enangthe ngpa vle tok, va a rengmat to endo ka serppak tlo kais kam vle lhok e! ¹⁸He kmikkiem gi enang tok kat, enangthe e Seten nap kaus kar ka valngan mruo ruk o kool he kmommen mar, kmopet mar, va en nera vle tok kat, ko ka serppak tlo kais kam vle lhok kat e.

To nngia ko muta kerrereng dok te, kua kpom e Seten ka serppak he mur kta kerer karo valngneik mruo ruk o kool kat gi? Mularo papat ngat lua sir hak. ¹⁹Vu vokom na, enangthe lmien mang dok te, koma kerer e Seten ka valngan ruk o kool orom kta serppak mruo kmikkiem ko muta kerrereng dok enang tok, va mguak le kerrereng mutaro mia mruo tok kat, ko mar ngma kerer e Seten ka valngan kat. He ekam tok, mutaro mia mruo ngara kokheng nguk orom mularo rhek ruk muta kerrereng dok ormar. ²⁰He ekam tok, kua ngaeha to kam kerer o kool tmia khenam ma mmok te, her E Nut ka serppak arhe ko mi kpom he kerer o kool orom. He ekam kua ngaeha to tok kat, ta le kta khenam ma mmok kat te, E Nut ka tavgo ther mi pis mo pgegom muk tok arhe.

²¹Vanang dok, kua vle enang ti te, enangthe a mhel to a serpgar nap kaelel mo kim mang he ktoot mang ka rek va kakro tgoluk, va nong a mhel tang tkais kam pis ka vretik mkor e. ²²Vanang enangthe kaela ko yok ko ka serppak ta laut kir kim endo a serpgar nap pis kaus kar he im vurvrum he le kir kim ka serppak to nam vua per orom mekam mekam, to endo yek, her kaela to endo arhe tmi kut kais hak kam veret endo a serpgar kakro tgoluk mkor, endruk tururik tesgun, nang le klol kaisis kim klenar mruo ormar.

²³He ekam tok, indo im lua mokpom kar dok kmaus kar endo a serpgar kam turang dok kam veret o mia mkor kmel kim mar kmelriring dok, va ima vle te, im hera kapter dok tok arhe, he im mi kaen sop ngang o mia mang dok tok kat.”

O Kool Nga Keknen To Kam Kat Kaeknik Kam Kta Viging O Mia (Mt 12.43-45)

²⁴“To a koot ka keknen nma vle te, nam kottek kun mnam a mhel, va nma ktar kngae ngok po turvek kam riring ngaekmol ko ma mngarmok ngola? To tlo pis mang a mhe tang, to nam le kta pat mang ka ngaekam to tesgun kun mnam a mhel ko tottek ko tok, en kmeknik ngok mnam kat. ²⁵Nam her kaeknik kpis mang a mhel to endo he kvokong ko a mhel ka vok tkaenang a gunmhel ka rek to ka gi kolhi ko ngat ngamakalam va pasrengem kam paneng a gunmhel tang ko yok vat. ²⁶A koot to endo nama pat tok, to her ka nglum klenar akuruk aktiek hori orom alomin kat, endruk ngat ho mi kut kernonho hak mang en, he ngat kaikkiem kaol kpis kviging a mhel to endo to kle ho gi kaim hak ho mi kut kir kim mang tesgun ko a koot to agitgiang en tuk ta ktar im. He kmikkiem

enang tok, a mhel to endo ta vle ko ma ho kernonhommok hak kir kim tesgun kat.”

²⁷E Yesus ta hivuo kam rere vop, va vgum a vlom langto kun pgegom a mumu to endo ko ta vui klik kam kanprim te, “O, inan ta lgekol ko tkol in he kpavloum in.”

²⁸Va e Yesus tkoripang kam kokheng te, “O-o, endruk ngma ngan E Nut kakro rhek he kaikkiem mar, her mar ruk arhe ngta lgekol ha.”

A Ngaelmir To Orom E Yona

(Mt 12.38-42; Mk 8.12)

²⁹O mumu ngat ho gia laut kngae he, ko ngma pis ngok kim e Yesus. To thera reng ngar te, “Muk o mia nga main to tete mut ho mi kut kernonho hak, ekam ko mum sim ktua riring kriring ge mang a ngaelmir tang ko a serpgar mo krok. Vanang ngor ho lua khenam tang hak ngang nguk e. Nangko ngor kle va gi kael pat kmuk mang a ngaelmir langto, endo tpis lmien orom a propet to e Yona. ³⁰Ko e Yona te ka vle te, en a ngaelmir ngang lNiniva. He gi enang tok kat, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ngora vle te, a ngaelmir ngang nguk ruk o mia nga main to tete kat. ³¹⁻³²Mu vokom na, lNiniva ngata mmok mang e Yona he kngan vgum ko tpis tok kam pos ngang ngar orom karo rhek va mar ngat itgung ngartaro kerkeknen. Vanangko a tomhel langta tpis he, enda he mo kmuk he, tngae ho mi kut laut hak mang e Yona va mut lua mmok mang, he lua ngan vgum kmitgung mutaro kerkeknen e. He ekam tok, mnam a kolkha to o mia ngara sir ko pum E Nut kalo keik, lNiniva ngara sir kar muk ruk o mia nga main to tete va her mar ruk arhe ngar mia mon muk orom mularo kerkeknen ko her lNiniva ruk arhe ngat itgung ngaro kerkeknen, nang muk nove.

Ii, va a kheng to nkong mSiba kat, ta parem ka mmie ka pun he klal kngae ngte kam vongnek kim e Solomon karo vu papat ruk lvu laol. Vanangko, mu vokom na, a tomhel langta tpis he, enda he mo kmuk he, tngae ho mi kut laut hak mang e Solomon va mut lua mmok mang, he lua ngan vgum kat e. He ekam tok, mnam a kolkha to mguak sir ko pum E Nut kalo keik, a kheng to endo nera sir kat ko kim E Nut kar muk ruk o mia nga main to tete he kmon muk orom mularo kerkeknen enang tok kat.”

A Koka To Mang A Mmok To Kam Mmok Kim O Mia

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³“Mu vokom na, a mhel nam lua sgam a mmok to kle totokim orom a plo, i o kam tuvgom ko ma tong kat e! Nove! Nam kle va kaendavloum a rek ko pgeik msim he kael kmel a mmok kim o mia tgus ruk ngat re kam vavaik kun ma rek, mar kam smia nho kim a mmok to endo. ³⁴He

kmikkiem a papat to endo tok, ila lo keik ngingma khenam a mmok ngang in kat. Va enangthe ila lo keik ngingp smia ya he kol a mmok to endo, va ngir ho gia vle, yin tgus hak orom a mmok, nang nop ke vur mhe ngang in orom a slommok e. Vanang enangthe ila lo keik ngingp kle kernonho he lua kol a mmok va ngingera ngae ho mi ktua slok hak, va yin ngir ho gia vle yin tgus hak orom a slommok, nang nop ke vur mhe ngang in orom a mmok kat e. ³⁵He ekam tok, ngiak ngangreal ngang yin kam smia kol a mmok, matok koknaik ngira senkrip kim ke mmok to kun mnam yin ko ka mi mit msim ta kle mia vle te, a ho slommok hak he. ³⁶Ko enangthe ngia ho vle yin tgus hak orom a mmok to endo, nang nop ke vur mhe ngang in orom a slommok, va ngir kle ho gia mmok tgus hak gi enang a mmok to nma mmok klik he kvaller yin.”

E Yesus Ta Keknen Mang O Parisiau Kar O Pattermia

Kmo Pos Ngaro Keknen

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 20.45-47)

³⁷E Yesus ta rere knop, to a Parisiau langto ta vaeng kam ngae kaemik ko kim. To thera ngae kpis korsang kmemik. ³⁸Vanangko a Parisiau to endo ta vokom e Yesus ko tlo sim ktar kaelel singni kam parrur na, en kam mmok ko pum E Nut kalo keik, nang kle gi kolaspa kmemik^t to ther kait ka ngaung kim he.

³⁹To Ngoldaip ta tar tok, to kreng te, “Muk o Parisiau muma vle enang o kolhi va o tonggai ruk muma momgol mar ko muma momgol ngakro gi vok ku mnok, nang kam mnang ngar kun mnam mar. Muta vle tok, ko mum gi mrua momgol mularo gi vok tuk tok kat, he nang mularo gi vok kam mmok ko pum E Nut kalo keik, vanang kun mnam muk, muma sovet kam kol a regesal mang o mia kmaurur ngaro krek mkor mar vgum mularo vurkul ruk ngat ho mi kut kernonho hak. ⁴⁰Ii, muk mularo lpetuk ngat ho mi ktua tok hak, ko E Nut tkueng mularo vok va mularo ngaongtok kat. ⁴¹Ekam tok, endruk ngma tu kmo tgoluk, her mar ruk arhe mguak kle ka mrung ngar kun mnam mularo vurkul he ka nngiar ngang ngar na, yek mguer kle kpis la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum tok.

⁴²Vanang suvrum muk ruk o Parisiau, ko muma tagur pum mut ke keknen mruo to kam koprang orom o pnul, o tiptip va o lkiet he kmommen ngaro mhetor te loktiek kam vua nngiar ngang E Nut orom nga mhe to atgiang, nang kle gia kaennegiang E Nut ka keknen to kam ring ya mang mulenar va mang ka keknen to kmelongtok mang E Nut

^t 11.38 O Yuda ngma pat te, o mia nga sim kut kaelel singni ktar mang ngar kmemik kam parrur o gi vrong tgoluk ruk ngat ru pum. Ngma pat te, o gi vrong tgoluk ruk o mia ngma ru pum ngat is kam kering ngar ko pum E Nut kalo keik.

kat. Mup kle kpupam o keknen ruk endri tgus ha, he lo gia tagur pum mut ke kor tuk e.

⁴³Va suvrum muk gi tok kat ge! Ko muk ruk o Parisiau mum mrua kansgum muk mang o ngorsang ruk o mia ngma nho orom mar kun mnam muk o Yuda mutaro rektor ruk ngma rere mnam mar. Va muma sovet mang o mia kam mon muk te, ngalmialaol orom muk ko pum o mia ngaro kerok ko mnam o mheter ruk ko ma gi vle kat.

⁴⁴Va suvrum muk gi tok kat ge! Ko mut kaenang o nnak ruk o mia ngat eguyang o mnes kun mnam mar, nang lo kavang o nhep akor ko kim mar kam khenam mar ngang o mia, mar kam mnor mang ngar e. To o mia ngam gi kaol kpis gia karkar malpgem mar, nang lua mnor mang e, he o yoror ngaro val ngma hori mang ngar tok.”^u

⁴⁵E Yesus ta re tok, to a pattermia kmo pos langto tkaekon ngang te, “Pattermia ya kering ngor kat orom ilaro rhek ruk endruk.”

⁴⁶Va e Yesus tkoripang te, “He suvrum muk kelenar ruk o pattermia kmo pos kat, ko mum vu kaen o pos ruk lvankue ngang o mia, mar kam sei vgum mar he ngma kapnes vgum mar ko ngam sia khanang ngar kmikkiem mar. Vanang muk, mum ngae her gi mrua sisrim singni, nang lo vrua turang ngar kmikkiem mar e.

⁴⁷Va suvrum muk gi tok kat ge, muk ruk mungores ngat im o propet ruk tennik, ko her muk ri tete arhe mum kaem a pnes to a nnik kam ring ngaekmol kmelel o propet ruk endruk ngakro sogi. ⁴⁸He ekam ko muma ring ngaekmol kmelel ngakro sogi, tmia khenam te, muta tting kmenserpgam a pat to mkor mungores, endo kmim mar kngam mar o yoror tok kat arhe. ⁴⁹He ekam tok, her muk ri tete arhe, E Nut ka pat langto tmi kael mit ormuk. Ko E Nut ta ktar kpavap mang nguk orom karo papat ruk lvu laol hak enang tok arhe te, ‘Ngor kaen kuario propet kar kuario aposel ngang ngar, he ngara kol a regesal mang akuruk va kaim akuruk kngam mar o yoror.’ E Nut te mrua pat orom ka pat tok, he ⁵⁰ekam tok, her muk o mia ruk nga main to tete arhe mguer mia ngam vgum o gidiel ruk mkor o propet tgus, endruk mungores ngtim mar tennik. Ii, mguer mia ker kol a kapnes to mang o propet ngaro gidiel tgus tok vgum E Nut. Ko o propet ruk kmelha tennik ko E Nut tgi gnuakueng a mmie kngae kais mang endruk tete, ngaro gidiel ngta vle kuo mang nguk. ⁵¹Ii, ko mungores ngat kaelha orom e Abel kmimim mar tgus kam ngae krum orom e Sekaraia ko ngtim kun mnam E Nut ka maksien ko pgegom a psen to a totur va ka rek to a totur. Ii, ko mi ktua havaeng nguk te, her muk ri tete arhe mguera ker kol a kapnes to endo mang ngaro gidiel tgus.

^u 11.44 O Yuda nga keknen to mang a yor ta vle te, enangthe ngpa pis ko kim a yor langto va ngapa ru pum a yor ka val va ngap lua mmok ko pum E Nut kalo keik ekam tok.

⁵²Ii, muk o pattermia kmo pos mguera kerkol a kapnes ko vgum E Nut tok, ekam ko muma hohos kim o papat ruk o minar mang E Nut ka tavgo he kavettom o mia ko ngma re kam kol. He ekam tok, muk kat mut mrua kavettom muk mruo enang tok kat arhe, he lua vaik ku meorom E Nut ka tavgo kat e.”

⁵³E Yesus trum karo rhek, to kparem o Yuda nga rek to kam rere mnam ko tok, to o pattermia kmo pos kar o Parisiau akuruk ngat her kaelha kam ho ksovet kam sir malngaeng orom ngaro vu resik ngang he, he kirpagis orom o rhek. ⁵⁴Ngta vle tok, ko ngta svil mang e Yesus kam mrua ru pum karo mur rhek mruo, nang mar kam le kmon orom a kerkeknen tok.

O Mia Ngak Or Kam Gor Kam Havae Mang E Yesus

(Mt 10.19-20, 28-33; 12.32)

12 ¹O Parisiau va o pattermia kmo pos ngta vle ko tok vop, vanang o mia kavurgem hak ngat hera veet va kveet gi he kmpet ngok kim e Yesus he kmo klung mnam mar kais ko ngat mrua karkar mang ngar mruo. To e Yesus tkaelha kam reng kalngunes ko kim a mumu to endo mang a ngaor to ngma mon te, a yis. Thavaeng ngar te, “Mgua sim ktua ngangreal ngang nguk mang o Parisiau ngaro papat ruk ngam vua kerruru ormar ko ngma ker patter o mia ormar. Ko ngaro papat ruk endruk ngta vle enang ke ngaor to a yis ko nma himhim orom a bret kam ho khibul hak. ²Ii, mgua sim ktua ngangreal ngang nguk mang ngar, ekam ko o papat tgus ruk o mia ngma kir mang ngar kam tuvgom mar, E Nut ner kle ka khenam mar ma mmok. ³He ekam tok, oni rhek ruk muma koon mang ngar he krere mang ngar ko ma slommok, E Nut ner kle kpolgerik ma mmok. Va o rhek ruk mum vur re ormar ko ma tvokmok, E Nut ner kle kpolgerik ko ma vle ko kim o mia ngaro kerok kat.

⁴He ekam tok, kolenar, kua havaeng nguk te, mguak or kam gorang endruk ngat gi kais kmel muk kam ngatngae kim mulakro gi pkor tuk, nang lo kais kam kering mularo nunu kopekam ko mut yor e. ⁵Vanang ngor kle kaengorang nguk mang Endo mguak gorang. Mguak kle kgorang E Nut ha, ko her En arhe to ta kpom a serppak to kam ngam muk ngogu mGehina ko tok mnam a paei to a vleir, kopekam ko o mia ngat ngatngae kim mularo pkor he kngam muk o yoror. ⁶Mu vokom na, o gi vrong iningol, o mia ngam lo vu kaelongtok mang ngar e. Nove, ko o mia ngat kais kmenkim aktiek orom ke lo gi kre ruk a gi lomin e. Vanangko E Nut nam kle ho lua kikiangae mang tang mnam mar hak. ⁷Si mularo ngairis ko malpgem muk kat, va E Nut ta kser a ken mang ngar te, ngat is te, aner. Ekam tok, muta kta gorang o mia kman, ko E Nut ta mnor te, mut vu laut kir kim o gi vrong iningol tgus.

⁸Gi enang tok, ani mhel to na mrua havae mang en mruo ko kim o mia ngaro kerok te, ka mhel to dok orom, va A Mhel To Nkong Man Ma

Volkha to dok kat ngor mrua havae mang dok kat ko pum E Nut karo engyel ngaro kerok kat te, kua mhel to en orom tok kat. ⁹Vanang ani mhel to na ker kvam dok ko pum o mia ngaro kerok, va dok kat ngora ker kvam a mhel to endo ko pum E Nut karo engyel ngaro kerok tok kat. ¹⁰Va o mia tgus ruk ngta rere vgum A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, E Nut tkais kam mia lol ngaro rhek patgiang ngaiting. Vanang a ni mhel to ta kerrereng E Nunu A Totur, E Nut ner mia kpom karo rhek he lua lol patgiang ngaiting he lua kikiangae mang ngar hak.

¹¹He mnam o kolkhek ruk ngaka srim muk kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar va ko pum endruk ngma vongnek kim o rhek va endruk ngta nho mang nguk, va mguak or kam vua papat te, kam mrua havae nngia mang dok. Va mguak or kam vua papat mang oni rhek ruk mguak koripang ngar ormar. Va mguak or kam vua papat kat mang oni rhek ruk kam mrua hahaong nguk ormar kat. ¹²Ekam ko E Nunu A Totur mruo ner mur kaen o rhek kun mnam muk orom oni papat ruk muk kam rere ormar mnam a kolkha to endo ke vgon to endo msim.”

A Ngothoi To Mang A Mhel To Karo Vu Tgoluk

¹³E Yesus thavae tok knop, to a mhel langto kun pgegom a mumu to ta re te, “Pattermia, havaeng ko nopia he en kmommen o tgoluk ruk mkor mo teit he is kim muo ko mo teit tyor parem muo ormar.”

¹⁴Va e Yesus tkoripang te, “Kambis, klo kais e, ko dok nong a mhel to ngat el kam vongnek kim o rhek mo kmae e.” ¹⁵To ta hoger karo rhek kam reng ngar te, “Mgua le va sim kut mur kaelel kuo mang nguk he sim ktua toot mang nguk mruo, muk kam lua knun mang o gi vrong tgoluk. Ko a mhel tlo kais kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik vgum karo vu tgoluk e.”

¹⁶To e Yesus ta kle keknen mang ka papat to endo orom ka ngothoi ta te, “A mhel to karo vu tgoluk, ka loot te sei kam ya orom karo tgoluk ruk tkap. ¹⁷To a mhel ta, ta pat he te, ‘Ngola, nguak kanker kuario tgoluk ri, ko nop ka rek ngang dok ko ta laut is dok kam lluol mnam kua loot he kaelpas orom o olngaemik kun mnam e.’

¹⁸To tpis mang a papat langto he te, ‘Ngor kaeharom ti: Ngora lelget kuario rektor ruk nong ker laol, nang kle khover endruk vur laol, dok kmelpas orom o olngaemik kun mnam mar. ¹⁹To dok kam her gia higiang ngar he, ko ngat her gia vle ko rkieng dok mang koknaik koknaik, he dok kam lo kta papat mang ani tomhel tang kat e. Ngor gia vle kmorsang he gi kaemik va kaivie ngnik ngnik ko he.’

²⁰Ta sovet orom ka papat tok, vanang E Nut te ktua re te, ‘Yindo ila lpek tho mi ktua tok hak, ko ngka masegain ngora vaeng in petgim ilaro tgoluk ruk endruk, to erieto nak lol ilaro tgoluk ruk endruk yi elpas ormar ngang in mruo?’ ”

²¹E Yesus tkothoi knop, to hera rum karo rhek kam reng ngar te, “Nera vle gi enang tok arhe ngang o mia ruk ngam vu kaelpas ngang ngar mruo orom o tgoluk ruk mo mmie, nang lo vu kaelpas orom mar mruo ngang E Nut.”

E Nut Nam Smia Tar Kalngunes

(Mt 6.25-34; 6.19-21)

²²E Yesus ta re tok, to kle kreng kalngunes te, “Ekam tok, kua havaeng nguk te, mguak or kam vua ngaungputput mang mula ngorsang te, anito kmem, i o oni tgoluk ruk mang mularo pkor kmegenkarik kat e. ²³Pathe nok muta pat te, mularo olngaemik ngat laut gi kir kim mularo ngorsang vor? I o nok pathe mularo it ngata laut kir kim mularo pkor kat vor?

²⁴Mu pat mang o porgagat na, ko mar ngam lua kap o tgoluk e, va ka lluol e. Va ngam lo kaelpas orom o olngaemik kun mnam ngakro ngainir, i o kun mnam o hi ngakro nhotor kat e. Nove! Ngam lo kaeharom tok, vanangko E Nut nam kle ktua klang ngar mlol ge. To muta pat nngia? E Nut nma khen mar, nang kle kikiangae mang nguk gi? ²⁵Mu havaeng dok na, erieto mnam muk tkais kam vrua hoger ka ngorsang mo mmie kam vur kta hok ko enangthe nam vua ngaungputput mang o vu tgoluk? ²⁶He ekam tok, ekam ko mut lo kais kam vur kta hoger mularo ngorsang tok, va kman ko mum vua ngaungputput mang o vu tgoluk tok.

²⁷Kmikkiem enang tok kat, mu pat mang o ngaergot ngakro rehi na, ko ngam mrua pasrengem mar mruo orom ngartaro sreng nngia? Ko ngam lua pum ngaro katam kmegenkarik e. Nove. Vanangko kua havaeng nguk te, si e Solomon ko en karo it ruk nma pasrengem en mruo ormar ngaro vu kraen hak, vanangko en tlo kais mang o ngaergot ngakro rehi ruk e. Ko E Nut nma pasrengem mar kir kim e Solomon ktaro sreng ruk endruk. ²⁸Ii, mu vokom na, si o ngaergot ruk endri oguon mail ngam gi vrua vle nong ke laut e, to hera vui, nang o mia ngam her gia ngampaei pmar, vanangko E Nut nam kle sim ktua pasrengem mar ge orom ngaro rehi enang tok kat. He ekam tok, enangthe E Nut nma pasrengem o ngaergot orom ngakro rehi enang tok, va muta pat nngia? En tlo kais ge kam smia tar muk kat kam pasrengem muk tok kat kir kim mar? E-e, muk ri arhe mut ho mi ktua kenhor mang E Nut hak! ²⁹He ekam tok, mguak or kam ngaungputput mang anito kmem va mang anito kmiviem kam vua riring ngar e. Ii, mu or kmel o tgoluk ruk endri ktar ko pum mularo kerok tok, ³⁰ko her o vrong rhek ruk mo mmie arhe ngam kael ngaung mang o tgoluk ruk endruk kmel mar ktar ko pum ngaro kerok enang tok arhe. Nangko mu Teit ta mnor te, o tgoluk ruk endruk ngma tu kim muk. ³¹Vanangko muk, mguak kle va kael E Nut ka tavgo ktar ko pum mularo kerok he ktagur pum en kam vaas kim o mia, kam komor mar, yek E Nut ner kle sim tar muk orom o tgoluk ruk endri kat.

³²He ekam tok, muk ruk mut kaenang ke murgun to orom o sipsip mu or kam gor e, ko mu Teit ta sirei kmel muk kam vle ku meorom ka tavgo. ³³Ii, he ekam tok, mularo tgoluk ruk mum kaelpas ormar mguak kaenik ngang o mia, mar kmenenkim mar mkor muk. To mguak lol o krek to le kaenik ngang endruk ngma tu kmo tgoluk. He enang tok, a keknen to endo nera vle te, her mula gol ka pun msim arhe, endo mut mi kaelpas orom kuon ma volkha. Ko ko tok kuon ma volkha ta vle te, mula ngaelpas msim to tlo is hak kam kernonho. Ii, va mularo gol ngo pneik ruk kuon ma ngaelpas to tok, ngat lo is kam nop kat e, va o ngauruvik ngat lo is kmururik, va o soma ngat lo kais kat kam papaamrik kat e. ³⁴Ii, mguak kaeharom tok, ekam ko ani tomhel to mut kaelpas orom kun mnam mularo vurkul te, mula gol ka pun, va a her tomhel to arhe mguera sovet kmel ktar ko pum mularo kerok kat.”

E Yesus Ta Kaengorang Kalngunes Kam Sim Kut Kaelel Kuo Mang Ngar
(Mt 24.45-51)

³⁵“Mgua sgam o mmok kam gia mmok va sim kut kaegenkar mularo it kserpgam mar, ³⁶enang a taven kalngunes ko ngama sgam a mmok va kaegenkar ngaro it kmeha ngang ngarlaip to ngat paneng ko tre kmeknik ko pa pnes to mkor a lei. Ko ngat paneng kam her kaeknik, mar kam gia koregot kim ngatngae, nang lo kta hus kat ko nera pis he kvae ngang ngar. ³⁷Kua havaeng nguk Imien te, a taven kalngunes ruk ngat sim kaelel kuo mang ngar he kpaneng ngalaip tok ko nap sia pis pangnaom mar ko ngta vle gia toot mang, ngar mi ktua sirei hak. Ii, ngara sirei ekam ko ngalaip mruo ner kle kpis kaegenkar kta yet mruo smia serpgam, nang kle kreng ngar kmorsang, en mruo kam le ktua krong o ol ngang ngar. ³⁸Ii, kalngunes ri ngar mi ktua sirei hak tok, ko si enangthe ngalaip nap sia pis pangnaom mar ma segain ka ho ngaenvurgem, i o mo kao, va mar ngat her kael kuo mang ngar kpaneng he.

³⁹Vanangko mgua kol a papat to enda na, ko enangthe a rek kteit npa ktar mnor mang ani kolkha ka ni mhe to lsir a ngauruvik ner kaol mnam, va tlo is kmennegiang ka rek, he a ngauruvik kam kher e. ⁴⁰Ii, he enang tok, muk kat mgua sim kut kaelel kuo mang nguk mruo he ktoot tok kat arhe kam paneng A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko en kat nera pis pangnaom muk gi enang tok kat arhe.”

E Yesus Ta Smia Papsim Kalngunes Kam Sim Kut Kaeha
Va Ktoot Mang Ngar Mruo Kpaneng En Kmeknik

⁴¹E Yesus ta re tok, to e Pita ta mnganang te, “Ngola Ngoldaip, yi kothoi ngang ngor tuk, i o ngang o mia ri tgsu?”

⁴²Va Ngoldaip tgi koripang e Pita te, “Ngora havaeng nguk mang a taven kalkayie to karo papat ruk vu laol he vu sim kut kael kalaip he sim

kut kaeharom karo reha ruk nam kaelik maktiegom. Va her kalkayie to arhe kalaip tel kam nho mang kalngunes tgus ruk ngam kaeharom karo reha tgus en kam klang ngar mlol mnam ngaro kolkhek ruk kam lol mnam mar ko en ta ngae ngok mnam a mhe langto ko yok. ⁴³⁻⁴⁴Enangthe kalaip nap kaeknik kpis pangnaom ko nam hivuo kam sim kaeharom karo reha ruk telik maktiegom va kalkayie to endo ta lgekol hak. Ta lgekol ekam ko kalaip ner kle ho gi kael kam nho mang karo reha tgus hak. ⁴⁵Vanang enangthe kalkayie to endo npa vle ktar lhus kim kalaip te, ‘O-kolaip te hok khus hak kmeknik,’ to le kaelha kmim klenar ruk lurokol va lraip tgus he gia vle pum a ngaemik va a ngaivie kngae kveve, va ner mi ktua senkrip kim ⁴⁶kalaip ko kalaip na le kaeknik kpis pangnaom enang tok. To kalaip nera kaim lhomye kmen o kapnes ruk lvankue hak ngang to le kaen en kam kol a kapnes to endruk ngam lua ngan vgum E Nut ngara kol.

⁴⁷Ii, o kapnes ngara sovet ngang tok arhe, ko ani kayie to te smia mmok mang kalaip karo svil, vanang kle lo sim kut kaelel kuon mang, i o lo kaeha kaikkiem kalaip karo svil ruk endruk, her en arhe ner ho mi ktua lol o kapnes ruk lvankue hak ekam ko tvua mmok mang kalaip karo svil ruk tok, nang lo kaikkiem mar. ⁴⁸Vanang a kayie to tlo smia mmok mang kalaip karo svil, nang kaeharom o kerkeknen ruk kmiser a kapnes, en ner lo vua kol a kapnes a vu laut e.

Ii, ta vle tok arhe, ko endruk E Nut nam kael o papat va o reha maktiegom mar, E Nut nma nho mkor mar kam sim kut kaeha orom mar kmikkiem kais tok. Vanang endruk E Nut nam kael karo vu papat va karo vu reha kavurgem maktiegom mar endruk ngarlavurgem kir kim ngarlenar, E Nut nam ho vua nho mkor mar kam sim kut kaeha orom mar kmikkiem kais tok kir kim ngarlenar tok kat.”

A Mokruur Nma Pis Vgum E Yesus Kam Mo Kser O Mia
(Mt 10.34-36)

⁴⁹⁻⁵⁰To e Yesus ta le kre te, “Vanangko kua vnek ngnok vop, va a vnek to enda nam gia kokol dok he kom sia vavle ngang ekam ko ner mia rum kim dok enang a paei to nam kaem a rengmat tgus. He kom gia svil hak mang a paei to endo kam vurvur to le kharap he. Ii, kua vnek to endo ta vle enang a paei ko, ko her pis moti kam giem a paei kun pgegom o mia. ⁵¹Nok pathe muta pat re te, kua pis to mo mmie ta vle mang kmel a mokaum kun pgegom o mia, he mar kam smia vle vor, ngola? O-o, ho mi kut nop hak! Ko vgum dok, a mokruur ner le ka vle kun pgegom o mia kam mo kser mar. ⁵²Ii, ko kmelha tete kam ngae, kun mnam a valngan langto orom endruk aktiek, ngar mrua mommen mar mruo ko korlotge mnam mar ngar kaum ksir mo kmar kam kikir kim aloruk mang dok. ⁵³Ii, nera vle tok, ko “Omotter ge, o monner ge, o morvleik tgus ngar

mrúa sir mo kmar ge kut mar mruo ge he kmo kikir kim mar mruo mang dok.”

O Mia Ngaka Mnorvek Pum O Ngaelmir Ruk Mang E Yesus

(Mt 16.2-3)

⁵⁴To e Yesus ta havaeng a mumu to endo te, “Muk muma vokom o varhek ko ngma kaum ogun ko a kolkha nma vaik va muma havae te, ‘O, a kus ner mi kaerik he,’ to lmien a kus nam her kaerik.

⁵⁵Va mum re ngan a ngausgi ko nam kaol ngman kuon va mum hera havae te, ‘Ii, a kolkha nera vle,’ to lmien ko a kus nam lo kaerik e. ⁵⁶Muk mularo naprai alomin, ko mut sim ktua mnorvek pum o ngaelmir ruk orom a ngausgi va o varhek ruk man ma volkha va endruk mo mmie kat, vanang kman ko mut lo kais kam mnorvek pum o ngaelmir ruk ngta pis ormok kun mnam ke venloot to tete?”

O Mia Ngak Ngangam Kim Mar Mang E Yesus Kam Mnor Mang

(Mt 5.25-26)

⁵⁷“Kmikkiem enang tok, muk mruo mgua marer he smia ngangam kim muk mruo mang o ngaelmir ruk mang dok, muk kam mia mnor kun mnam muk mruo, he mrúa havae mang ngar lsir te, mar o minar o nop. ⁵⁸Ii, langto langto mnam muk ngiak marer he sim kut kaeharom tok, gi enang ko ima marer kam ngangam kmin kam sirim o rhek kar ila imuo ko ta mon yin orom ila kerkeknen he kait yin kngorom yin ngok kim endo nma vongnek kim o rhek. Ii, ngiaka ktar kmarer kam ngangam kmin mang ila imuo tok ko va ngaelaut, matok meak pis ko kim endo nma vongnek kim o rhek va ila imuo nap kir kim yin to kle kael yin ko maktiegom o momngan, to en ner le kael yin ko maktiegom o toot kmo mia, mar kmenpasiker yin kun mnam a hengor. ⁵⁹Ii, va kua havaeng nguk te, ko tok mnam a hengor to ngira vle mnam, ngir lo kais hak kam kat kottek mnam kais ko ngiak ngae ho mi kut rum a keik to ngat el kuo mang yin kmen.”

O Mia Ngak Kaitgung Ngaro Kerkeknen, Matok Ngak Yor Nang

Lua Kol A Ktalhok To Kam Plong Vle E Nut Ngnik Ngnik

13 ¹Mnam a kolkha to endo o mia akuruk kun mnam a mumu to endo ngta havaeng e Yesus mang lGalili akuruk ko tesgun mnam a kolkha langto ngta hivuo kam nngiar ngang E Nut, he e Paillet tengu ngar kmim mar kun mnam E Nut ka maksien. Ngat kaim mar he ngakro gidiel ngta ksuk ku mmie kmo vavaik kar ngakro ngaemslang ngakro gidiel ruk ngat us kam nngiar ormar ko ngakro gidiel ngta ksuk ku mmie kat. ²To e Yesus tkoripang ngar te, “To ekam tok, muta pat re te, lGalili ruk endruk ngat vu eharom o kerkeknen kir kim nglenar, he ekam

tok, ngat kol a yor ka mten to endo? ³Ho mi kut nop hak! Vanang ngor kle khavaeng nguk te, enangthe mgua lo kaitgung mularo kerkeknen va mguera kol a kapnes to la vanker enang ngar ko ngat kol a yor to la vanker tok kat arhe. ⁴Ii, o muta pat re te, lSiloom ruk loktiiek he aktiek hori orom korlotge ngat vu eharom o kerkeknen kir kim endruk tgus mYerusalem he ekam tok, nga rek to klahok ta vuut malpgem mar he kaim mar tgus vgum tok kat? ⁵Ho mi kut nop hak! Vanang ngor kle khavaeng nguk kat te, enangthe mgua lo kaitgung mularo kerkeknen, va mguera kol a kapnes to la vanker enang ngar ko ngat kol a yor to la vanker tok kat arhe.”

A Ngothoi To Mang A Ho To A Pik To Nam Lo Kaehi

⁶To e Yesus ta kle kothoi ngang ngar te, “A mhel langto ka ho to a pik ta sir kun mnam ka loot to orom o grep he nma ngae kam tamarik va nam pis sia nho. ⁷To ta reng kalkayie to ta nho mang ka loot te, ‘Kua kanko kam pis ktamar o pik mo vgum a ho ta mo pnes ruk korlotge va kom pis sia nho vgum, he tete ngiak kovver ko tgia hop kim o tgoluk va ka mraen tkaim mar, he ngat lo kaehi e.’

⁸Va kalkayie tkoripang te, ‘Kolaip, ta ya yin kam mnang na, he kvokom mnam a pnes to en man te, en na kaehi i o nop, ko ngora kaum a mmie ku pum na. ⁹To enangthe na kaehi mnam a pnes to en man va ta ya, ngor lo kovver, vanang enangthe nop to ngua her le kovver ko tok he.’”

E Yesus Tkaeharom A Vlom To Ka Sai Tkal

¹⁰Tie ma Sabat langto e Yesus ta vaik kun mnam o Yuda ngartara rek langto kam rere mnam ko tok mnam a rengmat to endo. Ta vaik to le kpatter o mia. ¹¹Va ko tok a vlom langto ta vle kat. Ka sai tkal vgum a koot ko tviging he ka kpom mnam o pnes ruk loktiiek he aktiek hori orom korlotge he. Va ka sai tho mi kut kal hak he tlo kat kais hak kam kta sir kat e. ¹²⁻¹³E Yesus tre kvokong tok, to hera vaeng ngok kim, to hera reng te, “Kolkheng, ko her hong in pum a koot to tviging yin ka serppak.” Ta re tok, va a gi hi to tkael kalo ktiek kuo mang, ka sai ther gi sir ngatngae to ther kaelha kam kanprim E Nut.

¹⁴To a mhel to ta nho mang o Yuda ngarta rek to endo tkaesik ko e Yesus teharom a vlom to ma Sabat, to tle ka kner o mia te, “O kolkhek ruk kmeha mnam mar ngat kais te, aktiek hori orom atgiang, he ngruak pis mnam o kolkhek ruk endruk kmeharom o mia, vanang mnam o Sabat ngruak or.”

¹⁵To Ngoldaip ta kle ka kner en he kpupam o mia tgus kam re te, “Muk mularo naprai alomin, ko langto langto mnam muk na lua hong ka bulmakau i o ka dongki pum ka ngausie kat gi ko nam totokim kun ma hengor he ka ktong kngorom kam ngae vur kaivie mnam o Sabat gi? ¹⁶He

ekam tok, mu vokom a vlom ta na. En e Ebrehem kaes msim, va e Seten te ktotokim mnam o pnes ruk loktiek he aktiek hori orom korlotge he, he tete ma Sabat to enda klo kais gi kam hong en pum e Seten ka serppak, ko tngae vua tokim tok kat?”

¹⁷Karo rhek ruk endri ta rere ormar tok ngat mi ngam leep hak mang karo imuo ruk ngta vle ko tok he ngat mrua koon pum mar, vanang o mia ruk pa rengmat ka pun ngta kle va khigiang karo reha ko ngate sei kam sor kmar hak.

Alo Koka Ruk Mang E Nut Ka Tavgo To Ta Komor O Mia

*E Nut Ka Tavgo Ta Vle Enang A Ho To A Mastat Ka Khek To Ke Ho Mi Laut Hak
(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)*

¹⁸To e Yesus tkat kothoi te, “E Nut ka tavgo ta vle nngia? Ani koka to tkais he dok kam keknen orom mang E Nut ka tavgo? ¹⁹E Nut ka tavgo ta vleenang ko a mhel ta kol a ho to a mastat ka khek ko ke ho mi laut hak mang o tgoluk tgus ngo khek ruk ngma kap kun mo luteik. Tkol he kngae kavang kun mnam ka loot. Ta pus he klaut kngae kael en a ho, to o iningol ruk kuo kia gan ngam hera ngae kpis kngam ngainirik ko vgum karo khator.”

*E Nut Ka Tavgo Ta Vle Enang Ke Ngaor To A Yis To Nma
Himhim Orom A Bret Kam Ho Khibul Hak Vgum*

²⁰⁻²¹To ta kta keknen ngang ngar orom a koka langto vat te, “E Nut ka tavgo ta vleenang ko a vlom langto ta kol a bret ka mit to klalaut he kael ke ngaor to a yis kun mnam kam movavaik kar. A yis ta movavaik kar he le ho kaeharom a bret ka mit kam himhim orom to ta kle ho gia hibul hak vgum.”

**O Mia Ngak Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo Ko Vgum Ke Ven Ka Gu To
Ta Koka Kaut
(Mt 7.13-14, 21-23)**

²²To e Yesus ta ngae kaelha kvaik kottek mnam o rengmat va o maksien he kpatter o mia gi, kmikkiem a ngaelaut ko ta ngae mYerusalem. ²³To ko mnam a rengmat langto a mhel langto ta mnganang e Yesus te, “Kolaip, nok o mia lgititge E Nut nera sulgim mar he klol ngaro kerkeknen patgiang ngaiting kmen a ktalhok ngang ngar, i nop gi?”

Ta mnganang tok, va e Yesus tgia pupam o mia tgus ruk kun ma rengmat to endo he kreng ngar te, ²⁴“Mguak mur kaenenker orom muk mruo tete kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo ko vgum ke ven ka gu to ta koka kaut, muk kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik. Ko o mia kavurgem ngma kaeggom ko yok kam vaik ku meorom,

vanangko ngat lo kais e. ²⁵Mguak mur kaenenker orom muk mruo tete tok, ekam ko a rek kteit na re gi hop he gi vat a ngaegot kim muk he mguer gia sir ku mnok he kaelha kmaurur kim te, 'O-ngortaip-o, he ngia koregot kim mor vanie.'

Vanangko en ner kle koripang nguk te, 'He klua mnor mang nguk ri e. Va klua mnor mang nguk te, mut ottek tam kat e!'

²⁶To muk mguer kaur kim gi te, 'He mor ri arhe ruk ngom kaem pnes kar yin va yin ima patter mor kngae kun mnam nguaro rengmat kat.'

²⁷Va a rek kteit ner kat koripang nguk te, 'He klua mnor mang nguk ri e. Va klua mnor mang nguk te, mut ottek tam kat e! He mu ehenok petgim dok, muk ruk mum kaeharom o kerkeknen ruk ngat ho mi kut kernonho hak.'

²⁸⁻²⁹A rek kteit nera likim muk ngku mnok to mguera sir ko tok he khem mularo ngorok mo kmar va kae he kervuvui vgum o nganngannes ruk mguera lol. To mguera kosnok kim e Ebrehem, e Isak, e Yakop, o propet tgus va o vrong rhek kat ko ngar kottek ko mnam a mmie karo ngaitngol tgus he kaum ku meorom E Nut ka tavgo. Ngara kaum tok, kam liepum muk kam lol mularo ngaekmol ngang ngar mruo, mar kam kle ktua tuur mnam E Nut ka pnes to nera kpom mnam a kolkha to ka tavgo nak komor o mia tgus. Vanang muk, nove! Ko a rek kteit nera pepet muk, muk kam lua tuur mnam ka pnes to endo e. ³⁰Ii, mu vokom na, nera vle tok kat ngang endruk ngaro mnok tete ko E Nut ner kle ka krus orom akuruk mnam mar koknaik. Va nera vle tok kat ngang endruk nop kero vur mnok ngang ngar tete, ko E Nut ner kle khover mar koknaik kat."

E Yesus Ta Mrung IYerusalem

(Mt 23.37-39)

³¹Mnam o kolkhek ruk endruk o Parisiau akuruk ngat kaol kpis ko kim e Yesus to kreng te, "E Herot tkaen a re mang in, ngar kam por in, he ngiak parem a mhe to enda, nang kngae ngok mnam a mhe tang ko yok he."

³²⁻³³Va e Yesus tkoripang ngar te, "Mguak kaeknik he khavaeng la pendol to en te, 'Ngor vur kaeharom kuario reha vur kat na kam kerer o kool va kmeharom o mia pum ngakro yor. Ngor kaeha tok kam rum kuario reha tgus na, to endo yek, nga hera tarkanang dok ko tok.' Pu tok, vanangko, ngora ngae ge kam ngae ngok mYerusalem kmeharom kua ngaeha, endo mar kam her kaim dok kngam dok a yoror, ko a val to kmim o propet ta vle vop mang her mar ruk IYerusalem arhe ko tok mnam nga rengmat lsir.

³⁴O-kelenar-IYerusalem-o, a rengmat to e Yerusalem he, mum ngorom a im o propet ruk E Nut tmeng ngar ngok kmuk ko muma lalaem mar

kngam mar o yoror. He kom si kaelha tiok he kngorom a svil kam koon mang nguk enang a ngaining ko nma koon mang kles ku meorom kalo ngaeho, vanangko muma kees ge. ³⁵He ekam tok, E Nut nera parem muk petgim ka maksien to endo. Va kua havaeng nguk te, mguer lo kta vokom dok, kam ngae kais mnam a kolkha to mguak kael a kavres orom dok he ka kni te, 'E Nut ta ngamyammok mang ka taven to yin ko ya pis orom ka munik.'

E Yesus Tkaeharom A Mhel To Ka Vok Ta Lulussul

14 ¹Tie ma Sabat langto e Yesus tpis kvaik kun mnam o Parisiau ngarlaip langto ka rek kmemik kar, va o mia akuruk ko tok ngat gia vle he smia keketar. ²Va ko tok, a mhel to ka vok ta lulussul ta vle ko kim kalo keik. ³To e Yesus ta mnganang o Parisiau kar o pattermia kmo pos te, "Tkais kmeharom o yor ma Sabat, i o nop ge?" ⁴Vanangko ngat gia vongnek. To e Yesus thera kpom a mhel to endo kmeharom kam hong pum ka yor. E Yesus teharom tok knop, to hera meng kmeknik ngok mreik.

⁵To ta kle ka mnganang ngar te, "Erieto mnam muk tlo kais kam ngae mamarer khong ka dongki" i o ka bulmakau to agitgiang ko nap vuut ko pa huop ma Sabat?" ⁶Ta mnganang ngar tok, vanangko ngat her gia vongnek kim kat.

⁷Kam ngae, to ta tar ko o mia ruk ngat korosang kmemik ngta mrua kansgum mar kam lol o ngorsang ruk ngma nho ormar. To tkaelha kam patter mar orom ka koka to enda te, ⁸"O mia ngak me miik ngok ma pnes to mkor a lei, va ngiak or kam pis mrua kansgum in kam kol a ngorsang to ngma nho orom, matok a pnes kteit na le me mang tang ko ka munik ta laut kir kim in, en kam kol a ngorsang to endo. ⁹Enang tok, a pnes kteit to tme mang ngae tgus ner kaol kreng in te, 'Ursie he en a ngorsang to endo ngang a taven ta na.' To ngir ngae sei kam leep ko pum o mia ngaro kerok ko ngir kle korsang ko mnam a ngorsang to ko ngtu hak. ¹⁰He ekam tok, nga re me miik ngok ma pnes tang, va ngiak pis korsang ko ngtu hak na. To a pnes kteit ner le mur kaol kreng in ko pum o mia tgus ruk ta me kmar ngaro kerok te, 'Kola, hop he aol orsang moti mnam a ngorsang ta koma nho orom.' He enang tok, o mia tgus ruk a pnes kteit ta me kmar ngar kle ka nho orom in vgum tok."

¹¹E Yesus ta keknen tok knop, to hera reng ngar te, "Ii, o mia ruk ngam mrua kansgum mar mruo kam laut, E Nut ner kle ka krus ormar. Vanang endruk ngam mrua krus ormar mruo na, her mar ruk arhe E Nut ner kle ka nho ormar, mar kam laut kat."

¹²Tkothoi tok, to ta reng a ngorsang to endo kteit te, "Enangthe ngiaka me mang o mia mang ita ngorsang mruo va ngior kam me mang ilenar,

ˆ 14.5 O hor akuruk tennik ngat el a re ke vgon te, "khal" nang nong ka dongki e.

iorkaik, i o ila valngan mruo. Va si ilaro pgirmia mruo ruk ngaro vu kirpik kat va ngior kam me mang ngar kat e, ko mar o mia ruk endruk ngat kais kmoripang in tok kat. To mguer gi kta moikie kam mo me mo kmuk ngnik ngnik tok arhe. ¹³Vanangko ngiaka kpom ila ngorsang va ngiak kle va kme mang endruk ngma tu kmo tgoluk, va endruk o kernonhor kar o nharyor va o vivisker kat. ¹⁴Enangthe ngiak kaeharom tok, va mguera lgekol ekam ko si enangthe ngat lo is kmoripang in tete, va E Nut ner kle kol nga ngaekam kam kle koripang in koknaik kun mnam a kolkha to nera hover endruk ngam sim kaikkiem karo pos petgim ngaro nnak.”

Endruk A Pnes Kteit Ta Me Mang Ngar
(Mt 22.1-10)

¹⁵E Yesus ta rere knop, to a mhel langto kun mnam o mia ruk ngat kaemik ko tok, tre ngan e Yesus ko ta re tok, to thera re te, “Endruk ngar kaemik mnam E Nut ka pnes to nera kpom kun mnam a kolkha to ka tavgo nera vaas kim o mia tgus he komor mar, her mar ruk arhe ngat lgekol.”

¹⁶Va e Yesus tkoripang orom a ngothoi ta te, “A taven langto ta kpom ka pnes he kme mang o mia vang kam pagis. ¹⁷Tie palngaem, ta meng kalkayie langto kam ngae kaen a re ngang o mia ruk tme mang ngar te, ‘Aol ngte na, ko kolaip karo ol ngat kikhi pum mar he.’

¹⁸Vanangko langto langto mnam mar tgus ngat kaelha kmel ngakro praen. Langto ta reng te, ‘O-o, klo is kam pis e, ko ko gun enkim kua mmie ka mhe, he ngora ngae ktarkanang kam vokom na, he ilaip nak or kam vu kael ka pat mang dok e.’

¹⁹To langto ta re te, ‘O-o, ko gun enkim kuario bulmakau ruk loktiek he kua re kam tarkanang ngar kmegom mar kam hegem a mmie ormar na, he ilaip nak or kam vu kael ka pat mang dok kat e.’

²⁰Va langto vat, ta le ktua tok orom kta pat to te, ‘O-o, ko gun lei he klo kais kam pis kat e.’

²¹To a taven kalkayie to enda tkaeknik kam pis kun mnam kalaip ka rek to kaekon a re ngang ekam o mia ri enang tok. To a pnes kteit to endo te sei kmesik ko ta ngnek tok, to ta kle kreng kalkayie he te, ‘Ngiak marer kvaik kottek kun mnam o rengmat va kero maksien, he ngia gi vrong kait endruk ngma tu kmo tgoluk va endruk o kernonhor kar o nharyor va o vivisker kat vanie mar kam pis kol o ngaekmol mo mnam kua pnes.’

²²Kam ngae, to kalkayie to endo teknik to her pis khavaeng kalaip te, ‘Ngola kolaip, ko eharom a ngaeha to ye reng dok kmeharom he, vanangko o ngaekmol kavurgem ri ngat gia vavle vop.’

²³To kalaip ta kta reng kat te, ‘Yu, tete ngiak lapsa kngae ngok mnam o rengmat ruk oguon mail vat he kaur kim o mia he kait mar ngte kam

krong kua rek kais ko nak ngae kottep hak. ²⁴Ko kua havaeng nguk ruk mut gi gnua pis te, nong tang hak mnam endruk ko mia me mang ngar lsir, tkais kam tuur mnam kua pnes e.’ ”

O Mia Ngma Ketoptop Kmikkiem E Yesus

(Mt 10.37-38)

²⁵To mnam a kolkha langto e Yesus tkaikkiem a ngaelaut va o mia kavurgem ngta veet ekam. To ta hortgi ngok kmar to khavaeng ngar te, ²⁶“Enangthe a mhel tang naka svil kmikkiem dok, vanang kle kael kteit, o knan, ktavlom, kles, kaornopeik, kaorlok, kaorotmeik, kaoroyel va si en mruo kat ko pum kalo keik ktar mang dok, va en tlo kais hak kam vle te, kolkayie to en e. ²⁷Ii, va enangthe na lua matnge vgum o vnek he mrua slak orom en mruo kam yor mang dok kat va a mhel to endo tlo kais hak kam vle te, kolkayie to en kat e. Ii, ko endo na lua svil kam vle enang a mhel to nam mrua slak orom en mruo kam mrua tolpum ka ho mruo to ngara krong orom o ot he kvat ko engnang kngam a yoror, he kaikkiem dok enang tok, va a mhel to endo tlo kais hak kam vle te, kolkayie to en kat e.

²⁸Mu ngek na, enangthe a mhel tang na re kam ngam ka rek ngang, va ner kan? Tlo kais kam ktar korsang na he smia papat he kngangam kim ekam ka rek kam pat mang ka serppak te, ngola, kuaro krek ruk endri ngat kais mang a rek kam ngae ho mi ktua rum hak i o nop ge? ²⁹Ko enangthe na lua ktar korsang he smia papat mang ka serppak na enang tok, nang kle gia sovet kmelha pum ka rek ka pun ku kam ngam, to karo krek ngpa tu, to ka rek ner gia sir karo gi logaen. To o mia ngara vokom ka rek ko ta vle tok va ngara klel orom ³⁰kam re te, ‘Hai-e, a mhel to enda tlo is e, ko ther gi elha pum ka rek, nang lo kat kais kam kta rum e.’

³¹I o enangthe a taven to na re kam ngae kaus kar a taven langto ko yok va ner kan kat? Ner lo kais kam ktar korsang gi kam smia papat he kngangam kim ekam a ngaus kam pat mang ka serppak kat te, ngola, ko kais kam kir kim kola ta orom kua ngaomevek ta ko mar lgititge o nop, ko kta ngaomevek ta laut hak kir kim ko tang? ³²To enangthe na re kvokom mnor te, na lo kais kam kir kim a taven to endo, to nera ktar kmeng kalngunes akuruk kam ngae he khorong a taven to endo ko ekam a ngaelaut he konget ka vrek, mar kam kta mokpom kar kat.” ³³E Yesus ta re tok, to krum kakro rhek te, “Ta vle ngang nguk enang tok kat arhe, ko enangthe mgua lua ktar korsang kam smia pat he kngangam kim muk ekam dok kam pet o tgoluk tgus ruk mum kaelik ktar ko pum mularo kerok he kaelik ko pekmuk, va mutlo kais hak kam vle te, kolngunes ormuk e.”

Endruk Ngat Kolkol Ekam E Yesus Ngata Vle Enang A

Hormnek Ko Nma Karvuk

(Mt 5.13; Mk 9.50)

³⁴“A hormnek nma mgae orom ka karvuk mekam mekam. Vanang enangthe ka karvuk npa hortgi he knop, va ner kle ka vle nngia, en

kam kta hortgi kam kta karvuk kat? Nove! ³⁵Tlo kat kais hak kam kta serppak kat e. Ko ther ngae gi kernonho hak he. He ekam tok, ther gia vavle he. Va si ke serppak ngang vop, he nang kam gia ngam ku pa maap, va tlo ktuis hak mang kmeharom tok kat e. Ko ka serppak tlo kat kais kmeharom a ngaeha tang kat e.

Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuario rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.”

**E Nut Ta Svil O Mia Tgus Kam Kat Kaeknik Ngok Kim
En Kam Mokpom Kar
(Mt 18.12-14)**

15 ¹To mnam o kolkhek ruk endruk, o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar endruk o Yuda ngalmialaol ngma keyang ngar ko ngam lo sim kut kaikkiem o Yuda ngaro keknen, ngma kanko kam kaum kar e Yesus kam vongnek kim. ²To mnam a kolkha langto o Parisiau kar o pattermia kmo pos ngta rere porom mar te, “Endruk o Yuda ngalmialaol ngama keyang ngar ko ngam lo sim kut kaikkiem nguaro keknen, a mhel to enda nma tting kam kaum kar mar he kaemik kar mar kman?”

³Ngta mngan tok, to e Yesus ta koka ngang ngar te, ⁴“Enangthe tang mnam muk karo sipsip ngang ko ngtis te, o mhelom aktiek, to tang mnam mar nap sop ngok poturvek, va en ner kan? Tlo kais kmorim klenar ruk o mhelom korlolo he loktiek hori orom aktiek hori orom korlolo ko tok ma lootpgeik, nang kngae na, he kriring endo tsop, kam ngae kais ko na ngae pis mang na gi? Ii, mare, ⁵ner kaeharom gi enang tok arhe, ko nera riring riring kais ko na pis mang. Na re pis mang va a sirei nera viging, he nera kulum a sipsip to endo he ⁶kaeknik orom ngok mreke he kat kael ngok kim klenar akuruk. To na me mang klenar kar o mia ruk kanmok kam havaeng ngar te, ‘Mguak sirei kar dok he kunngir kim kua sipsip to enda ko tngae sosop he, vanangko tete kue kat pis mang kat he.’” ⁷To e Yesus thera rum karo rhek ruk mang a papat to te, “Ii, kua havaeng nguk te, a gi vrong mhel tang to na itgung karo kerkeknen ruk nam kaeharom mar, E Nut karo engyel ngara sirei mang he kunngir kim a mhel to endo man ma volkha gi enang tok kat. Va si en agitgiang tuk va E Nut karo engyel ngara sirei mang gi kir kim klenar ruk o mhelom korlolo he loktiek hori orom aktiek hori orom korlolo kat, ko mar ngam mrua papat mang ngar mruo te, mar nong ngaro kerkeknen ngang ngar, he nang E Nut kam lua lol mar patgiang ngaiting.”

A Koka To Mang A Ngaik To A Sing Ko Tvuut Ko Ma Ttong

⁸“I o enangthe a vlom to karo ngaik ruk o sing ruk loktiek, nang nap lo ptang ko tang mnam mar nap vuut ko ma ttong kun mnam ka rek, va

en tlo kais kam sngam o ngnung va ngamakalam ka rek kam riring riring kngae kais ko na pis mang gi? Ii, mare, ner kaeharom tok arhe. ⁹Ii, na re pis mang, va a sirei nera viging he nera me mang klenar va o mia ruk kanmok he khavaeng ngar te, ‘Mguaka sirei kar dok he kunngir kim kua ngaik to a sing to enda ko klo ptang ko korim tam, vanangko tete kue kat pis mang kat he.’”

¹⁰E Yesus trum ka koka to endo, to khavaeng ngar te, “Gi enang tok kat kua havaeng nguk te, a gi vrong mhel tang to titgung karo kerkeknen ruk nam kaeharom mar, E Nut karo engyel ngara sirei mang he kunngir kim a mhel to endo man ma volkha gi enang tok kat. Va si en agitgiang tuk va E Nut karo engyel ngara sirei mang enang tok gi.”

A Koka To Mang A Mhel Khal To Tngorpok

¹¹To e Yesus ta rere kngae vop kam koka ngang a valngan to o Parisiau te, “A taip langto klo hal lomin. ¹²To khal to knaek ta reng kteit te, ‘Kua svil te, yin kam mommen ilaro marhok he kaen kotakor ruk ye her mon dok mang ngar ngang dok.’ To kteit ther kaikkiem ka re to endo, to hera mommenik kais kim klo hal tgus.

¹³To koknaik he, khal to endo tkaen ktaro marhok ngang o mia mar kmenkim mar mkor, to kaum o krek to kngae ngok mnam a mmie langto ko yok. Ta vle ko tok, to gi vrong seneker kakro krek mang o gi vrong tgoluk ruk kam ker sirei ormar he, to ho gi kut koham mar tgus hak.

¹⁴Kopekam ko ta koham karo krek tgus ruk endruk, a vang alautar ta pis kun mnam a mmie to endo. To en kat ta ker kol vgum a vang ko he.

¹⁵To ta hop to kngae ngok kim a mhel langto nkong ko tok mnam a mmie to endo kam ngae mur kaen en mruo ngang kmeha ngang. To a mhel to endo ta meng en ngok mnam o hengor ruk mkor kam toot mang karo morek kam klang ngar. ¹⁶To a taip khal to endo nma vle ko he kaeha he. To nma vokong o morek ko ngat kaemik va ka gu nam ngae sei kam lili mang o morek ngakro ol ko o morek ngar teit nam lua klang en mlol hak.

¹⁷Ta vle tok, to ka papat tkat kaeknik mang kteit kat he, to ta mrua reng te, ‘Hai-e, si o mia ruk ngam kaeha ngang e titou va ngam kaemik kvi he o ol ngo mhetor ngam vrua vle ge, vanang dok ta, kom mia vang hak mo mnam a mhe to enda yok kam yor mnam he. ¹⁸Ekam tok, ngor kat kaeknik kngae ngok kim e titou kat he, he khavaeng te: O-titou-o, ko ngae ho mi kut eharom a kerkeknen hak ngang Ngoldaip tkuon ma volkha va ngang in kat ¹⁹he tete yi lo kat kais kam kta kvam dok te, ihal ta ormok kat e. Ngia kle gia mon dok te, ila gi vrong kayie langto ormok.’ ²⁰Ta mrua pat kun mnam en mruo tok, to khop ku to her mia ngae ngok kim kteit kat.

Ta ngae va kpis kun kut vgum kteit ka rengmat ka ngaelaut ka gi gu vop, to kteit ta vle her vokom he. To ka ngaung te sei kam mrung khal

hak. Ta mrung to her gia tngungu ksap kam horong. Tpis ko kim he kngam kalo ktiek kuo mang kam volpsim va kpupum ka sai.

²¹To khal ta reng te, ‘O-tituo-o, ko ngae ho mi kut eharom a kerkeknen hak ngang Ngoldaip tkuon ma volkha va ngang in kat, [he tete yi lo kat kais kam kta kvam dok te, ihal ta ormok kat e. Ngia kle gia mon dok te, ila gi vrong kayie langto ormok.]’

²²Ta rere kngae vop, to kteit ta kser karo rhek kam reng kalngunes te, ‘Mu marer he pasrengem orom a ngoven tang ko porom va a prongran ko mnam ka ktiek va pasrengem kalo nhar kat.’^w ²³Va mguak kaussem a bulmakau to la sital^x to kaim he kmamat, ko kua svil kam kunnngir kim ko hal to enda ekam ko ²⁴ko hal to enda tngorpogom dok he, he ngae vle enang te, ther yor e, va tete teknik kpis he, he kta vle enang te, thop kam ktal kat he.’ Thavae tok to ngat her kaelha kam sirei mang.

²⁵Kteit mar ngata sirei mang kngae, vanang kteit tlua ptang khal to a molpou ko ta vle ogut mnam a loot vop. Tre aol kpis ko rkieng kteit ka rek va kngan o muktim ko ngta kni he kaerep. ²⁶Ta ngan o muktim tok, to hera vaeng kteit kalkayie langto, to ka mnganang mang o muktim ruk ta nganik. ²⁷To ta havaeng te, ‘Inopia tngorpok he kat eknik kpis kat he, he iteit treng ngor he ngot im a bulmakau to la sital ekam ko ta svil kam kunnngir kim inopia, ko tkat eknik kpis ko kim en a gi yar.’

²⁸To khal to a molpou to endo ta ngnek tok, to ka vrek te sei kam kiin hak he tlo kta svil kam kta vaik ogun kim mar e. Tkaesik tok, to kteit tottek he kaur kim te, en kam vaik. ²⁹Vanangko ta rere vgum kteit kam re te, ‘Vokom na, mnam o pnes tgus ruk kua vle mo kmin, kom kaeha kngae ka prongyek ka psek hak, va kom lo vrua kerngnak vgum in e. Vanang yi ngae lo vur im a bulmakau tang ngang dok hak, dok kam sirei ko kim kolenar. Va si ke gi vrong ngaemslang to a got^y ko vur tok va ho mi kut nop hak. ³⁰Vanang tete vokom ike hal ta na, tngae he kngae seneker karo krek ruk tlol ekam ilaro marhok mang lraip ruk ngam mur kaenen mar ngang lurokol to her le kaol kpis mo kmin va yi lo hus hak kmen a re ngang ngar kmim a bulmakau to la sital ngang kam kunnngir kim.’ ³¹Tkaesik tok, to kteit tkoripang te, ‘O-yindo a molpou, im her gia vavle mo kmok he, he kuario tgo luk tgus ruk endri va ngta vle te, nang in he. ³²Vanang inopia ta tesgun ta vle enang te, a mhel to ther yor he, ko tngorpok. Va tete teknik kpis mo kim mor he, ko ta vle enang te, tkat hop kat he. Ekam tok ngruak kunnngir kim a kolkha to enda he ksirei mang enang tok.’ ”

^w 15.22 O Yuda ngam kaeharom nga keknen to endo ngang nglenar kam mrua khenam mar ngang o mia te, ngta teiver mar. ^x 15.23 O Yuda ngam kaim a bulmakau to la sital kam kunnngir kim a mhel to ngta svil kam teiver. Ngam lua svil kmim o bulmakau ruk laol ko ngma pat te, endruk o sital ngat vua mgae kir kim endruk laol. ^y 15.29 A re to te, “a got” ta vle te, a ngaemslang to o Yuda ngam lo vua hover e.

A Koka To Mang A Kalyie To Alaut To Tmur El Ekam

16 ¹Tie ma kolkha langto, e Yesus tkat kothoi ngang kalngunes he kre te, “A taven langto kakro vu gol va kalkayie to alaut ta nho mang ngar. To o mia ngta mon kalkayie to endo orom ka kerkeknen kam havae te, kalkayie tgia kokoham kakro vu tgoluk ruk endruk. ²A taven to endo ta ngan a re to endo mang kalkayie to endo to kvaeng he kreg te, ‘Ko lol o rhek mang in, he ekam tok, ila ngaeha nera tu tete he. Ngia sim kaelel momalpek kim kuario tgoluk na, to hera ngae ko ila ngaeha tnop he.’

³To kalkayie ta pat kun mnam en mruo te, ‘O-ketasuo kolaip kam pet dok kun mnam kua ngaeha he, to nguak kan, ko klo vu ktua serppak kmeha mo luteik e. Va ngor mi ktua leep hak kmelha kongrang o mia kat he.’ ⁴To ka papat langto tpis kim to ta re te, ‘Kua mnor mang a ngaeha to ngor kaeharom tete ngang o mia he mur kael ekmok, nang mar kam sirei mang dok he kvaeng dok ngok mnam ngakro rektor koknaik, kopekam ko kolaip na pet dok petgim kua ngaeha.’

⁵Ta mrua pat kmel ekam tok, to kngae kvaeng o mia ruk kalaip karo tol ngta vle ko kmar langto langto. To ta mnganang endo ta ktar te, ‘Yin kolaip ka tol to ko kmin tis te, aner?’

⁶Va tkoripang te, ka tol to mang a ho to a olip ngo itok ngat is mang kakro kolhi ruk 800.

To a taven kalkayie to endo thera reng endo te, ‘Ke marer kol ila hor to ko ittiegom ila tol mnam he orsang he horang endo, nang grung orom o kolhi ruk endruk he le ittiegom mar nga le gi is mang o kolhi ruk 400 vat.’

⁷A taven kalkayie teharom tok, to ta kta mnganang langto vat te, ‘Nang yin, kolaip ka tol to ko kmin tis te, aner?’

To endo tkoripang te, ka tol to mang o roneng ruk ngat is te 1,000 ko ngat ottep orom o sigla.^z

To a taven kalkayie to endo thera reng endo te, ‘Ke marer kol ila hor to endo he kle ittiegom mar, nang grung orom o roneng nga le gi is te, 800.’

⁸Teharom tok knop, to kalaip ther vokom mnor ko kalkayie tkakauyang, to ta kle va le kanprim ekam ko ta smia ngangam kim en mruo he sim kut el ekam en mruo enang tok.”

E Yesus trum ka koka to endo, to hera psom kalngunes te, “A kalyie to endo kalaip tkanprim tok, kmikkiem enang ko o mia ruk ngam kaeha mo mmie tete ngam sim kut kael ekmar mruo ko kim nglenar orom ngaro tgoluk tok arhe. Vanang kman ko o mia ruk ngma mmok mang E Nut ngam lo sim kut kael ekmar mruo ko kim nglenar orom ngaro tgoluk

^z 16.7 A vnek lsir ta vle te, o kilo ruk ngat is te, 16,800.

kmikkiem enang ngar tok kat? ⁹Kmikkiem enang tok, kua havaeng nguk lmien te, mularo gol ngo pneik ruk mo mmie ngar lua vle koknaik koknaik kat e. He ekam tok, mgua sim kut kael ekmuk gi enang tok kat, he smia tar o mia ormar tete, yek endo yek, E Nut nera sirei kam kunngir kim muk koknaik ko mguera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik.

¹⁰Ii, ta vle gi enang tok ngang o mia, ko mu vokom na, enangthe a kayie tang nap mrua khenam karo keknen ruk lyar ma mmok ko nam smia tar ka taven kakro tgoluk ruk nong ker laol, va tmi khenam en mruo ma mmok tok kat te, ner le smia tar ka taven kakro tgoluk ruk lvu laol kat.

Vanang a kayie to nma ppiak orom ka taven kakro tgoluk ruk nong ker laol, va tmi khenam karo keknen ruk nong lyar ma mmok enang tok kat te, en ner le ka ppiak orom ka taven kakro tgoluk ruk lvu laol tok kat. ¹¹⁻¹²He enangthe muma ppiak orom o mia ngartaro tgoluk ruk mo mmie tok, va E Nut karo papat ngat ho lo vua serppak mang nguk hak kmel karo tgoluk mruo ko maktiegom muk e. Va enangthe muma ppiak orom o gol ruk mo mnam a mmie kat, va E Nut karo papat ngat ho lo vua serppak mang nguk hak kat kmel ktaro gol ruk kuon ma volkha, ko maktiegom muk kam vle ngang nguk kat e.

¹³He ekam tok, a kayie tang tlo kais kmel klo taip ngang ktar ko pum kalo keik kmeha ngang ngin tgus ko min alomin e. Nove! Ko enangthe na re ka vle tok, va nera namlolo pum min kam ya pum tang, nang kle kernonho mang langto. I o ner kaeha lserppak ngang tang, nang kle kaitgung langto. Va kmikkiem enang tok, muk kat mut lo kais kam kaum kael E Nut va mularo gol ngo pneik ko pum mularo kerok kat e.”

**O Mia Ruk Ngata Svil Kam Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo Ngam
Kaenenker He Kvaiillam O Parisiau Kam Vavaik Ku Meorom.
(Mt 11.12-13)**

¹⁴To o Parisiau ruk ngam vu kaelongtok mang a gol ka pun ngta ngan ko ta re tok, va ngat kle gia kpiem karo rhek kam klel orom. ¹⁵To e Yesus ta reng ngar te, “Muk ge, muk ge! Ko her muk ruk arhe mum kaimim kim o rhek he krere ko pum o mia ngaro kerok te, muk o mia ruk lyar. Vanang kun mnam muk msim hak E Nut ta mnor mang nguk. Ii, ko a gi vrong papat to o mia ngam mrua kansgum mar mruo orom he kael ktar ko pum ngaro kerok mruo, a papat to endo, E Nut tho mi kut kaitgung hak.

¹⁶Ii, mu ngnek na, E Nut ktaro pos va ktaro propet ngta ktar kpavap mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kais ko e Yoanes tpis. Vanang kam le kaelha ko e Yoanes ta pis kngae kais mang tete, kua polger o rhek ruk mang a knovvur to orom e Seten ko E Nut ka serppak tkir kim

he, he o mia ruk ngata svil kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo ngam kaenenker he kvaillam muk ruk a valngan to o Parisiau kam vavaik ku meorom.

¹⁷Ii, ko mu vokom na, a mmie va a volkha, ngint gi kongeik min kam nop, vanangko E Nut karo rhek ruk endruk ke gur ke ngaekam ngang kun mnam mar tho lo kais hak kam nop e.

¹⁸Ii, he ekam tok, E Nut karo rhek ngaro serppak ngata kpom muk vop orom ka pos to mang a lei, ko enangthe a ngokol tang napa kser ka lei he kle klei orom a vlom tang ko yok, yek endo yek, a mhel to endo ta kpoot mang ngina lei tok arhe. Va a pos to enda nera mon muk orom a kerkeknen to endo tok. Va ta vle tok kat ngang a ngokol to tlei orom a vlom to katngokol tlikim kat, ko en kat ta kpoot mang ngina lei enangthe napa lei orom.”

A Mhel To Karo Vu Gol Kar E Lasarus

¹⁹“A mhel langto ta vle, en karo vu gol. Va mnam o kolkhek tgus nma sreng orom o it ruk lvu yar hak, to gi korsang gia vle he ksirei orom karo vu tgoluk ruk lyar ko mnam ka maksien. ²⁰⁻²¹Vanang a mhel langto yok ta vle kat. Ka munik e Lasarus, en ka ngaeha kam kongrang o mia, va ka vok ta kva va si o vela va ngma pis khuguo mang ka vok. O mia ngma kanko he kael ko va gudor to mkor a mhel to karo vu gol ka rek ka taban to ku mnok. Nma vle ko tok mo kolkhek tgus he ka gu nma lili mang o ol ngo ngommes ruk ngma vuvuut kuo mnam a mhel to enda ka psen.

²²Kam ngae, to kela to e Lasarus thera yor, va E Nut karo engyel ngat pis kokol ka nunu ka nglum ngok mnam E Nut ka pnes, en kmorsang ko vanam kaes to e Ebrehem, endo ta nho mang a pnes to endo ko tok ma Loot To Lvu Yar Hak. Kam ngae, to a mhel to karo vu gol ta kta yor kat to ngat marer kam her gi kaeguyang he, vanang ka nunu ²³te ktua ngae kam ngae ka vle ko mLol ko mnam a paei to a vleir. Ko tok ta ker kol vgum o nganngannes laol ko ngta kokol. Ta vle to ta nho ngpalmai va kvokom e Lasarus ko vanam e Ebrehem ko nginta vle ho malhagenmok mang hak. ²⁴To ta vle kvae ngang e Ebrehem te, ‘O-yiya e Ebrehem-o, ngia mrung dok vanie, he meng e Lasarus he na ngae inir he vur tap mang kua naprai na ko kua ker kol a kapnes vgum a koppetmok alautar ko te sei kam kokol dok mo mnam a paei to enda.’

²⁵Va e Ebrehem tkoripang te, ‘Yiya, nok yi kikiangae mang ila ngorsang to tennik ko yin ima kpom ilaro tgoluk ruk lvu yar hak, vanang e Lasarus tgia kpom o tgoluk ruk nong lyar. Vanangko tete, E Nut ther ring ya ekam he, nang yin ngiak ker kokol vgum o nganngannes ko tok he. ²⁶Va kat, klo is e, ko E Nut ther el a tonglou a ho lautar hak he tkaeltom mor he tang tlo kais kmottek mo kngae ngkogu kmuk ruk ko e. Va tok kat mang tang mnam muk ko naka svil kmottek ko he ka grap ngte va en tlo kais kat e.’

²⁷Va tkoripang e Ebrehem te, ‘Yu! Te ma te, o-yiya-o, ngia meng e Lasarus na ngae ngok mnam e titou ka rek ²⁸ko kim koornopeik ruk aktiek, en kmengorang ngar kam lo kaikkiem kuario keknen e, he nang mar kam lua kol a nganngannes to alaut to enda ta kokol dok mo e.’

²⁹Va e Ebrehem tkoripang te, ‘O-o, nove! E Moses karo pos va o rhek ruk mkor o propet ngta vle ngang ngar he, mar kam ngan vgum mar.’

³⁰Va en tkaenker gi te, ‘Nove yiya, ta ya enangthe tang mnam endruk ngat yor nak kat kaeknik ngok kim mar kat, to nok mar ngara ngan vgum he kaitgung ngaro kerkeknen vor.’

³¹Va e Ebrehem tkoripang te, ‘Enangthe nga lua ngan vgum e Moses kar o propet ngaro rhek va enangthe tang ko na yor he kat hop he eknik ko kmar va si a mhel to endo ner lo kais kam rere mnam mar kat e.’”

**Mguak Ngangreal Ngang Nguk Mang Kam Lo Kaop Kim O Mia
Kmeharom O Kerkeknen
(Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)**

17 ¹To e Yesus ta reng kalngunes te, “O mia ngar mia pagis he kaop kim ngarlenar kmeharom o kerkeknen. Vanangko suvrum endo msim na mia kaop kim mar tok. ²Ii, ko te sei kam ya hak ngang a mhel to enda kam vle vgum a kapnes to ngaka kleng a kre to klalaut ko porom ka ngoro he kngam ogu ma ho mlin, en kam yor. Vanang ner mi ktua kernonho hak ngang, en kam vle vgum a kapnes to E Nut ner kaen ngang ko nap kait tang kun mnam o mia ruk endri ko ngaro papat ruk mang dok ngat lo vua serppak vop he nak kaeharom a kerkeknen ekam tok. ³Ekam tok, mguak ngangreal ngang nguk mruo.”

Mguak Lol O Mia Ngaro Kerkeknen Patgiang Ngaeting

Va enangthe kaela ngang in na kaeharom a kerkeknen tang ngang in va ngia mia psom ko pum kalo keik. He enangthe na re itgung ka kerkeknen to endo va ngiak kol ka kerkeknen to endo patgiang ngaiting. ⁴Va enangthe na kering yin kais mang te, aktiek hori orom alomin kun mnam a kolkha to agitgiang tuk va nma kanko kam kirmekeknik ngok kmin kais mang te, aktiek hori orom alomin kat he khavaeng in te, titgung karo kerkeknen ruk teharom mar ngang in tok, va ngiak lol kakro kerkeknen ruk endruk patgiang ngaiting kat.”

⁵E Yesus ta re tok, to o aposel ngta reng e Yesus te, “Yu! Ngoldaip, enserpgam nguaro ngaongtok mang E Nut mor kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting kmikkiem enang ko ye gnuu re tok.”

⁶Va tkoripang ngar te, “Enangthe mularo papat ruk kmor mnam muk mang dok ngap laut kais enang a ho to a mastat ke khek to ke mi laut hak va mguer kais kam reng a ho to alaut enang a ho to a sikamo ta te, ‘Tollok ko na, nang kle ngae sir ogu mou,’ va en ner mia ngan vgum muk.”

Enang tok kat, ko enangthe mularo papat ruk kmor mnam muk mang dok ngap laut kais enang a ho to a mastat ke khek tok ko ke mi laut hak va mguer kais kat kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting enang tok kat arhe.”

E Nut Kalngunes Ngak Or Kam Monik Kim A Keik Ngang E Nut

7“Mu ngnek na, ko enangthe tang mnam muk kalkayie ngang npa kakap ko mnam ila loot, i o ka nho mang ilaro morek he kottek ko vgum a ngaeha he kpis ko kmin, va ye kais gi kam reng ilkayie to endo te, ‘Orsang na he emik?’ 8Ho mi nop hak! Ko ngir kle va kta meng kam sim kut kaegenkar karo it kserpgam mar to le kngae kmomrot ilaro ol mruo kam rum karo reha tgus ngang in tok na ngola? Naka ktar rum karo reha ngang yin kais ko ngia kaemik va kaivie kngae sim kut nop na. To endo yek, en na le kaemik va kaivie kopekam yin. 9Ilkayie naka ktar kaeha ngang yin tok, nang kalaip to yin ngir lo kais kam gu ya pum kat e, ekam ko ilkayie tlo mur kaeharom a ngaeha tang kat kuo malpgem endruk yelik ngang e. Nove, tgia paneng o rhek ko vgum yin, nang lo kaeharom ktakor ngang mruo. Tgia ngan vgum kalaip to yin he gi kaeha gi kaikkiem ilaro gi rhek enang ko ya re tok.” 10E Yesus ta rum karo rhek ruk endruk to le kre kvat ka ngothoi to endo mang o mia kam re te, “Mguak rum o reha ruk E Nut telik ngang nguk kmeharom mar tok kat, to mguak le gia pat mang nguk mruo gi enang tok kat te, muk E Nut kalngunes ri ormuk mut ho lo vur kais enang tok, E Nut kam gu ya pmuk kat e, ekam ko mut gia ngan vgum he gi kaeharom karo reha ruk endruk kmikkiem karo rhek lsir enang tok.”

E Yesus Tkaeharom O Mia Ruk Loktiak Pum Nga Yor To A Lepra

11E Yesus ta ngae mYerusalem vop he kaikkiem a ngaelaut to tkaeltoot mang e Samaria va mang e Galili. 12To tpris re kvaik ngok mnam a rengmat langto, va vgum o mia ruk loktiak orom a yor to a lepra ko ngata vle ko malhagenmok mang vop he vle vokom he. 13Ngta vle ko tok he vle kvae kuon mail te, “Ngolaip to yin e Yesus, ngia mrung ngor vanie.”

14To e Yesus ta nho kvokom mar to her gia reng ngar te, “Mgua hera ngae he, he mrua khenam mularo vok ngang o pris.”^a To gi ko ekam a ngaelaut ko ngata ngae, ngaro yor ngat hera nop kuo mang ngar he, to ngat her gia mmok ngatngae ko pum E Nut kalo keik.

15To langto mnam mar tvokom ko ka vok ta kta mmok kat ko pum E Nut kalo keik tok, to tkaelha kam rere klik kam khover E Nut ka munik

^a 17.14 O Yuda ngma pat te, o yor ruk endri ngata kernonho ko pum E Nut kalo keik. Va o pris ngam kaehelang o mia ruk ngat gnuu kottek pum o yor kam mnor pmar he ka tting mang ngar te, ngat kat mmok yek ko pum E Nut kalo keik.

he kaeknik ngok kim e Yesus. ¹⁶Ta pis ktubulkek ku penharom he kanprim. Va a mhel to enda nong en a Yuda e, en a vrong rhek langto yok nkong mSamaria.

¹⁷To e Yesus ta mnganang te, “Muk tgus ruk loktiek ko eharom muk ngola? To yin tuk yinda, vanang ilenar akuruk ngram? ¹⁸Va kman ko nong a Yuda tang tkaeknik kam kanprim E Nut, vanang yinda a vrong rhek langto yok tuk ta yi eknik. ¹⁹Va ko tevanie! Ekam ko yi kor mnam yin mang dok, ko her eharom yin pum ila yor he. He ngia hop he kngae he.”

E Nut Ka Tavgo Ther Mi Pis He
(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰Tie ma kolkha langto o Parisiau akuruk ngta reng e Yesus te, “Ngola, sim havaeng ngor na te, mnam a ni kolkha to msim E Nut ka tavgo nera pis!”

Va e Yesus tkoripang ngar te, “Mut ho lo is hak kam vokom o ngaelmir akor kam mnor mang E Nut ka tavgo vgum mar tok e. ²¹Va o mia ngat lo is kam khenam ngang nglenar kam re te, ‘Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen enda he, i o en tko gut ho.’ Ngar lo kais kam vokom E Nut ka tavgo tok ko ther mi pis he, he enda mo kmuk he.”

²²E Yesus ta havae tok, to ta le kreng kalngunes te, “A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera pis mnam a kolkha to a kser kim he ka tavgo nera komor o mia tgus mnam a venloot to endo. Vanang o kolkhek ruk mnam a venloot to endo mguera svil hak kam mia vokom a kolkha tang mnam endruk, vanangko mguer lua vokom e. ²³Ii, va kun mnam o kolkhek ruk endruk mguera ngan o rhek pa nghek ko o mia ngara havae te, ‘Mu vokom na, en tko gut ho.’ Va ngara havae te, ‘O-o enda ge.’ Vanang mguak or kam mrua ngam muk mruo ekmar kmikkiem mar e. ²⁴Ekam ko o mia tgus ruk koknaik yek ngar mia mnor mang a kolkha to a kser kim msim ko ngar mia vokom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok enang ko o mia ngma vokom a koot ko nma gurmik klik he kses ngpirik kam valler a volkha karo ngaitngol tgus. Ii, ner mia pis mnam a kolkha to a kser kim gi enang tok he o mia tgus ngar mia vokom kam mnor mang tok arhe. ²⁵Vanang ktar mang a kolkha to endo kam pis, o mia ruk endri tete ngak likim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok na, va kael o vnek kavurgem malpgem.

²⁶O kolkhek ruk ktar mang a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kam kser kim ngar sim kut kaenang endruk ktarang mang e Noa ko tlo kar mnam ka langail vop. ²⁷Ngar sim kut kaenang ngar ruk tennik tok, ekam ko kun mnam o kolkhek ruk endruk ktar mang a kus ko tlo vuvvuem a mmie tgus vop, o mia ngma hivuo pum a empnes, a ngaenkim lraip, a ngaivie, va a ngaeha to kam palengem ngles kngae kais mnam a kolkha to e Noa mar

ngat kar mnam ka langail. Ngam hivuo tok kam ngae kais ko o itok ngat kottek he. O itok ngat kottek to o mia tgus ngat her gi vuvvuo ngatngae.

²⁸⁻²⁹Tkaenang tok kat, ko o kolkhek ruk ktarang mang a kolkha to a kser kim, ngar sim kut kaenang enang o kolkhek ruk ktarang mang e Lot kat ko tlo ngorpok petgim a paei vop kun mnam a rengmat to e Sodom. Ngar sim kut kaenang tok, ekam ko lSodom ngta hivuo kmempnes, kaerep, gia pupunpa mang ngaro mur reha mruo kmenenkim o tgoluk va kmelel o tgoluk, kakavang o luteik va kaeharom ngaro rektor kat. Vanang mnam a kolkha to e Lot ta ngorpok petgim a rengmat to e Sodom, o mia ngat lua paptang E Nut ko tre kam ngampaei pum a rengmat to endo ho mi kut kaem kam rum kim mar tgus hak.”

A Kolkha To A Kser Kim Msim

³⁰⁻³⁶“Ii, ner sim ktua vle enang tok arhe mnam a kolkha to a kser kim msim ko o mia ngara senkrip kim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko E Nut nera khenam ma mmok. Ko mnam a segain to endo alo mhel alomin nginak kaum konnit ko mnam a hep atgiang va E Nut nera vaeng tang, nang kle ka mnang langto. [Va alo mhel alomin nginak kaum kaeha ko ma loot va E Nut nera vaeng tang, nang kle ka mnang langto.] Va alo vlom alomin nginaka kaum knonhop va E Nut nera vaeng tang, nang kle ka mnang langto kat.

Ko mnam a kolkha to endo^b o mia ruk ngat korsang ku mnok ko ma ngoumi ngak or kam kta vaik ngogun ma rek kam kta momlom e. Ta vle enang tok kat ngang endruk ngta vle ko gunkas ko ngak kor kam kat kaeknik ngok mreka kam lol ngakro tgoluk kat e. Ii, muta pat mang e Lot ktavlom kat ko ta ngorpok he ka nho knaek? Nera vle gi enang tok mang nguk kat ekam ko endo nam vu kaelongtok mang ka ngorsang to mo mmie, en ner lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik e. Vanang endo nam mrua slak orom ka ngorsang to mo mmie, her a mhel to arhe nera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik.”

³⁷E Yesus ta re tok knop, to kalngunes ngta mnganang te, “Ngoldaip, a kolkha to endo nak pis mang ngor tam e?”

To e Yesus tkoripang ngar te, “Muk mruo mguer mrua vokom a kolkha to endo he ka mnor mang gi enang ko a talkou nma vokom a slang ko tkaemik he ka mnor mang he ka kviet kngae mang kat.”

A Ngothoi To Kam Keknen Mang A Keknen To Kam Ngarkie Mekam Mekam

18 ¹To e Yesus tkothoi ngang kalngunes kam patter mar mang a keknen to kam ngarkie mekam mekam, he nang lua kapngan kim

^b 17.30-36 A kolkha to enda ta rere mang a kolkha to a kser kim ko nera vle enang a kolkha to lRom ngata rum kim a rengmat to e Yerusalem.

E Nut kmorim ngaro papat ruk mang. ²Ta re te, “Ko tok mnam a rengmat langto a mhel ta vle. Ka ngaeha ta vle te, kam vongnek kim o rhek. A mhel to enda, nam lua totu pum E Nut va nam lua non mang o mia kat e. ³Va kun mnam a rengmat to endo kat a vlom langto ta vle. A vlom ta, en a tahek va en nma kanko kpis ko kim a mhel to enda he kaurur kim te, en kam lgem o rhek pum a re he kturang, nang en kam kir kim kaela to tel imuo ngang.

⁴Va a mhel to enda, nma vle gia hoger khoger ngang a vlom to enda he lua tting mang kam ngan vgum mekam mekam kat e. Kam ngae, to mnam a kolkha langto, ta mrua reng te, ‘Dok kom lua totu pum E Nut e, va kom lua non mang o mia kat e, ⁵vanang ekam ko a vlom to enda nam gi kael keyang dok kam gia kanko ngte kim dok, he tete ngora srim orom a pat langto, nang en kam kir kim ka imuo, he en kam lo vu kat kael kapngan ngang dok kam gia kanko ngte kim dok kmaurur kim dok kat e.’”

⁶E Yesus tkoka tok, to kreng kalngunes te, “A mhel to endo, si en a mhel to nong a yar hak, vanang ta kle ka sirim a vlom to endo gi enang ko mut ngan ko ta re. ⁷To muta pat nngia, E Nut ner lua srim endruk ta re pmar gi, ko ngam kaurur kim mekam mekam gi enang a vlom to endo kat? Va muta pat te, E Nut nera vle he gia hoger khoger ngang o mia mekam mekam kat? ⁸O-o nove, kua havaeng nguk te, ekam ko o mia ngma kaurur kim E Nut, E Nut ner mia ngan vgum mar, he her gia marer kam srim mar ngatngae.

Vanangko, klua mnor! Mnam a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ngora pis mnam, va ngora pis mang o mia akor ko ngat kor mnam mar mang E Nut enang tok kat, i o nop?”

A Koka To Mang A Keknen To Kam Mrua Krus Orom Yin Mruo

⁹To e Yesus tkat koka ngang o mia ruk ngam mrua hover mar mruo he kre te, ngat gia ya, ekam ko ngam sim kut kaikkiem o Yuda ngaro pos, nang kle ka kpiem ngarlenar. Tkaelha kam koka ngang ngar te, ¹⁰⁻¹¹“Alo mhel alomin nginta grap ngoguo he kvaik ogun mnam E Nut ka maksien kam ngarkie. Langto a Parisiau va langto a ker mhel to nam kaelha klol o takis. Endo a Parisiau, ta mrua hover en mruo kam sir oguo ktar mang o mia. Vanang a ker mhel to nam kaelha klol o takis ta ktua sir kun ku knaek hak. To a Parisiau to ta mrua hover en mruo kam sir oguo ktar tkaelha kam ngarkie kam rere kuon mail hak ko kim E Nut kalo keik mang en mruo te, ‘Koldaip kua kanprim in, ko dok klo kaenang o mia akuruk yok e, endruk enang o ngauruvik, va o kerngnek, va endruk ngma kpoot mang o lei, va si enang a ker mhel to nam kaelha klol o takis enang en ma ku pekmok kat e. ¹²Klo kaenang ngar e, ko o kolkhek ruk aktiek hori orom alomin ngam lua nop vop, nangko koma

paal kmemik ko kim ila lo keik nglomin mnam mar. Va koma mommen kuakro tgoluk tgus kmo mheter loktiek, he ka nngiar ngang in orom nga mhe atgiang.’

¹³Ta ngarkie tok knop, vanang a ker mhel to nam kaelha klol o takis tgia sir kun ku knaek vop. Tgia sir ko tok he kulmar va lua re kam nho ngpalmai ko kim E Nut kalo keik e. Tgi kaerer ka lpek he le ktua ngarkie te, ‘Koldaip, dok a mhel to kom vu kaeharom o kerkeknen. Ngia mrung dok vanie.’”

¹⁴E Yesus tkothoi tok knop, to le khalger ka koka ngang ngar te, “Alo mhel ri tgus ngint ngarkie knop to her kaeknik ngok mreke, vanang kua havaeng nguk te, her a ker mhel to nam kaelha klol o takis to E Nut tmi srim arhe. He ekam tok, her endo arhe ta vle lya ko kim E Nut kalo keik hak, vanang endo a Parisiau, ho mi kut nop hak.” To e Yesus ta kta re te, “Ta vle ngang nguk gi enang tok kat arhe, ko o mia ruk ngam mrua krus orom mar mruo, E Nut ner le khover mar. Vanang endruk ngam mrua hover mar mruo, E Nut ner kle ka krus ormar.”

Endruk E Nut Ka Tavgo Ta Komor Mar

(Mt 9.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵Tie ma kolkha langto o mia ngata kurkeik kim e Yesus kmel o ngnes ko kim. Si endruk o gunsvel kat va o mia ngata lol ngok kim, en kmel kalo ktiek kuon mang ngar kam ngamyammok mang ngar. Kalngunes ngat re vokom tok, to ngata kner mar. ¹⁶Vanangko e Yesus ta le kvaeng ngar ge, ngok kim he kreng kalngunes te, “Mguak orim mar kmaol ngte kim dok na. Ko o mia ruk ngat kaenang o ngnes ruk enang endri, her mar ruk arhe E Nut ka tavgo ta komor mar. ¹⁷Ii, lmien ko kua havaeng nguk te, endo nam lua kolaspa kam tting kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo enang o ngnes ruk endri, ko mar ngama kolaspa mang o gi vrong tgoluk enang tok, va en tlo kais hak kam vaik kun meorom e. Nop hak!”

Ta Kellet Ngang A Mhel Kam Kaum Kael A Gol Ka Pun Ktar Ko Pum

Kalo Keik Va Kvaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸Tie ma kolkha langto a mhel to nma nho mang o Yuda ngarta rek langto kam rere mnam tpis ko kim e Yesus he ka mnganang te, “Pattermia, yin a mhel a yar, he havaeng dok na te, nguak kaeharom anito, he nang E Nut kmen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang dok?”

¹⁹Va e Yesus tkoripang te, “Kman ko ya mon dok te, a mhel a yar, ko gi E Nut atgiang tuk to En a yar, nang nong a mhel tang ko a yar kat e. ²⁰Yin mruo ya mnor mang o pos ruk endri te: ‘Or kam kpoot mang a lei, or kam por mia, or kmuruvik, or kam ppiak kam mon ilenar orom o

kerkeknen ko pum endruk ngma vongnek kim o rhek, va ngiak totu pum iteit va inan.’ ”

²¹E Yesus thavae tok, to a mhel to enda tkat koripang te, “Te o pos ruk endri ko elha kam sim kut kaikkiem mar tiok he ko dok a gi kalyie vop kam ngae kais mang tete.” ²²E Yesus tre ngan ko ta re tok, to hera reng te, “Vanangko a tomhel langto yi lo eharom vop. Ngiak lol ilaro tgoluk tgus he kaenik ngang o mia, mar kmenkim mar mkor in. To ngiak lol o krek he le kaisis kim o mia ruk ngta tu kmo tgoluk. Ngiak kaeharom tok, he nang yin kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik ko a ktalhok to endo ta vle enang ila gol ka pun to kmelpas orom kuon ma volkha. Ii, ngiak kaeharom tok knop, to her kaol ikkiem dok.”

²³E Yesus ta re tok, to karo rhek ruk endri ngat ho mi kut kosogi pum a mhel to endo hak, to ther gi him kalo ktiek he ksei kam mrua mrung en mruo ko karo vu tgoluk ka ho vurgem hak. ²⁴To e Yesus ta nho kvokom ko ta vle tok, to hera reng te, “Tho mi kut kellet hak ngang o mia ruk ngaro vu tgoluk, mar kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo. ²⁵Ii, kua havaeng nguk te, tlo vua kellet tok kat ge ngang a ngaemslang to alautar hak to a kamel kam vaik ku meorom ke gudor ko ke mi laut. Vanang a mhel to karo vu tgoluk, ta kle ho mi ktua kellet hak ngang en kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo.”

²⁶Endruk ngta ngan e Yesus ko ta re tok, ngat reng te, “Enangthe ilaro rhek ngata mien, va nop a mhel tang hak tkais kam mrua sulgim en mruo kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo hak kat e.”

²⁷Va e Yesus tkoripang ngar te, “O mia kam mrua sulgim mar mruo he kvaik ku meorom E Nut ka tavgo ngat ho lo mi ktuis hak kmeharom tok e. Vanangko E Nut tmi ktuis kmeharom o vrong mia tgus, mar kmis kam vaik ku meorom.”

²⁸To e Pita ta le kreg e Yesus te, “Vokom na, endruk ya rere mang ngar ko ngat parem ngakro valngan mruo ogu mreka, nang kle kaikkiem yin, her mor ri arhe.”

²⁹Va e Yesus tkoripang te, “Ko smia mien ngang nguk te, ani mhel to tparem ka rengmat, ktavlom, kaornopeik, kaortek, kaornek, i o kles ekam E Nut ka tavgo, ³⁰E Nut ner ho mia klang mo tgoluk akuruk tete mnam a venloot to enda. Va koknaik a mhel to endo nera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik kat.”

E Yesus Ta Re Kngam Ngkorlotge Mang Ka Yor
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹Mnam a kolkha langto e Yesus ta nglum karo aposel ruk loktiek hori orom alomin petgim kalngunes akuruk he khavaeng ngar te, “Mu ngnek na, ko ngruaka grap ngoguoan mYerusalem he o rhek tgus ruk o propet ngat ittiegom mar ko ngta ktar kpavap mang A Mhel To Nkong Man Ma

Volkha to dok ormar, ngara pis lmien mang ko mnam a rengmat to arhe. ³²Ngar kael mit mang ko tok ekam ko o mia ngar kael ko maktiegom o vrong rhek, va ngara klel orom va ksisieng va kguguspa mang. ³³Va ngara kirmekon a khap mnam to le ka krong orom o ot kvat engnang a ho kngam a yoror. Ngar kaeharom tok ngang, vanangko ko pekam o kolkhek ruk korlotge kat ner kta hop petgim ka nnak.”

³⁴E Yesus thavae lsir tok, vanangko ngat lua kol karo rhek tgus hak. Ngat gia vle he kmoruo pum mar he lua mmok mang ngar e.

E Yesus Tkaeharom A Vivisker Langto

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵E Yesus ta ngae mYerusalem vop he kaol konner a rengmat to e Yeriko, va vgum a mhel to ta vipsik ko tkorsang ko vanam a ngaelaut he kngangrang o mia kmo krek. ³⁶To ta ngan a mumu to ngta ngae ko rkieng he re klapsam, to thera mnganang ngar te, “Anie to tok?” ³⁷Va ngta havaeng te, “He e Yesus to nkong mNasaret, endo tre kmaol klapsam yin ko arhe.”

³⁸To ta vui orom te, “O-e Devit kaes to yin, Yesus-o, ngia mrung dok vanie!”

³⁹To endruk ngta ktar ngat re kvokom tok, to ngat kaekon kim kam hagam en kam lua rere. Vanangko enang tok, ngat le ho gi kaoppom klik en kam ho gia vui klik kat ge te, “O-e Devit kaes to yin Yesus-o, ngia mrung dok vanie!”

⁴⁰To e Yesus ther gia sir ko va ngaelaut to kreng o mia, mar kam ktong ngok kim. To ta pis, to e Yesus thera mnganang te, ⁴¹“Havaeng dok na, ya svil mang dok kmanker in?”

Va ta re te, “Koldaip, kua svil yin kmeharom kualo keik, he dok kam nho!” ⁴²To e Yesus ther gia re te, “Yu! Ngiaka nho. Ko kaeharom ila lo keik he ngint ya he, ekam ko ye kor mnam yin mang dok kmeharom tok.”

⁴³A gi hi to e Yesus tgia re tok, a mhel to endo ther gi kat nho ngatngae to her le kaikkiem e Yesus va kaelha kam kanprim E Nut ka munik. To o mia tgus ruk ko tok, ngta vokom tok, to kanprim E Nut ka munik kat.

E Yesus Kre Sakias

19 ¹E Yesus ta ngae mYerusalem vop he kpis mYeriko he re kam lapsam a rengmat gi. ²Va a mhel langto ka munik e Sakias ta vle ko tok kat. En karo vu gol ekam ko ta kpom a ngaeha to kam nho mang o kermia ruk ngam kaelha klol o takis. ³E Sakias ta svil kam mnor mang e Yesus te, edimriem mnam a mumu to endo, vanangko tsia khanang kam vokom ko en a gi knor e. To tsia hoger ka ngoro kam smia vokom, vanangko o mia ngta totokim ge. ⁴To ta ktar ksap kam pis kaitgi ko vgum a ho to ngma mon te, a sikamo, endo ko rkieng a ngaelaut to e Yesus tkaikkiem, nang en kam smia vokom.

⁵To e Yesus tkaol kpis ko pum a ho to endo, to thera nho ngpalmai he kreng e Sakias te, “Sakias, ke grung kun kuon ko tete ngiak kael a ngaekam tang ngang dok kun mnam ila rek.” ⁶Ta ngnek tok, to hera marer kam gugrung to her gia sirei he kam vaeng e Yesus ngok mnam ka rek.

⁷A mumu to endo tvokom tok, to ngat kaelha kam mo vur re ngang ngar mruo mang e Yesus te, “Hai-e, ngola a mhel to enda ther ring ngaekmol ekam ko kim tang mnam endruk mor o Yuda ngolmialaol ngoma keyang ngar ekam ko ngam lo sim kut kaikkiem nguaro keknen kat?”

⁸Mar ngta pat tok, nang e Yesus mar ngat pis korsang kmemik. Kam ngae, to e Sakias ta mrua koon pum to thop ku ksir ko kim klenar to kreng e Yesus te, “Kolaip, vokom na, tete ngor kaen kuaro tgoluk tgus nga mhe ngang o mia ruk ngta tu kim o tgoluk. Va endruk ko kermamas ngang ngar kmurur ngakro krek, va tete kat ngor le koripang ngar ngkorlolo ngkuon malpgem endruk ko ururik ko kmar.”

⁹To e Yesus ta ngnek tok, to khavaeng o mia te, “Her gi tete ta, ko her lol a rek to enda kakro kerkeknen patgiang ngaiting he, ekam ko a mhel ta tpal mnam e Ebrehem ka ngausie ka pun kat. ¹⁰Ii, ko her lol ngakro kerkeknen patgiang ngaiting tok, ekam ko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ther kaol ngte mang her endruk ngata vraik petgim E Nut vgum ngakro kerkeknen tok arhe, he en kam riring ngar va ksulгим mar he klol ngakro kerkeknen patgiang ngaiting.”

A Koka To Mang A Keknen To Kmeha Malpgem A Gol Ka Pun

(Mt 25.14-30)

¹¹Ngta vongnek kim ko ta rere vop kun mnam e Sakias ka rek, to o mia ngta mnor ko ngta konner e Yerusalem, he ekam tok ngta pat re te, ketasuo E Nut ka tavgo kam mia pis yek, ko e Yesus nak vaik kun mnam a rengmat to endo, he ketasuo mar kam mi ktua vokom E Nut orom ka tavgo ko tok. ¹²To thera koka ngang ngar kam re lkoon mang en mruo te, “Mnam a kolkha langto a taven to a ho mongor hak khal to a molpou tngae ngok mnam a mmie langto yok, mar kmel a serppak malpgem, he en kmeknik to klaut va ka nho mang o mia. ¹³Vanang ktar mang a molpou to endo kam ngae ta vaeng kalngunes ruk loktiek he kael a pek atgiang ko maktiegom langto langto mnam mar, mar kmeha malpgem. To a molpou to endo thavaeng ngar te, ‘Nguak ngae mnam a mmie tang ko yok, va langto langto mnam muk nak kaeha malpgem o kirpik ruk ko elik maktiegom muk kais ko nguak kat kaeknik.’ Ta re tok, to hera ngae.

¹⁴A molpou to endo ta hivuo kam ngae vop, to o mia ruk en nma nho mang ngar endruk ngam kaelat, ngta meng ke valngan langto kam knaek ekam kam ktar kpis ko kim endo kmel a serppak kuo malpgem, kam

havaeng orom ngaro rhek lsir te, 'Ngot lua svil mang a mhel to endo kam laut va ka nho mang ngor kat e.'

¹⁵Ngat havaeng tok, vanangko a molpou to endo tkol a serppak ge to kam laut va ka nho mang ngar, to her kaeknik ngok mreka. Ta pis to her kaen a re mang kalngunes ruk tesgun endruk tel karo kirpik ko maktiegom mar, kam mnor mang ngar te, ngat eha malpgem karo kirpik ruk endruk i o nop?

¹⁶Endo ta ktar kpis ko kim thavaeng te, 'Kolaip dok ko eha he lol o kirpik ruk loktiek kat malpgem endo yi ktar el maktiegom dok.'

¹⁷To kalaip tkanprim te, 'O kolkayie a yar hak to yin, ekam ko yi ngae sim kut tar kua pek to a sim kut tgiang hak he sim kut papuntom ila ngaeha. He ekam ko yi sim kut papuntom ke ngaeha ko atgiang to endo, va tete ngor le ho gi kael o rengmat ruk loktiek ko maktiegom yin, he nang yin kam nho mang ngar kat.'

¹⁸Ta re tok, to kalkayie langto tpis ko kim he kreng te, 'Kolaip dok ko eha he lol o kirpik ruk aktiek kuo malpgem endo yi ktar el maktiegom dok.'

¹⁹Va kalaip tkoripang tok kat te, 'Yu! Ekam tok, ngor kael o rengmat ruk aktiek kat maktiegom yin, yin kam nho mang ngar.'

²⁰Kam ngae, to kalkayie langto vat tkaol kpis ko kim kat to kreng kalaip te, 'O kolaip, vokom na ila pek to ya ktar el maktiegom dok, enda ge. Ko ko komor orom a yet ka kae he ngae sim kut eguyang hak ²¹ekam ko kua gorang in ko ko sim kut mnor mang ilaro keknen hak ko im lua non mang o mia e. Im gia vle kam gluegengnam o mia akuruk ngaro tgoluk. Ii, ima vle enang a mhel to nam gi vrong kolaspa kam lluol mnam akuruk yok ngakro luteik, nang en mruo nam lo mrua pet kmeha kam kavang o tgoluk ngang en mruo e.'

²²Kalaip ta ngan karo rhek ruk tok, to ta reng te, 'Kolkayie to ye ho mi kut kernonho hak to yin. Ngor kaikkiem ilaro rhek ruk mruo tok arhe kmel yin kam ker kol vgum a kapnes to a vanker hak. Ko ye her mur mnor mang dok te, kom lua non mang o mia. Va ya mien mang dok ko koma vle enang a mhel to nam gi vrong kolaspa kam lluol mnam akuruk yok ngakro luteik, nang en mruo nam lo mrua pet kmeha kam kavang o tgoluk ngang en mruo e. ²³Enang ko ya mnor mang kuaro keknen ko ngta vle enang tok, va kman ko ye lo en kua pek to ko el ko maktiegom yin ngang a mhel tang to ta re kmel ka kvek, en kmel a tol ko kmin orom, he nang en kam le kaeha orom kua pek to endo, nang yin kam kol ka mgu va langto malpgem kat?'

²⁴To kalaip ta reng o mia ruk ngta sisir ko rkieng te, 'Mu marer vret a pek to endo ko maktiegom he le kaen ngang endo teha malpgem a pek to atgiang he kat lol endruk loktiek kuon malpgem mar kat.'

²⁵Va o mia ruk endruk ngat koripang te, 'O-o ngolaip te a mhel to endo ther kpom endruk ngat is te, loktiek he.'

²⁶Va ngalaip tkoripang ngar te, ‘Endruk ngat sim kut papuntom ngaro reha ruk E Nut telik ko maktiegom mar, va E Nut ner le ho gia sovet kam kat kael o reha akuruk vat ko maktiegom mar, mar kam sim kaeha orom mar kam sim kut papuntom mar kat. Vanang endruk ngat lo sim kut papuntom ngartaro reha, va si ke ngaeha to kemilaut to E Nut tel ko maktiegom mar, va ke ngaeha to endo E Nut ner le ho gia pet petgim mar hak.

²⁷Vanang kuaro imuo ruk ngta rere pum dok kam re te, ngat lua svil dok kam laut va ka nho mang ngar, mguaka kpom mar ngte he kaim mar kngam mar o yoror mo pum kualo keik.’ ”

O Mia Ngat Kael Kavres Orom E Yesus Kmit Ngogun mYerusalem
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Yn 12.12-19)

²⁸E Yesus ta rere knop, to hera hop kun mnam e Sakias ka rek kottek to her kta ngae kmikkiem a ngaelaut ngok mYerusalem. ²⁹Ta konner alo rengmat ruk e Betpagi va e Betani kuon kim ke vul to e Olip, to thera meng klo kaloyie aloruk orom karo rhek ruk endri te, ³⁰“Meaka ktar kngae ngok mnam a rengmat tma kuon he mera pis mang a dongki to ke sie, ko ngta kleng he tgia sir. A mhel tang tlo sap orom vop. Meak pis mang va meak halger pum ka ngausie he kait ngte kim dok. ³¹Nang enangthe tang naka mnganang ngae mang te, ‘Ngola, meta halger a dongki to ke sie pum ka ngausie kman?’, va meak koripang te, ‘Ngoldaip ta re mang.’ ”

³²Ta meng ngin tok, to ngint hera ngae ka ktar ngok mnam a rengmat to endo, to her gi pis mang enang ko ta reng ngin tok. ³³Nginta hivuo kam halger pum ka ngausie va vgum a dongki to ke sie to endo kaortek ko ngta vle ko tok he ka mnganang ngin te, “Ngola meta halger a dongki to ke sie to endo pum ka ngausie kman?”

³⁴Va ngint her gi koripang ngar te, “Ngoldaip ta re mang.”

³⁵To ngint her gi kait a dongki to ke sie to endo, to kngorom kpis ngok kim e Yesus to le kpasrengem orom nginaro it. Nginta pasrengem knop, to hera kenpgam e Yesus kael kuo mang.^c ³⁶Ta ngae ekam a ngaelaut va o mia ngat kaelha kam pasrengem a ngaelaet to endo kam vevher ngakro it ko ekam. To e Yesus ther kaelha kmikkiem ko ngta ktong kngorom.

³⁷Tkaol kaikkiem ke vul ka lalngan he kpis ko vgum ka gu to kam grung ngogu pum ke vul to endo. To a mumu to orom kalngunes ngat kaelha kam mariu orom ko tok va kael kavres orom kat kam kanprim E Nut he

^c 19.35 O Yuda ngaro taven tuk ngma pis kun mnam a rengmat langto ko ngma sap orom a dongki to ke sie. Va a propet to e Sekaraia ta ktar khavae mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaan ko en nera sap orom a dongki to ke sie, mar kam vokom kam mnor mang te, en a taven to arhe.

ksirei mang. Ngta kni klik mang karo reha ruk lserpgue ruk ngat vokong ngar. ³⁸Ngta kni te, “E Nut ta ngamyammok mang ka taven to yin ko ya pis orom ka munik. He ekam tok, ngruak guya pum E Nut to man ma volkha ka munik ko tel a vrek longeik kun pgegom o mia kar En mruo.”

³⁹Ngata hivuo kam kni kngorom tok, to o Parisiau akuruk kun mnam a mumu to endo ngta havaeng e Yesus te, “Pattermia ngiaka kner ilengunes kam hagam mar kam or kam kni tok.”

⁴⁰Va e Yesus tkoripang ngar te, “Kua havaeng nguk te, enangthe mgua re khagam mar kam polger o rhek mang dok enang tok, va o krek ri ngar le mi kael ngaro ktui kam le kpolger o rhek mang dok vat.”

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Yerusalem Ko IRom Ngara Memget Krum Kim

⁴¹Ta grung vop, to hera konner e Yerusalem to ka nho ogu kvokom to hera polger karo reti ma mmok he. Tkaeti mang a rengmat to endo, ⁴²va kre te, “O-kelenar muk ruk lYerusalem-o, ko mi kut svil hak muk kam vokom kam mnor mang dok te, her dok ta arhe, endo tkais kam klang nguk ma vrek longeik kar E Nut. Vanangko muma moruo pum dok ge, he lua vokom kam mnor mang dok e. ⁴³Ekam tok, o kolkhek ruk o kernonhor ngara pis kim muk koknaik, ko mularo imuo ngara pis mnam mar he ktotokim muk he kairkacleim mula rengmat karo ngaitngol tgus. ⁴⁴Ii, ngara pis kaimim muk kar mules he kmemget mula rengmat tgus hak, nang ho lo kat kais hak ka mnang ke vur kre tang hak kam kta sir kuon mang kaela ngang e. Ii, ngara vle kar muk tok, ekam ko tete E Nut tpis ormok mo kmuk kam sulgim muk he klol mularo kerkeknen patgiang ngaiting va mut mia tataar mang dok ge.”

E Yesus Ta Kerer O Mia Kun Mnam E Nut Ka Maksien (Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Yn 2.13-22)

⁴⁵E Yesus ta rere tok knop, to ta pis mnam a rengmat to e Yerusalem msim. To thera ngae kvaik ogun mnam E Nut ka maksien, to her kaelha kam kekerer endruk ngma kanko kmelel o tgoluk, o mia kmenenkim mar mkor mar, to le ka nngiar ngang E Nut ormar. ⁴⁶Teharom tok, he keknen ngang ngar te, “Ngat ittiegom E Nut karo rhek te,

‘Kua maksien ka ngaeha ka pun na gia vle tuk her gi mang a ngaeha to kam ngarkie mnam. Vanangko muk ri, mut her hortgem ka ngaeha ka pun msim ko mut kle kael enangthe a mhe to kam vaik kun mnam kmurur o mia ngaro krek. Ii, mut hortgem he en ta kle kpis enangthe a kre ka nho to o ngauruvik ngma tvok mnam kam totokim mar he koon mang ngar.’ ”

⁴⁷⁻⁴⁸O pris ruk laol kar o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ngta vokom ko teharom tok kun mnam E Nut ka maksien to ngam sia

khanang ngar kam pis mang a ngaelaut tang kmim kngam a yoror. Vanangko ngat lo is e, ko o mia tgus ngma vaat kar kam vongnek kim karo rhek ko nma patter mar ko tok mo kolkhek tgus.

Ngata Mngan Pum E Yesus Ka Serppak

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

20 ¹To mnam a kolkha langto kun mnam o kolkhek ruk endruk e Yesus ta kta vle ko mnam E Nut ka maksien he kpatter o mia mang a knovvur. To o pris ruk laol kar o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ngat kaol kpis ko kim, ²he ka mngan pum te, “Erieto tmeng yin kam kerer mor mo mnam E Nut ka maksien ta tok? Havaeng ngor na!”

³Va e Yesus tkoripang ngar te, “Vanang dok kat, ngor le ka ktar ka mnganang nguk kat na. He mgua le khavaeng dok te: ⁴Erieto tmeng e Yoanes, en kam parrum o mia, E Nut tkuon ma volkha, i o a gi vrong mhel tang?”

⁵To ngata mo hem mar mang a papat to endo, to mo reng ngar mruo te, “Ngola, enangthe ngrua koripang he kre khavaeng te, ‘E Nut to tmeng,’ va en ner kle kaekon ngang ngor te, ‘Va kman ko mut lo kor mnam muk mang?’ ⁶Vanang enangthe ngrua kle kre khavaeng te, ‘A gi vrong mhel tang to tmeng,’ va o mia ngar kle kut lalaem mor kngam mor o yoror kat, ekam ko mar ngtel ngaro papat lserppak mang he te, e Yoanes en a mi propet langto.”

⁷He ekam tok, ngat her gi koripang te, “Ngot lua mnor mang endo tmeng e.”

⁸Va e Yesus tkat tkoripang ngar tok kat te, “Te dok kat, klo kais kam havaeng nguk mang Endo tmeng dok kmeharom a ngaeha to endo kat e.”

E Yesus Ta Koka Mang O Yuda Ngalmialaol Ko Ngat Keyang

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹To e Yesus tkaelha kam koka ngang o Yuda ngalmialaol ruk endruk te, “A mmie kteit teharom ka loot to orom o usiel ruk o grep^d to tkael sarek mnam ngang o mia kam kavang ngaro usiel ruk o grep, nang en thera ngae he ka vle lhok mnam a mhe langto ko yok. ¹⁰Kam ngae, to ka loot ta tettek he, to a mmie kteit thera meng kalkayie langto ngok kim endruk ngat tutuur mnam ka loot mar kam lluol ngang he ktatar en. Kalkayie tpis ko kmar, vanangko endruk ngta tutuur mnam a mmie kteit ka loot ngta vle her gi im to kaekon tgia ngongae. ¹¹To a mmie kteit ta kta meng kalkayie langto kat ge ngok mar. Va enda ngat her gi im tok kat va

^d 20.9 O Yuda ngma koka mang a loot to orom o grep ko ngma kavang o gi usiel ruk o grep, va o mia ngta mnor te, a koka ta rere mang ngar ruk o Yuda msim.

kaeharom o kerkeknen ngang kam ho mi kut ngamleep mang hak to kle kaekon tgia ngongae kat. ¹²Va si endo korlotge orom kat ge, ko a mmie kteit tmeng ngok mar, va ngat kaim ho panaem hak he ka gidiel tlul to ngat her gi ngam ku mnok petgim mar.

¹³To a mmie kteit tsia ngam kim en kam pat te, ‘Nguak kan e? Nok nguak meng ko hal msim to kom vu kaelongtok mang, he nok ngar le ktotu pum ko hal msim to endo he kngan vgum vor.’

¹⁴Vanangko endruk ngta tutuur mnam ka loot ngta vle vokom khal to kmo havaeng ngar te, ‘O, her khal msim to kam kol kteit ka mmie ta arhe. Ngor tarkanang he im, nang ngor kam le kol a mmie ta.’ ¹⁵To ngat kait ngku mnok he kngam petgim a loot to endo, to her kaim kngam a yoror.”

E Yesus trum ka koka to endo, to kle ka mnganang endruk laol te, “To muta pat te, a mmie kteit nak kanker endruk ngat tutuur kun mnam ka loot? ¹⁶Te ner le kpis rum kim mar tgus hak, nang kle kael sarek mnam ngang o mia akor ko yok vat ngola?”

O Yuda ngalmialaol ruk endruk ngta ngan e Yesus ko ta re tok, to ngata kokheng te, “O-o E Nut ta mnor te, ngot lo kais hak kam vle tok e. Ho mi kut nop hak!”

¹⁷To e Yesus kalo keik ngint kaem mar lsir to ta le kokheng ngar vat te, “Te ma te E Nut karo rhek ruk ngat ittiegom mar ngata vle nngia mang nguk ko ngata ktar kpavap mang nguk te,

‘Endruk ngma ngamrektor ngat keyang a ho langto he kait petgim a rek he ka vlengam. Vanangko a her gi ho to endo arhe ther kle ka vle te, a ho to mang a hokidek to arhe, endo kam sir orom a rek.’

¹⁸Ii, va a ni mhel to na tunvie pum a hokidek to endo he kvuut malpgem, a hokidek nera krong kpaam kngam a yoror. Vanang a ni mhel to a hokidek ta na kle kut vuut kuon malpgem a hokidek ner mi ktua memeselem hak.”

¹⁹To ekam ko o pattermia kmo pos va o pris ruk laol ngata tar ko e Yesus ta koka mang ngar lsir orom ka koka to endo, ngat sia khanang ngar kam kapom ngatngae kun mnam a kolkha to endo ke vgon to endo gi, mar kmenpasiker kun ma hengor. Vanangko ngat lo is ekam ko ngta gorang o mia pum.

O Mia Nga Mur Kaen Mar Mruo Ngang E Nut

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

²⁰To o pattermia kmo pos va o pris ruk laol ngat smia keketar e Yesus ko tok mnam E Nut ka maksien va kmeng o mia akuruk kam ngae ngok kim he kmas orom kam pe gia re te, mar ngat mia kambisam, mar kam keketar kat. Ngat eharom tok, ekam ko ngat her kaenam mar te, mar kam pe gia kaegom, en kam mrua ru pum karo mur rhek mruo, nang

mar kam kle kael maktiegom a serppak to mkor lRom ngalaip to ta nho mang lYudea pum karo rhek ruk endruk. ²¹Ngat pis ko kim e Yesus he pe gia kanprim te, “O, pattermia, ngot sim ktua mnor miik, ko o rhek ruk ima patter mor mang ngar, mar o mi kut minar hak. Va ngota mnor mang in kat te, ima rere he lo gia tar yin pum o mia akor kam pat mang ngar, nang ka mnang akuruk e. Nove, im her gi ktua patter o mia lsir kmikkiem E Nut karo pos lsir. ²²He ekam tok, ngiak havaeng ngor na te, ta sir ngang ngor ruk o Yuda kam ngam o takis ngang lRom ngalaip to ngma mon te, e Sisa, i nop ge?”

²³Ngat pe gia mnganang tok, vanangko e Yesus ta tar ko ngat kaegom kam mas orom to kle kreng ngar te, ²⁴“Ma te, mu khenam a kre tang ngang dok, ko vokom na.” To ta kol a kre mkor mar to ka mnganang ngar te, “Erieto ka nunu va ka munik ta vle kuo mang a kre to enda?” ²⁵Va ngat koripang te, “He, e Sisa.”

Va e Yesus tkat koripang ngar kat te, “Te muk he, mguak kaekon o tgoluk ruk ngta khenam lRom ngalaip to e Sisa ka nunu ngak kat kaeknik ngang kat, vanang kle kaekon muk mruo ngang E Nut ko muta khenam E Nut ka nunu ormuk mruo enang tok kat.”

²⁶O pattermia kmo pos va o pris ruk laol ngate sia khanang ngar kmegom e Yesus, en kam mrua ru pum karo mur rhek ruk endruk ko ma mmok tok, vanang ngat lo is e. Ngat kle gia senkrip kim karo rhek to her le gia korim kam vongnek kim ko tok.

**Endruk Ngma Mokpom Kar E Nut Her Endruk Ngar Mia Hop Petgim
Ngakro Nnak Kam Kol A Ktalhok
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)**

²⁷To a valngan langto ngma mon mar te, o Sadyusi, ngat kle kaol ngok kim e Yesus ko tok mnam E Nut ka maksien kat. Mar, ngam ktua pat te, o mia ngama yor va ngar lua hop petgim ngaro nnak e. Endri ngat kaol kpis ko kim to pe gia mnganang kat te, ²⁸“Pattermia, tennik e Moses tittiegom a pos langto ngang ngor te, ‘Enangthe a mhel tang knopia na yor parem ktavlom, nang nong kles ngang, va en nak le kliepak ekam knopia to tyor, nang a vlom kam llues, en kam hover knopia ktavlom ka ngausie.’

²⁹Yu! A pos to endo ta vle tok arhe, vanang ma te, enangthe napa vle tok tete ko o moornopeik aktiek hori orom alomin ngata vle, to endo a molpou tlei he yor parem ktavlom, nang tlo llues e. ³⁰To gi enang tok kat mang endo kopekam ko ta liepak ekam knopia kat to ther gi kat yor kat. ³¹To endo kopekam min ta le kta liepak ekam endo kat to kta yor. Mar tgus ruk aktiek hori orom alomin ngta vle tgus tok ko ngat yor parem a vlom, nang tlo llues e. ³²Kam ngae, to a vlom to endo kat ta le ktua yor vat. ³³To kmikkiem ke ngothoi to endo tok, sim havaeng ngor

mang a papat to kam yor he khop petgim a nnak na, ko naka vle nngia ko koknaik mnam a kolkha to E Nut nak hover o yoror petgim ngaro nnak, a vlom to enda naka vle te, edim mnam mar ktavlom msim, ko mar tgus ruk aktiek hori orom alomin ngat lei orom?”

³⁴E Yesus ta ngnek tok, to kle koripang ngar te, “Lraip va lurokol tgus, ruk mnam o mia nga main to tete ngam kael lraip va lurokol kam mo lei ormar. ³⁵Vanang mnam a venloot to koknaik ko E Nut nak hover o yoror petgim ngaro nnak, E Nut nera pat mang o mia akuruk te, ngata eveep kam vle kun mnam a venloot to endo. Va nera pat mang ngar kat te, ngata eveep kam kaum kar o yoror, he nang En kam hover mar petgim ngaro nnak kat, mar kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik. Va kun mnam a venloot to endo ngar lo kat kael lraip va lurokol kam mo lei ormar kat e. ³⁶Ii, ngar lo kta lei kat ekam ko ngar kaenang E Nut karo engyel ruk ngama vle orom a ktalhok to kam plong vle ngnik ngnik. Ii, ko o yoror ruk endruk ngar mia hop petgim ngaro nnak kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik. Va ngar lo kais kam kta yor kat e. Nove, ngar kle va ka vle te, E Nut kles msim ruk mar ekam ko ngara hop enang tok. ³⁷Vanang si e Moses karo rittiek ruk mang o yoror ruk e Ebrehem va e Isak va e Yakop ngata khenam a papat to mang o yoror ma mmok te, ngar mi ktua hop petgim ngaro nnak. Vanangko nok pathe, mut lo him e Moses ka hor to endo vor. Ko kun mnam a ngothoi to mang ke turvek to a paei ta vurvur pum he lo kaem, E Nut thavaeng e Moses te, ‘Her dok ta arhe endo e Ebrehem va e Isak va e Yakop ngma vle ko kim dok he ktotu pum dok tennik kngae kais mang tete.’

³⁸Mu vokom o rhek ruk endruk na, ko ngata khenam a papat to mang o yoror ma mmok te, endruk ngat kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik kam totu pum, her mar ruk ngata kta hop petgim ngaro nnak, nang nong endruk ngat yor he lo kta hop kat e. Ii, ko o yoror tgus ngar mia hop petgim ngaro nnak tgus, akuruk ngta mokpom kar E Nut, mar kam vle ko kim ngnik ngnik va akuruk ngat lua mokpom kar, mar kam lua vle ko kim ngnik ngnik.”

³⁹Ta re tok knop, to o pattermia kmo pos ngata koripang te, “Pattermia, ye her sim kut koripang hak.” ⁴⁰To nop a mhel tang hak ta kta re kmegom kta serppak mruo kam mnganang e Yesus mang a papat tang kat e.

A Hipun To E Devit Kalaip, Her Kaes To E Nut Thim Orom Ka Msasaen
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹To e Yesus ta le kreng o pattermia kmo pos te, “Nngia ko o mia ngma grung orom Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik kam havae mang te, ‘En kaes to mkor a hipun to e Devit?’ ⁴²Enangthe npa mien te,

e Devit ka munik ta laut mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, va kman ko e Devit ta kle mur hover Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik, ko tennik kun mnam a hor to orom O Knituk, e Devit mruo tmur hover Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam mrua mon te, 'Kaldaip to en' ko e Devit thavae te,

'E Nut thavaeng Koldaip te, ngiak tuur mnam kua tavgo he korsang na, ko pa ngorsang to a miktiak, endo koma nho orom ko vanam dok ⁴³kam ngae kais ko nguak kir kim ilaro imuo, yin kam karkar mang ngar hak.'

⁴⁴Vanang mu vokom na. Ma te enangthe tennik, a hipun to e Devit mruo ta mrua hover kaes to E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam mrua mon te, 'Kaldaip to en,' va nngia ko mum kaekon kim a hipun to e Devit karo rhek mruo kam mon Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen te, en gi kaes a hipun to e Devit, vanang en ta ktar vle tennik ktar mang e Devit?"

Mguak Ngangreal Ngang Nguk Mang O Pattermia Kmo Pos
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

⁴⁵Ko tok mnam E Nut ka maksien o mia tgus ngata ngan e Yesus ko thavaeng kalngunes te, ⁴⁶"Mguak ngangreal ngang nguk mang o pattermia kmo pos ko mar ngam mrua hover mar mrua kam sreng orom o it ruk ngat ngae gia rarip ku he kpunpa ormar ko pum o mia ngaro kerok. Ii, va mar ngam mrua khenam mar mruo ma mmok ngang o mia ko mo vlemkor, o mia kam hover singni ngang ngar ko pum nglenar ngo kerok. Va mar ngma sovet kam mrua kakansgum mar mruo kam lol o ngorsang ruk o mia ngma nho orom mar ko po pnes va endruk kun mnam o Yuda ngaro rektor ruk kam rere mnam mar kat. ⁴⁷Va ngma kauyang o tahek he klikim mar kun mnam ngartaro rektor mruo, nang kle klol o rektor ruk endruk ngang ngar mruo vat. Va ngam ngorom a hoger ngaro ngarkie khogerik ko pum o mia ngaro kerok, mar kam gia vokom mar tok to le kanprim mar. Ii, o mia ruk ngta vle enang o pattermia kmo pos tok, her endruk E Nut ner ho mi ktua monik kim o ho kapnes ruk lho vankue hak ngang ngar arhe kir kim o kapnes tgus hak."

A Tahek Tngam A Nngiar To E Nut Ta Sirei Mang
(Mt 12.41-44)

21 ¹E Yesus ta rere tok kun mnam E Nut ka maksien knop, to re ka nho va vokom o mia ruk ngakro vu gol ko ngata nngiar ngang E Nut ormar kam klang E Nut ka maksien ka ngaelpas. ²Vanangko tvokom kat ko kela a tahek langto ko en ho mi kut nop o krek ngang hak ko ta kol kelo kre ruk lo svel he kpis to vrua ngam min kun ma ngaelpas kat. ³Ta vokom tok, to hera re te, "Kua mien ngang nguk te, a vlom to endo ta ngam ka nngiar kun mnam a ngaelpas ho mi kut kir kim o mia tgus

ruk endri hak ⁴ko mar tgus ruk ngta nngiar ngang E Nut ngat gia vethas mnam ngakro vu gol ngarkero gi mheter mnam mar ruk ka ho vuvurgem hak. Vanang a vlom to enda, ta kle ho mi ktua nngiar ngang E Nut orom kelo kre ruk ennginduk ko tmia rum kim ennginduk tre kpas ormin kmenkim o ol ngang ormin.”

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Nut Ka Maksien Te IRom Ngara Memget
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵Kam ngae, to kalngunes akuruk ngta rere he kalpak kim o rektor ruk kun mnam E Nut ka maksien ko mia ngat sim kut papuntom kmeharom mar orom o krek ruk ngate sim kut tetgem mar he. Va ngta kanprim o sreng ruk ngta pasrengem o rektor ruk endruk ormar kat ko o mia ngta nngiar ormar kam ngam o rektor ruk endruk ormar. Kalngunes ngat kaeharom tok, vanang e Yesus ta le koripang ngar te, ⁶“O rektor ruk endri muta vokom mar tete, a kolkha langto ner ktua pis ge ko nong ke vur kre tang hak mnam mar ner kais kam kta kru kuon mang kaela ngang e, ko o mia ngara pis kmemgetik tgus krum kim mar hak.”

A Kolkha To A Kser Kim Karo Ngaelmir
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

⁷Kam ngae, to kalngunes ngta mnganang te, “Ngola pattermia, havaeng ngor na te, mnam ani kolkha to msim ilaro rhek ngar kael mit mnam, he o mia ngara pis kam rum kim a rengmat to enda? Va a kolkha to endo karo ni ngaelmir ruk ngaka ktar kpis kam khenam te, ilaro rhek ngara re kmel mit kat?”

⁸Va e Yesus ta kle khavaeng ngar mang a kolkha to a kser kim te, “Mguak ngangreal ngang nguk matok o mia ngara vraik orom muk petgim dok. Ko o mia kavurgem ngara pis he mur kaelel mar mruo orom kua munik kam re te, ‘A kolkha ta tete, her endo E Nut kmaottam karo rhek tgus mnam.’ Va langto langto ner mur kaelel en mruo orom kua munik kat kam re te, her en arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. Ngar pua havae tok, vanangko mguak or kam mrua ngam muk ekam mar ge. ⁹Ii, va mguera ngnnek mang o ngaus va mguera ngnnek mang o mheter ko ngara kaum kmo kaen ekmar, vanang mguak or kam gor e, ko o tgoluk ruk endri ngaka ktar kpagis ktar mang a kolkha to a kser kim kam pis. Vanangko a mi kolkha to endo ner lua pis ngatngae e.

¹⁰Nove, ko o mheter kavurgem ruk endruk mo mmie va o serppak kavurgem kat ngaka ktar khop na, he kmo sir malngaeng ngar mruo kam mo kir mo kmar kat, ¹¹va a koot naka khikher a mmie klik hak va a vang nera vle kun mnam o mheter kavurgem. Va o yor ngar gi vrong pagis kat va o ngaelmir ruk lvankue ngar gi vrong pagis kuon ma volkha he ngar mi kut kaengorang o mia kat.

¹²Vanangko si ktar mang o ngaelmir ruk endri kam pagis na, o mia ngara kapom muk, kol a regesal mang nguk he kael muk ko maktiegom endruk ngma vongnek kim o rhek kun mnam o Yuda ngaro rektor ruk kam rere mnam mar, he ngar kael muk ko kim o taven va endruk ngma nho mang o mia. Va ngara kaenpasiker muk kun mnam a hengor her vgum ko mut kor mnam muk mang dok arhe. ¹³Ii, E Nut tel o vnek ruk endri kam pis ko kmuk tok, he nang muk kam mi ktua polger o rhek mang dok ma mmok ko kim mar kun mnam ke venloot to endo gi enang tok arhe. ¹⁴He ekam tok, mguaka ktar sim kut kaelel o papat te, kam lo vua papat mang o rhek kam mrua hahaong nguk ormar kat e ¹⁵ekam ko dok mruo ngor kael o rhek ko vgum muk va o papat ruk lyar kun mnam muk kat. Ii, he ekam tok, mularo imuo ngar lo kais hak kam sir malngaeng nguk kam kokheng nguk mang ngar hak. ¹⁶Ii, si muortek, muornek, muornopeik, muorlok va muorkaik, kar mulenar kat ngara mas orom muk he kael muk maktiegom endruk ngma vongnek kim o rhek va ngar kaim akuruk kun mnam muk kngam muk o yoror her vgum dok arhe. ¹⁷He enang tok, o mia kavurgem ngar kaelat muk vgum dok. ¹⁸⁻¹⁹Vanang enangthe mgua matnge vgum mar he kor mnam muk mang dok ge, va mguera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik koknaik. Va si nop ke vur ngairis tang hak kuon malpgem muk tkais kam loloong kat e.”

A Kolkha To O Mia Ngara Rum Kim A Rengmat To E Yerusalem
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)

²⁰Va e Yesus tkoripang ngar te, “Vanangko mguer re kvokom a rengmat to e Yerusalem ko o ngaomevek ngak pis kairkakleim va mguera mnor he te, o-tete ngara likim mar he krum kim e Yerusalem hak he. ²¹Mguer re kvokom tok to endruk ko mYudea ngak ngorpok kgegerap ngoguo kio vlik. Va endruk kun mYerusalem msim ngak ngoropok petgim a rengmat to endo va endruk oguon mail nga lo kta gugrung kam kta vavaik ngogun kat e. ²²Mguak kaeharom tok, ekam ko kun mnam a venloot to endo E Nut ner kaen a kapnes ngang lYuda kmaottam karo rhek tgus ruk o propet ngat ittiegom mar mang ko ngar mi kael mit msim mang orom a kapnes to endo. ²³He enang tok, suvrum kekhengol ruk ngakro namtor va endruk ngat gia mmeng ngles vop mnam o kolkhek ruk endruk, ekam ko kun mnam a venloot to endo a ho mi kut kernonhommok alaut hak nera kol a mmie ka mhe to endo ko E Nut ner mia khenam ka ngaesik kuon malpgem lYuda kmen a kapnes to endo ngang ngar enang tok. ²⁴Ii, va lYuda ngar kaus kar o vrong rhek orom o mus, vanangko o vrong rhek ngar mi kaim mar kngam mar o yoror he o vrong rhek ruk endri ngara seneker o Yuda akuruk kat mar kam vle ku meorom o vrong rhek akuruk yok ko mnam a mmie tgus ngaro singni. Vanang a rengmat to e

Yerusalem, o vrong rhek ruk endruk ngara kar mnam he krum kim hak. He a rengmat to endo nera vle tok arhe kam ngae kais ko E Nut mruo ner kaottam o kolkhek ruk telik ngang o vrong rhek, mar kam tu kam nho mang a rengmat to endo kmikkiem o kolkhek ruk endruk kais tok.”

**A Kolkha To Msim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Nera
Kser Kim Kpis Mnam
(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)**

²⁵⁻²⁷“Vanangko ktar mang a kolkha to a kser kim kam pis, o vrong rhek tgus ruk mo mmie ngar ho mi ktua gor hak kim a kenho va a kolkha va o ketor ko ngakro serppak ngara mo im mar he kael o ngaelmir ngang o mia enang tok. Ii, va o mia ngara rute krute kat ko ngara moruo pum a mou ka muktim to a ho lautar hak kat va ko o vlung ruk o ho lautar hak ngara lol mar he ngar mia ker kol a ngannes vgum mar hak. To ngar ngae ksei kam gor hak he kyor ka ktal vgum ngaro papat ko ngara horotgi vgum o tgoluk ruk endri ko ngak kirpagis kim mar enang tok. To endo yek, o mia ngara vokom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko nera pis kun mnam o varhek orom kla mmok va kla serppak. ²⁸Ii, o tgoluk ruk endri nga re kpagis enang tok, va mguak sirei he ka nho mkor E Nut ko ketasuo En kmel ekam muk kam lol mularo kerkeknen patgiang ngaiting.”

**A Koka To Mang A Ho To A Pik Ta Keknen Mang A Kolkha To A Mhel To
Nkong Man Ma Volkha Nera Kser Kim Kpis Mnam
(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)**

²⁹“Ii, mu sim pat na mang a ho to a pik va si o gi vrong hi akuruk kat ³⁰ko mum mrua vokom mar orom mularo kerok mruo ko ngam re kuur va mum hera mnor te, o, ka venloot to kmel rehi mnam ketasuo kam pis. ³¹Mare! Her gi enang tok kat arhe, ko mgua re kvokom o ngaelmir ruk endruk ko ngaka ktar kpapagis enang tok kat, va mgua hera mnor kat te, ketasuo E Nut ka tavgo kam pis kam komor o mia tgus.

³²Ii, kua mien ngang nguk te, o mia nga main to tete ngat lo kais kam yor vop kam ngae kais ko E Nut naka ktar kaottam o ngaelmir ruk endruk mar kam pis lmien na. ³³Ii, a volkha kar a mmie nginera loloong, vanang kvaro rhek ngat lo kais kam loloong hak.

³⁴He ekam tok, mguak ngangreal ngang nguk, matok o kerkeknen ngara vrengem mularo papat ruk mang a kolkha to endo, nang a kolkha to endo nak le kpis pangnaom muk enang a pnol ko nma senkrip kim a baor ko ther gi ru pum he. Ii, mguak ngangreal ngang nguk mang a kerkeknen to kam sovet mang a ngaiviem a ye to a serpgar va endo kam sovet mang a ngaemik. Va mguak ngangreal ngang nguk mang o gi vrong vnek ruk mo mmie kat, endruk ngma kpom o mia he kvanker mar. ³⁵Ii,

o mia ruk mnam a mmie karo ngaitngol tgus ko ngam gi vrong kvavle ngpang ngar, ngara ru pum a kolkha to endo kat. ³⁶He ekam ko a kolkha to endo nera pis pangnaom muk tok, va mguak sim kut kaelel kuo mang nguk mo kolkhek tgus he kaurur kim E Nut, En kmenserpgam muk kam matnge vgum o vnek ruk endruk ko ngak pagis kim muk gi enang tok, he nang mularo vurkul kam mrrer kun mnam a kolkha to endo, ko mguera sir ko kim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kalo keik, en kam mon muk orom mularo kerkeknen.”

³⁷⁻³⁸E Yesus nma patter o mia tok mo ruteik tgus kun mnam E Nut ka maksien ko ngma hop khalki kam vongnek kim. To mo vlemkor tgus nma parem e Yerusalem, nang hera grap ngoguon kim a vul to e Olip kam ngae konit.

O Yuda Ngalmialaol Ngata Lgem O Rhek Kmim E Yesus Kngam A Yoror
(Mt 26.1-5, 14-16; Mk 14.1-2, 10-11; Yn 11.45-53)

22 ¹To ta konner mar kmem a pnes to ngma mon te, A Pnes To Kmem A Gi Bret, endo o Yuda ngma mon kat te, A Pnes To A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou. ²To o pris ruk laol va o pattermia kmo pos ngata khanang ngar kam riring a papat tang te, nngia he o mia ngar kais kam rum kim e Yesus lvongnek. Ngata svil kmeharom lvongnek tok, ekam ko ngta gor te, o mia ngara kaum kaen ekmar pum, enangthe ngap kaim ma mmok ko pa pnes.

E Yudas Ta Tting Mang O Krek Kam Hortgi Mang E Yesus

³To e Seten ta viging ngaela langto mnam o aposel ruk loktiiek hori orom alomin, endo ka munik e Yudas to nkong mlskariot. ⁴To thera ngae kpis ngok kim o pris ruk laol kar endruk ngma toot mang E Nut ka maksien he krere kar mar mang a ngaelaut to en kam mas orom e Yesus kmel maktiegom mar. ⁵Ngata rere knop, to ngate ksei kam sirei he kaenserpgam a papat to endo kmenkim e Yudas orom o krek. ⁶E Yudas thera tting mang o krek, to ther gi vrua vle kael onit ngang e Yesus, en kam mas orom kmel maktiegom mar lvongnek.

E Yesus Kar Kalngunes Ngata Kunngir Kim A Pnes To Ngma Mon Te, A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou
(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Yn 13.21-30)

⁷Tie palngaem ko o Yuda ngta kunngir kim a pnes to ngma mon te, A Gi Bret. Vanang mnam a pnes to endo ngam kaim o sipsip ruk o sital kam mur kael pat kmar mruo mang ko a engyel tvarpaam o Yuda ngaro molpou ruk tennik. ⁸To e Yesus ta meng e Pita kre Yoanes he khavaeng ngin te, “Meak ngae he kaelel mo kim o ol ngang ngor mang a pnes to enda mor kmemik.”

⁹Va ngint koripang te, “Te moak ngae ngok mnam ani rek to?”

¹⁰Va e Yesus te smia papsim min te, “Mea ngae kpis kvaik kun mYerusalem va mera pis mang a ngokol langto ko tiniram ka ye he ktolpum ngok mreke. Meak her kaikkiem her endo arhe ngok mnam ka rek ko nera vaik kun mnam.

¹¹Mea pis ko tok he khavaeng a rek kteit te, ‘E Pattermia ta svil kam kunngir kim a kolkha to A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou kar kalngunes. Va ta mnganang yin te: Ila taban to mkor o gunmia nam, mor kmelel mo kim o ol kun mnam?’ ¹²Meaka mnganang tok, yek ner mrua khenam a taban tkuon mail ko ngat pasrengem he sim elol o ngorsang va a psen he. To meak kaelel mo kim o ol ko mnam a taban to arhe.”

¹³Te smia papsim min tok knop, to ngint hera ngae to kpis mang sim kut enang tok arhe ko e Yesus tpapsim min tok. To ngint her kaelel mo kim o ol ko tok, mar kam kunngir kim a kolkha to endo.

**E Yesus Ta Pakvom A Ngaemik To Kam Mur Kael Pat Kim Mor Mang Ka
Yor Ko Ta Tootkinre Mang Ka Yor Orom**
(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1Kor 1.23-25)

¹⁴Ngint kaelel mo kim o ol knop, to a kolkha ta vaik he, to e Yesus kar o aposel ngat ngae kpis kun ma rek to endo, to her korosang kam her kaemik he.

¹⁵Ngata hivuo kmemik, to e Yesus thera reng ngar te, “Ko mi ktua svil hak kam mia kunngir kim a kolkha to enda kar muk tete ktar mang dok kam ker kol vgum o ngannganes. ¹⁶Ko kua havaeng nguk te, ngor lo kta kunngir kim a kolkha to enda kar muk kat e, kam ngae kais ko E Nut ner kael a pnes to enda ka pun msim ma mmok mnam a kolkha to ka tavgo nera komor o mia tgus.”

¹⁷Ta re tok, to ta kol a kolhi orom a ye to vaen maktiegom ka kayie langto to kanprim E Nut mang to kaen ngang kalngunes he kreng ngar te, “Mguak kol he kmaen kmivie mnam ¹⁸ko kua havaeng nguk te, ngor lo kat kaiviem a ye to a vaen ta kar muk kat e, kam ngae kais ko E Nut ka tavgo nak pis ma mmok.”

¹⁹To thera kol a bret vat, to kta kanprim E Nut mang he kommen to kaisis kim mar kam klang ngar orom kat he kreng ngar te, “Kua vok ta arhe ko kaen mang nguk. Mguak kol a bret ta kmaen kmemik mnam mekam mekam kam pat mang dok orom.”

²⁰Ngat kaemik knop, to ta kta kol a kolhi orom a ye to a vaen vat he kanprim E Nut mang kat, to kaen ngang ngar he kreng ngar te, “A kolhi orom a ye to a vaen ta, ta vle te, kua gidiel ta arhe, endo ta ksuk mang nguk. E Nut ta sir malpgem kua gidiel ta kmelha pum ka mokpom to a gunngar kar muk.”

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Yudas Ko Nak Hortgi Mang

²¹E Yesus ta kta rere kat te, “Va mu vokom na, si a ngaemik to enda tete va endo nera hortgi mang dok ta tuur mnam mo kim dok kat. ²²Ii,

nera hortgi mang dok tok, kmikkiem lsir gi enang ko E Nut mruo ta ktar el A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kam yor tok. Vanangko suvrum kela to nera hortgi mang.”²³ E Yesus thavae tok, to ngat her kaelha kam mo mnganang ngar te, edim mnam mar msim te, nera hortgi mang tok.

A Keknen To Kam Kol A Munik To Alaut

²⁴ Vanang ktar mang ko ngat lo korsang kmemik vop, ngata mo kir kmar orom o rhek te, edim mnam mar nak kol a ngaekam to ngma nho orom ko vanam a ngorsang kteit. ²⁵ To ta reng ngar te, “O vrong rhek ngakro taven ngma karkar mang ngakro mia mruo kam spong ngar kam mon ngakro taven ormar. ²⁶ Vanang muk mguak or kmenang ngar tok e, ko enangthe tang mnam muk naka svil ka munik kam laut, va na kle mrua krus orom en mruo he kle ka vle enang a kalyie tang. Ii, va endo naka svil kam nho mang o mia, va her endo kat arhe, na kle mur kael en mruo kmeha ngang ngar. ²⁷ Mu vokom na, edim mnam alo mhel ri ta laut kir kim kaela, endo tkol a ngaekam to kmorsang ko va psen kmemik, i o endo nam kaeha ngang o mia kam krong o ol ngang ngar? Te her endo nam korsang ko va psen ngola? Mare. Vanangko mu vokom na, dok ko her pis mo pgegom muk kam kle va ka vle enang endo nam kaeha ngang o mia. ²⁸ Va her muk ri arhe ruk muma tuur mnam kuario vnek ruk ngat pis mang dok ko mutlo ngorpok parem dok e. ²⁹ He ekam tok, her muk ruk arhe mguera tuur mnam E Nut ka tavgo to tel maktiegom dok tok, ko dok mruo ngor le kael maktiegom muk kat. ³⁰ Ngor kael E Nut ka tavgo maktiegom muk tok, muk kam kunnagir kim dok kun mnam a kolkha to kua tavgo nak vaas kim o mia tgus he komor mar. Ii, mguera tuur mnam E Nut ka tavgo tok he klol o ngaekmol ruk kmorsang mnam mar kvongnek kim o rhek ruk mkor IIsrael ngaro usiel ngo pneik ruk loktiek hori orom alomin kat.”

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Pita Te, Nera Klai Mang

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Yn 13.36-38)

³¹ Va e Yesus ta kta reng e Saimon to e Pita kat te, “O, Saimon vokom na, E Nut ta tting mang e Seten kmegom muk, he nang en kam khikher kolngunes tgus ruk muk, en kmommen muk ruk lyar petgim endruk nong lyar enang a mhel to nama khikher a kotop kmommen ka ngaor petgim kakro khek. ³² Vanangko Saimon dok ko her kaurur kim E Nut mang in he, yin kam sir kserppak orom ilaro papat ruk kmor mnam yin mang dok he lua ksir petgim dok hak. Vanangko, kopekam ko ngia klai mang dok to kle kat kael ilaro papat lserppak kmor mnam yin mang dok, ngiak le kaenserpgam ilenar kmel ngaro papat lserppak kmor mnam mar mang dok tok kat.”

³³ E Yesus ta re tok, to e Pita ta kokheng kmaur kim te, “O-o koldaip ko her gia toot he mar kam her gi kaenpasiker dok va kaim dok kar yin ha.”

³⁴Va e Yesus tkokheng e Pita te, “Kua havaeng in Pita, ktar mang ko a ngaining kmeti ngkir mo kao, yin ngira klai mang dok ngkorlotge kam havae te, yi lua mnor mang dok e.”

E Yesus Ta Reng Kalngunes Kam Sir Kserppak

³⁵Va e Yesus ta mnganang ngar kat te, “Tie ko kua meng nguk he khavaeng nguk kam lo kaeha kim a ngaelpas tang, a psang tang va o nharok akor va muta pat nngia, te muta ngae he muta tu kmo tgo luk akor kat o nop?”

Va ngat koripang te, “O-o nove!”

³⁶To thera reng ngar te, “Yu! Vanangko tete ko kle khavaeng nguk vat te, enangthe kakro ngaelpas ngang nguk va kakro vasngeik ngang nguk va mguak lol he. Va enangthe nop o mus ngang nguk tete va mguak kaen mularo it ngang o mia mar kmenenkim mar mkor muk, he muk kam le kaenkim akor. ³⁷Mguak kaenkim o mus enang tok, ekam ko E Nut karo rhek ketasuo mar kmel mit ormok ko o propet ngat ittiegom mar mang dok te, ‘En nera ker kol vgum a kapnes ka mten to o ngauruvik ngma kol enang tok kat.’ Va kua havaeng nguk te, E Nut karo rhek ruk endri ngak kael mit orom dok arhe he vur kat ngar kam ngae kpis ko tok msim he.”

³⁸Ta re tok, to kalngunes ngat her koripang te, “Ngoldaip vokom na, alo mus alo ri he.”

To thera havae te, “Tis ko he!”

E Yesus Ta Ngarkie Kuon Kim Ke Vul To E Olip

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹Ngat kaemik knop, to e Yesus tkottek he kngae ka grap ngoguo n kia vul to e Olip kmikkiem ko nma grap kngae ko tok. Va kalngunes ngat kaikkiem kat. ⁴⁰Ngta grap to pis kuon, to e Yesus ta reng ngar te, “Mguak ngarkie mang nguk mruo, muk kam lo mrua ngam muk mruo ekam o kerkeknen ruk ngam kaegom muk.” ⁴¹Tre tok, to tgi vur kaol kparem mar ko tok, to ktubulkek he kngarkie ngang E Nut kam re te, ⁴²“Yoko dok gi, Titou-o, ngia svil va ngia pet la vut to enda orom kua yor to tre kam kol dok vanie. Vanangko ngior kam kokol ekmok e, ngiak kle va kaikkiem ila svil mruo ge.” [⁴³⁻⁴⁴A vnek to endo ta kol he tsia vavle vgum, he ekam tok, tho gi kaenenker he ksovet kam ngarkie kngae. Ta ngarkie tok kngae, va karo prongyek ngta lul klik hak ekam ogu mmie enang a gidiel. Kam ngae, to a engyel langto tottek kuon ma volkha he kpis ko kim he kaenserpagam.]

⁴⁵Tngarkie knop, to khop kngae kmeknik ngok kim kalngunes he kvokom mar ko a ngonit ta vurvrur mar vgum nga mamrung to mang en mruo ko ta ngormar. ⁴⁶Tvokom mar tok, to ta votgem mar he ka mnganang ngar te, “Kman ko mut konnit? Mu hohop he kngarkie mang

nguk mruo, muk kam lo mrua ngam muk ekam o kerkeknen ruk ngam kaegom muk.”

O Yuda Ngalmialaol Ngta Kapom E Yesus

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Yn 18.3-11)

⁴⁷E Yesus ta rere vop, nang endruk loktiek hori orom alomin ngaela langto mruo to ngma mon te, e Yudas, ta ktong a rkan langto orom o Yuda ngalmialaol. To endo he, e Yudas ther gia ngae lsir rkieng e Yesus kam vrua pum ka volha kam mrung tok, ⁴⁸vanangko e Yesus ta mnganang te, “Ngola Yudas, ya mrung dok tok kam hera mas orom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kmel ko maktiegom karo imuo kman?”

⁴⁹E Yesus kalngunes ngta vokom ko ngat re kam kpom to ngta mnganang te, “Ngola, Ngoldaip ngrua kaus kar mar orom nguaro mus ri?” ⁵⁰Ngata mnganang tok, va vgum langto mnam e Yesus kalngunes ko ther gi kait ka kom ku her gia ngam mang o pris ruk laol ngalaip kalkayie langto va her gi kser ka ngaela to a miktiek ka pun kpet hak.

⁵¹Vanangko e Yesus ta hagam te, “Tis ko he,” nang ther kaehang a mhel to enda ka ngaela to thera srim kam vat kat.

⁵²To e Yesus ta mnganang o pris ruk laol va o tootmia ruk ngma toot mang E Nut ka maksien va o Yuda ngalmialaol ruk ngat kaol kam kpom te, “Ngola, nok pathe mut vua kokho orom o komtok va o kier kmurmur mang dok kam kpom dok va enangthe dok a mhel to kom kaenpgam o mia kam kaum kaen ekam lRom he kaus kar mar vor? ⁵³Ma te mo kolkhek tgus kom gia vavle ko pgegom muk kun mnam E Nut ka maksien va mum her lua pat gi kam hera kpom dok ko tok? Vanang her mu ke venloot ta arhe kam kpom dok ko tho mi kut slok hak ko e Seten ta nho mang orom ka tavgo.”

E Pita Ta Klai Mang E Yesus

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Yn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴To a rkan to endo ngta murmur mang e Yesus he ka koleng singni mnam to ka ktong kngorom ngok kim o pris ruk laol ngalaip ka ngoulu to klalaut ko tok mnam E Nut ka maksien, nang e Pita tgi vrua pepem mar kngae orom e Yesus. ⁵⁵Ngata pis kvaik kun kuo mnam o pris ruk laol ngalaip ka ngoulu, nang e Pita ther pis knaek mang ngar ngok mnam E Nut ka maksien to endo ka mhe to ha ku mnok ko ma gi vle he gia vle klangtar orom oguon ma ngoulu. Va o mia ruk ko tok ngat giem a paei kun pgegom a mhe to endo, va e Pita tkorsang ko kim mar kat. ⁵⁶Ta vle ko tok, to a vlom to nam kaeha ko tok tvokom ko tkorsang ko kim a paei ka mmok to sim ktua kellu mnam kam mnor, to le kreng klenar te, “Ai, a mhel to enda, nam kaikkiem e Yesus kat.”

⁵⁷Vanangko e Pita ta klai mang te, “Kolkheng, kua havaeng yin te, klua mnor mang a mhel to endo e.”

⁵⁸To ngta vrua vle nong ke laut to a ngokol langto kat ta kta nho vokom e Pita to krenge te, “Mare, yinda kalkayie langto yin arhe!”

Va e Pita ta kta klai kat te, “O-o dok nove.”

⁵⁹To ka vle ko a loot tvur hok he, to a ngokol langto ta kta reng klenar te, “O Imien hak he, kalkayie langto en arhe ko en nkong ko mGalili kat.”

⁶⁰Va e Pita ta kta klai kat te, “O-o, klua mnor mang ilaro rhek ruk e.” E Pit ta rere vop, va vgum a ngaining ko ther kaeti. ⁶¹To e Yesus thortgi he kalo keik ngint kaem e Pita, yek e Pita thera pat mang e Yesus karo rhek ruk tmur ktar khavaeng ormar te, “Ktar mang ko a ngaining kmeti ngkir mo kao ngira klai mang dok ngkorlotge.” ⁶²E Pita ta pat mang o rhek ruk endruk to her kottek mnam E Nut ka maksien to endo to kngae kpolger karo reti klik.

Ngata Klel Orom E Yesus
(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

⁶³⁻⁶⁴Va o Yuda ruk ngma toot mang e Yesus ngat kaelha kam klel orom he ka kleng kalo keik kam tokim min, en kam lua nho to khim singni malpgem to khavaeng te, “Yindo a propet, yin he, mon edim mnam mor tim yin!” ⁶⁵Ngat eharom tok ngang, to le ho ksisieng kat orom ngaro rhek akuruk kat.

**Ngata Srim E Yesus Ko Kim O Yuda Ngar Ke Murgun To Ngma Vongnek
Kim O Rhek**

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Yn 18.19-24)

⁶⁶Ngta vle kar e Yesus tok kam ngae, to tie marot ngta srim ko pum o Yuda Ngar Ke Murgun to ngma vongnek kim o rhek, endruk o Yuda ngalmialaol, va o pris ruk laol va o pattermia kmo pos ko ngta kaum kun mnam ngarta rek mruo kam vongnek kim e Yesus karo rhek. ⁶⁷To ngat hera havaeng te, “Enangthe Imien te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen to yin, va yin he, havaeng ngor lsir tok.”

Va e Yesus tkoripang ngar te, “Enangthe ngua re khavaeng nguk tok, va mguer lua serppak mang kuario rhek e. ⁶⁸Va enganthe kopa mnganang nguk tok kat, va mup lua svil kmoripang dok lsir kat e. ⁶⁹Vanangko kmelha tete kngae ngnik ngnik A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera korsang ko mnam E Nut To A Ho Ngaurar Hak ka miktiek.”

⁷⁰E Yesus ta re tok, yek ngat her le ka mnganang te, “Te ma te, ekam tok E Nut Khal to yin?”

Va e Yesus tkoripang ngar te, “Muk mruo mut her ngae rkieng dok he, orom a re to endo.”

⁷¹Ngata ngnek tok, to kmo havaeng ngar te, “Ngrua lo kta khanang ngor kam lol o rhek akor kat e, ko ther mur vat en mruo tok he, kmel en mruo ma kernonhommok orom karo mur rhek ruk endruk.”

Ngata Srim E Yesus Ko Kim E Paillet
(Mt 27.1-2; Mk 15.1-5; Yn 18.28-38)

23 ¹Ngta nop orom ko kim o Yuda Ngar Ke Murgun to orom ngalmialaol, to mar tgus ngta hohop ku to kottek kun mnam E Nut ka maksien to endo he ka ktong e Yesus kam ngae ka srim ko kim e Paillet vat, endo lRom ngat el kam nho mang lYudea. ²Ngta pis orom ko tok, to ngat her kaelha kam ppiak he ka krong orom o rhek te, “Mor mruo ruk lYuda ngota vokom te, a mhel to enda nam kaenpgam o mia kam kering muk lRom mula serppak ko nma rere kim mula pos to mula taven tmur el, endo kam ngam o takis ngang lRom. Va en nam mrua vat en mruo te, en Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen arhe, endo mor o Yuda ngua taven msim.”

³E Paillet ta ngek tok, to hera mnganang e Yesus te, “Ngola, O Yuda Nga Taven msim to yin arhe?”

Va e Yesus tkoripang te, “Yin mruo yi her ngae rkieng dok he, orom a re to endo!”

⁴E Paillet ta mnganang knop, to ta kaum o pris ruk laol va a mumu to ko tok to hera reng ngar te, “O rhek ruk ko ngannik vgum ngta khenam te, klo kais kam mon en orom a kerkeknen tang e.”

⁵Vanangko ngat kaenker he kreng te, “Nove, lmien te, nam kaenpgam o mia mo mYudea tgus kam rere kim lRom mula serppak ko nma patter mar tok. Vokom na, telha mGalili he, he kngae kam ngae kais moti.”

Ngta Srim E Yesus Ko Pum E Herot Kalo Keik

⁶E Paillet ta ngan ko ngta mon a rengmat to e Galili to thera mnganang ngar te, “Te a mhel to enda nkong mGalili?” ⁷Tkol a re mang tok, to ta mnor te, e Herot ka serppak ta komor a mhel to endo. To thera meng e Yesus ngok maktiegom e Herot, ko e Herot, en tgi vrong kvavle ko mYerusalem kun mnam ke venloot to endo kat.

⁸E Herot tre kvokom e Yesus, va te sei kam sirei hak, ko nam kaelha tiok he, he gia ngongnek mang ko en nam kaeharom o reha ruk lserpgue va nma pat lserppak kam mia vokom te, en kmeharom a ngaeha tang ko a serpgar ko pum kalo keik msim. ⁹To e Herot ta petpet o mngan ngang he, vanang e Yesus tlo ktua re kmoripang ngar e. ¹⁰Ta vle tok, to o pris ruk laol va o pattermia kmo pos ruk ngata sir ko rkieng ngat le kol e Yesus ka ngaekam kam mo turang ngar pum e Yesus kam ho gia sovet kam petpet o resik malpgem vat kam mon orom karo kerkeknen. ¹¹Kam ngae, to e Herot kar karo mia ruk ngma kar va tomten ngat kaelha kam klel orom e Yesus, he ho ksisieng hak kam pasrengem orom o taven nga yet langto orom karo vu kraen. Ngat pasrengem knop, to ngat her kat kaekon kam kta srim ngok pum e Paillet kalo keik tok kat. ¹²(Vanangko

tesgun e Paillet kre Herot ngin mo kael imuo mo kmin tiok kam ngae kais mnam a kolkha to endo, yek ngint le kmokpom.)

Ngta Monik Kim A Yor Ngang E Yesus
(*Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Yn 18.39-19.16*)

¹³To e Paillet ta kta kaum o Yuda ngalmialaol va o pris ruk laol va a mumu alautar kat ¹⁴he kreng ngar te, “Mut kol a mhel to enda he kpis orom mo kmok he khavae mang te, ‘Tkaenpgam o mia kam rere kim mor lRom ngua serppak’, va dok ko her vongnek kim nanga he, mo pum mularo kerok mruo va ko vokom te, mularo rhek ruk muta krong en ormar ngat lo vua sir e, he ngat lo is kam mon en orom a kerkeknen tang kat e. ¹⁵Va si e Herot kat te gnua vokom enang tok kat, he tkat kaekon ngte kim mor ko tlo pis mang ka keknen ngang to kmiser a kapnes to kmim kngam a yoror kat e, he enda kim mor kat he. ¹⁶Nangko si enang tok, ngor gi kaen a re na, mar kam kirmekon a khap mnam, to ngor sim kaikkiem mor lRom ngua keknen mruo, endo kam hong a mhel tang kun ma hengor ko ngot kaenpasiker ko tok. Nguak kaikkiem a keknen to enda, he khong e Yesus kmeng, en kam hera ngae.” [¹⁷Vanang e Paillet tel ka papat to kam hong e Yesus tok, kmikkiem ko mnam a pnes to endo tigus ko o Yuda ngam kaem, lYuda ngalaip to lRom nam kaikkiem a keknen to kam hong a mhel tang kun mnam a hengor ngok kmar, endo lYuda mruo ngam mrua re mang.]

¹⁸Va ekam ko e Herot ta havae mang kam hong e Yesus tok, o mia tigus ngta mo turang ngar kam rere klik kam re te, “O-o, ngiak hong e Barabas ngte kmor, nang en ngiak kaim kngam a yoror.” ¹⁹Ngat mon e Barabas ko en a mhel langto lRom ngat el kun ma hengor ekam ko tkaoppom o rhek mnam o mia kmus kar lRom ko mnam a rengmat to endo va ko tim a mhel langto kngam a yoror.

²⁰To e Paillet tkat kaegom kmaur kim a mumu ko en ta svil kam hong e Yesus. ²¹Vanangko ngat le ho gia sovet kam ho gia rere klik kmoikie kam re te, “Ngiak krong orom o ot kvat engnang a ho! Ngiak krong orom o ot kvat engnang a ho!”

²²To e Paillet tkat kaegom ngkorlotge kam reng ngar te, “Nguak kaim kman? Muk mruo mgua havae mang ani kerkeknen msim ko teharom to kmiser a kapnes to kmim kngam a yoror, ko dok klo pis mang a kerkeknen tang to teharom to tkaiser tok e. Nangko si enang tok, ngor gi kaen a re na, ngar kam kirmekon a khap mnam, to ngua kaikkiem ngua keknen he khong, en kam hera ngae.”

²³Vanangko ngat kle ho gi kael a halum kam ho gi kaenker ngang, kam re lserppak te, en kam krong orom o ot kvat engnang a ho. Ngat sovet kam vui tok, he ho gia kir kim e Paillet he. ²⁴Enang tok, e Paillet thera tting kam srim nga papat to endo he le kmonik kim a yor ngang

e Yesus. ²⁵To e Paillet tkaen a re kam hong e Barabas, endo o Yuda ngat kaenker en kam hong. Ngat hong e Barabas knop, vanang kle kael e Yesus maktiegom a rkan to mkor lRom, mar kmim kngam a yoror kmikkiem o Yuda nga svil to tok.

Ngta Krong E Yesus Orom O Ot Kvat Engnang A Ho

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Yn 19.17-27)

²⁶Kam ngae, to a rkan to endo ngta ktong e Yesus kngorom ekam a ngaelaut. Ngta ngae to kting kim a mhel langto ka munik e Saimon to nkong mSairini ko tottek ko ma lootpgeik he kaeknik ngok mreke. Va endruk ngma kar va tomten ngat kael singni mnam to ktolpum orom e Yesus ka ho to kmoreker kuon, en kam knaek ekam e Yesus orom. ²⁷Ngta ngorom tok, va a mumu alautar ta knaek ekam kar lraip ruk ngta him ngaro singni he kaelha kae mang kaikkiem. ²⁸To e Yesus thortgi ka nho knaek mang ngar to kreng ngar te, “Muk lraip ruk mYerusalem mu or kam kat kae mang dok e. Mguak kle va mur kae mang nguk mruo va mules ha, ²⁹ekam ko a kolkha to a kernonhor nera pis kim muk he o mia ngara re mang nguk te, ‘Lraip ruk ngat gia mait, kar endruk ngat lua llues vop va endruk ngat lo mmeng ngles vop, ngata lgekol ko nera mrer ngang ngar kam ngorpok petgim a rengmat to enda.’ ³⁰Ko mnam a kolkha to endo msim a propet karo rhek ngar kael mit ormuk te,

‘O mia ngara kukueng o vlik te, “Mguak kuviet kuon mang ngor he, he kaegyayang ngor.’ ”

³¹Ii, a kolkha to enda nera vle enang tok arhe ngang nguk, ko enangthe lRom ngata sovet mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam rum kim, gi enang ko mut her mrua vokom tete ta, va ta khenam kat te, koknaik ngar le kta sovet mang nguk ruk o gi vrong Yuda mo mYerusalem tok kat kam ho mi ktua rum kim muk kat. Ii, gi enang ‘O mia ngata sovet mang kam rum kim A Ho To A Katlar^e tete, va ta khenam kat te, ngar le ksovet mang o gi vrong hi ruk ngata vui kat kam ho mi ktua rum kim mar tok kat.’ ”

³²Va alo ngauruvik aloruk kat ngta ktong ngin kngorom min ekam a ngaelaut kam ngae kaim min kat. ³³To ngta ngorom kngae kpis ko mnam a mhe to ngma mon te, “A Mhel Ka Lpek Ka Kolhi.” To mnam a mhe to endo, ngat hera kaum e Yesus kar alo ngauruvik kam kaum ka krong ngar orom o ot kvat mar engnang o hi. Ko ngta srim a ngauruvik langto ko vanam e Yesus ka miktiek va langto ko vanam ka ksienga. ³⁴Ngta krong ngar engnang o hi knop, to e Yesus ta re te, “Titou ngia kol nga kerkeknen to enda patgiang ngaiting, ekam ko ngat lua mnor mang te, a

^e 23.31 A munik to te, “A Ho To A Katlar”, o Yuda ngma mon Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom. Isikiel 20.47

ni ngaeha to msim ngat kaeharom e.” Ta re tok, to endruk ngma kar va tomten ngata khanier^f kam kir mo kmar kam mnor te, edim mnam mar nera kol langto langto mnam e Yesus karo it.

³⁵Nang o mia ngat her gia sir ko tok he keketar, va o Yuda ngalmialaol ngta kinknim ngakro vorngap kim he ka klel orom te, “Nma sulgim o mia akuruk, vanang tete enangthe lmien te, En Mruo Msim To E Nut Tmur Re Pum, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen va en he, na mrua khenam tok mo kmor he mrua sulgim en mruo tete.”

³⁶⁻³⁸Va kuo malpagem ko engnang a ho ngat el o rhek ruk ngta mon en ormar te:

“O YUDA NGA TAVEN TA ARHE.”

To endruk ngma kar va tomten ngat pis ko pum ka ho kam klel orom kat kam reng te, “Enangthe lmien mang in te, o Yuda nga taven to yin, va yin he, mur sulgim yin mruo.” Va ngta klel orom enangthe en a mi taven langto msim ko ngat kauyang orom a ho ka ye to tngae gia gruk ko ngat re kmen ngang en kmiviem.

³⁹To tang mnam alo ngauruvik ruk nginta valval ko rkieng e Yesus, ta petpet o rhek ngang kam klel orom kat te, “Ngola, ima havae te, her yindo arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ngola? Va yin he, pupam mor tgus he sulgim mor.”

⁴⁰⁻⁴¹Vanangko kaela ta kner te, “Or tok, yi lua gorang a kapnes to ketasuo E Nut mruo ner kaen ngang in gi? Ko mor tgus ri ngot kol a kapnes to enda he re kam yor he, va muo lmien mang nguo ko mot kais kam kol a kapnes to enda, vanang en tlo eharom a kerkeknen tang to kmiser a kapnes to enda e.”

⁴²To thera reng e Yesus te, “O-Yesus, koknaik ko ila tavgo na komor o mia tgus, va ngiak pat mang dok.”

⁴³Va e Yesus tkoripang te, “Kua havaeng yin lmien te, her gi tete ta yin ngira korsang kar dok kuon ma Loot To La Vu Yar Hak.”

E Yesus Ka Ngaung Ta Mtiet

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Yn 19.28-30)

⁴⁴Pkolkha vop, va vgum a slommok ko ther gi pis pgeik komor a volkha va a mmie tgus kngae kais mavlemas ⁴⁵⁻⁴⁶ko a kolkha tlo kta nan kat e. Tgi slok ngatngae. A kolkha ta slok vop, to e Yesus ta kael ka ktui klik kam re kuon mail te, “Titou, ngiak vaeng kua nunu ngok kmin ko ko

^f 23.34 O mia ngma khanier orom a tonggai to orom o kases ruk ngaro mnok ngta vle kuo mang ngar. Ngma khikher to enangthe a kases to mkor a mhel langto npa prik ngogu mnok to nga hera mnor te en arhe ta kir kim klenar.

kael ko maktiegom in.” Tre gia re tok knop, to ka ngaung thera mtiet he. Tyor tok, va vgum a yet to ta kaeltoot mang E Nut ka maksien ke rek Ka Taban To A Ho Totur Hak ko ther gi kommenik kam ngam ko vgum kalo gu tgus kmel kalo kae alomin.

⁴⁷To lRom nga ngaomevek ka rkan langto kalaip tvokom ko e Yesus tyor tok, to khover E Nut ka munik kam re te, “O lmiien hak he, a mhel to enda, en a mhel langto tlo vur eharom a kerkekenen tang hak.” ⁴⁸To o mia tgus ruk ngta gun he ksor kim ko o mia ngta ngam o leap kuon mang ko pum ngaro kerok tok, ngta him ngaro singni to her kaekeknik kun mnam a rengmat. ⁴⁹Vanang endruk ngat smia mnor mang e Yesus ngat her gia sisir ko vur malhagenmok mang kar lraip ruk ngat ottek mGalili he kaikkiem. Ngta sisir ko tok he kvokom mar pum.

Ngat El E Yesus Ka Mnes Kun Mnam A Kre Ka Nho

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Yn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ngat vokong ko e Yesus tyor tok, to a mhel langto nkong mAramatea ko mYudea ta vle. Ka munik e Yosep. En a mhel a yar ko en nam sim kut kaikkiem E Nut karo pos he nma paneng Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam pis he ka tavgo kam komor o mia tgus. Nam kaeha kar o Yuda Ngar Ke Murgun to ngma vongnek kim o rhek kat. Vanangko en tlo tting mang nga papat to kmim e Yesus kngam a yoror e. ⁵²E Yosep ta ngae ngok kim e Paillet he ka mnganang mang e Yesus ka mnes en kam kol he kael. ⁵³E Paillet ta tting orom, to e Yosep thera ngae kpis kharpeet e Yesus ka mnes kuo va ho to kokomor orom a yet. To thera kokol kngorom to kael kun mnam a kre ka nho to ngat gi gnua hong he lo el a mhel ka mnes tang kun mnam vop. ⁵⁴Tel ka mnes knop, nangko ma kolkha to endo ko tel ka mnes ta vle te, o Yuda nga kolkha to kmelel mo kim o tgoluk kam paneng a Sabat ko ketasuo en kam vuut.

⁵⁵E Yosep tel ka mnes ko tok, va lraip ruk ngat ottek mGalili he kaikkiem e Yesus, ngat kaikkiem e Yosep he kvokom e Yesus ka nnak va ngat sim ktua keketar e Yosep pum ko tel ka mnes ko tok. ⁵⁶Ngta vokom tok, to her kaekeknik ngok mreke ngok mYerusalem he kpis kaelha kam mat o ku kam pungnim e Yesus ka mnes orom mar, vanangko a Sabat ther pis kmar he, to ngat her lo kat kaeha kat e. Ngat gia vavle kam paal ma Sabat kmikkiem ngaro pos enang tok.

E Nut Thover E Yesus Petgim Ka Nnak

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Yn 20.1-10)

24 ¹To hop enang ngmo ma Sande, lraip ruk endruk ngat hop halki tie mo kao he klol o ku ruk ngat her momrot he, to hera ngae ngok pe Yesus ka nnak kam pungnim ka vok orom mar. ²Ngat re kpis va vokom a kre to klaut, endo ngat elegot kim e Yesus ka nnak ka gu orom

ko tollok he kvulhi he ka vle petgim a nho he. ³To ngat pis kvavaik ogun ma nho, vanangko a nho ka gi kolhi ko Ngoldaip to e Yesus ka mnes tlo vle kun kat e. ⁴To ngat mrua sor mo kmar kngae va vgum alo ngokol alomin ko ngint gi pis ko pgegom mar orom nginalo yet ruk nginta nan hak ko ngint ngae gia vle enang a koot ko nma gurmik he kvaller a volkha. ⁵Lraip ruk endruk ngat vokom min tok, to ngat ngae ho mi kut gor hak to kulmar ku penharom min, vanangko alo mhel ri nginta reng ngar te, “Kman ko muta riring endo tgia ktal mo mnam a mhe to mkor o yoror. ⁶En nong mo e, ko ther hop petgim ka nnak he, kmikkiem karo rhek ruk tmur ktar kpavap ngang nguk orom mar mnam o kolkhek ruk muta vle ko mGalili. He mut lua pat mang karo rhek ruk endruk gi? ⁷Ko ta ktar kpavap mang en mruo orom karo rhek ruk endri te, ‘A Mhel To Nkong Man Ma Volkha o mia ngak kael maktiegom endruk ngam kaeharom o kerkeknen, mar kam krong orom o ot kvat engnang a ho, vanangko kopekam o kolkhek ruk korlotge ko ngat el he, nak hop petgim ka nnak.’ ” ⁸Ngint re tok, to ngat hera pat mang karo rhek ruk endruk.

⁹To ngat kaekeknik kngae to kpis khavaeng o aposel ruk loktiiek hori orom atgiang kar nglenar akuruk kat mang o tgoluk ruk ngat pis kim mar. ¹⁰Ii, lraip ruk e Maria to nkong mMagdala, e Yoana, va e Maria to e Yesus knan va ngarlenar akuruk kat, her mar ruk arhe ngata havaeng o aposel mang o tgoluk ruk endruk. ¹¹O aposel ngta ngan ngaro rhek ruk tok, vanangko ngat lo kor mnam mar mang lraip ruk endruk ngaro rhek e, ekam ko ngata pat re te, ngaro rhek ngat kaeti lveve. [¹²Ngta pat tok, vanangko e Pita, ta le gia hop he ksap ngok pe Yesus ka nnak. Tpis he keep kam vaik ogun, va her gi vokong o it ngo vgondik ruk ngat kokomor e Yesus ka mnes orom mar ko tgi vavaom mar he ngta kru mar tuk ko tok. To ther kaeknik kngae he kaelha kam moruo kun mnam en mruo te, “Ai, o tgoluk ri ngat ngae vle nngia ti e?”]

**E Yesus Klo Kaloyie Ngint Vokom Kam Mnor Mang Kopekam Ko Thop
Petgim Ka Nnak
(Mk 16.12-13)**

¹³Gi mnam a kolkha to kat gi, e Yesus klo kaloyie aloruk ngint kaikkiem a ngaelaut kam ngae mEmeus ko tvur vle malhagenmok mang e Yerusalem.[§] ¹⁴Ngint kaikkiem a ngaelaut va kaelha kmo rere kar min mang o tgoluk ruk endruk ngat papagis he. ¹⁵Nginta hivuo kam mo rere kar min mang o tgoluk ruk endruk tok, to e Yesus mruo ther gi pis he ka knaek ekmin, ¹⁶vanangko nginta kerruong ko E Nut tngam slommok pum nginalo keik.

[§] 24.13 A re to te, “malhagenmok” ta rere mang o kilomita ruk loktiiek hori orom atgiang msim.

¹⁷To tpe gia mnganang ngin te, “He met vua mo rere kar mae mang anito mo ekam a ngaelaut?”

Nginta ngan a mngan to tok, to ngint her gia sir, to hera him nginalo ktiek. ¹⁸To langto mnam min, endo ka munik e Kliopas ta mnganang te, “Nok pathe yin atgiang to a gi gunmhel mo mYerusalem ko yi lua mnor mang o tgoluk ruk ngat papagis kun mnam o kolkhek ruk endri?”

¹⁹Va ther koripang ngin te, “Oni tgoluk ruk?”

Va ngint koripang te, “He o tgoluk ruk ngat papagis kim e Yesus to nkong mNasaret. Ko en a propet to E Nut ta ngatkal mang kam khenam ka serppak vgum karo vu reha va karo vu rhek ruk lserppgue. He o mia ngma ngatkal mang ngar gi enang tok kat. ²⁰Vanangko o pris ruk laol va o Yuda Ngar Ke Murgun to orom ngalmialaol, endruk ngma vongnek kim o rhek, ngat kle va kael ko maktiegom lRom to mar ngat her el, ngar kmim kngam a yoror. He ekam tok, ngata krong orom o ot kvat engnang a ho. ²¹Va mor vat, mor ruk ngot kor mnam mor mang en, ngot le ka nho mkor te, her en to tpis kam sulgim mor lIsrael he khong ngor petgim nguaro imuo arhe. Vanangko tete, tlua nho tok e, ko ther yor he, he kmanker ko o kolkhek ruk korlotge ngat nop ko ngat her el he. ²²⁻²³Vanang molenar ruk lraip ngat hop halki ngok pum ka nnak he kpis kreimsor ngang ngor kam havaeng ngor te, ngat lo pis mang ka mnes ko e. Va kat, ngat kta havaeng ngor te, E Nut tpis kim mar orom kalo engyel ko ngint havaeng ngar mang te, tkat ktal kat he. ²⁴To ngorlenar akuruk vat, ngata kle kngae ngok pum ka nnak kat, ngat pis gi kta vokom enang tok ge, ko lraip ngat havae mang tok, nang en mruo msim ngat lo vokom e.”

²⁵Alo mhel ri nginta havaeng e Yesus mang o tgoluk ruk tok, to e Yesus ta havaeng ngin te, “Nngia ormae, nok melalo lpek nginta tok, ko mem vua hus kmor mnam mae mang o rhek ruk mkor o propet ko ngata ktar kpavap ormar te, ²⁶Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen nak lol o vnek ruk endruk ktar na, to endo yek, en tkais kam le ktuur mnam E Nut ka tavgo.” ²⁷Ta re tok, to tkaelha kam halger E Nut karo rhek tgus ruk ngat ittiegom mar kam ktar kpavap mang en mruo. Ii, tkaelha orom e Moses karo rhek kam ngae krum mar orom o propet tgus ngartaro rhek kat kam halger mar mang en mruo tok.

²⁸Thalger E Nut karo rhek ngang ngin kam ngae ekam a ngaelaut to ngata konner a rengmat to e Emeus va e Yesus tre kam lapsa kam ngae vop ²⁹vanang ngint kaur kim lserppak te, “O, ta re kam slok he, he ngia kaikkiem muo he ka vle mo kmuo na.” To ta ngan vgum min to her kaikkiem min.

³⁰Ngat pis korsang ko vanam a psen kam her kaemik, to thera kol a ngaemik, he kanprim E Nut mang, to kommen to re kmis kim min ³¹va vgum e Yesus ko E Nut thera pet a slommok petgim nginalo keik, to ngint

hera vokom kam mnor yek. Nginta mnor mang tok, to ther gi loloong ko pum nginalo keik. ³²To ngint hera mo havaeng ngin mruo te, “Lmien hak he, a mhel to enda thalger E Nut karo rhek ngang nguo ko ekam a ngaelaut, va karo rhek ngat ho mi kut heter mualo ngaung hak.”

³³To nginta hop to le kat kaeknik ngok mYerusalem ngatngae. Nginta ngae kpis mang o aposel ruk loktiek hori orom atgiang kar ngarlenar akuruk ko ngta kaum ko kmar. ³⁴To ngata havaeng ngin te, “Ho mi kut lmien hak he te, Ngoldaip tmi hop petgim ka nnak he, he tmur khenam ngang e Saimon.” ³⁵Ngat havae tok, to ngint kaelha kam havaeng ngar kat mang ko ngint kaikkiem a ngaelaut to kam ngae mEmeus he o tgoluk ruk endruk ngta pis kmin ko tok. Va nginta havaeng ngar mang ko nginta vokom e Yesus kam mnor mang ko tkommen a ngaemik kat.

E Yesus Ta Mrua Khenam Ngang Kalngunes
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Yn 20.19-23; O Reha 1.6-8)

³⁶E Yesus kalngunes ngata hivuo kam rere kngae mang en tok, va vgum e Yesus ko ther gi mur kat khenam kam her gi pis sir kar mar. Tpis enang tok, to kaenpaeim mar te, “Vae, mu sim vle orom a vrek longeik na.”

³⁷Ngata vokom tok, va ngaro pkor ngat ngae ho mi kut rres tgus va ngat ngae sei kam gor ko ngta pat re te ngata vokom a ngomiem tang. ³⁸To ta kner mar te, “Mguak or kam kta lopumtang pmok va kgorang dok e, ³⁹ko a ngomiem nop ka mi mit kar karo sozi ngang msim e. Va dok ko muta vokom dok mut mia vokom kua mi mit kar kuakro sozi msim, ngola? He mu aol ehang kualo ktiek va kua lo nhar na, muk kam vokom o ot ngaro ngaekmol kam mia mnor te, her dok msim ta arhe.”

⁴⁰Ta re tok knop, to hera khenam kalo ktiek va kalo nhar ngang ngar. ⁴¹Vanangko mar ngat lo kael ngaro pat lserppak kmor mnam mar mang en vop, ekam ko ngate sei kam mrua sor kmar va ko a sirei ta ngorom mar kat. Va ekam ko ngata lopumtang pum vop, e Yesus ta mnganang ngar te, “Yu! He mut lo el o ol akor kmemik ge?” ⁴²To ngat her kaen a slang to ngat silat ngang ⁴³to thera kol to her gi kaem ko pum ngakro kerok.

⁴⁴Tkaemik knop, to hera rere kar mar kam havaeng ngar te, “Tiok ko koma vle kar muk vop ko her havaeng nguk tsegun he te: O rhek ruk kun mnam E Moses karo pos va O Propet Ngaro Rhek va O Knituk kat ngak kaottam he kael mit ormok arhe.”

⁴⁵Thavaeng ngar tok, to le kpet a slommok pum ngaro kerok mar kam mmok mang E Nut karo propet ngaro rhek. ⁴⁶Tpet a slommok orom karo rhek ri ko thavaeng ngar te, “O rhek ri arhe ngat ittiegom mar kun mnam E Nut karo rhek te: Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen nak lol o vnek he khop petgim ka nnak kopekam o kolkhek ruk korlotge.

⁴⁷He ekam tok, kalngunes ngak kaelha mo mYerusalem kam polger o rhek orom e Yesus ka munik kam havaeng o mia te, ‘mguak kaitgung mularo kerkeknen he E Nut nera lol mar patgiang ngaiting.’

⁴⁸Ii, mguak kaelha kam ngae kpolger o rhek tok ko her muk ri arhe mut mi vokong dok ko o rhek ruk endri ngat el mit ormok ko pum mularo kerok mruo. ⁴⁹He ekam tok, ngora meng E Nunu A Totur ngte kmuk, ekam ko E Titou mruo tel ka tnangal mang, En kam meng tok. Vanang mgua gia vle mo mnam a rengmat ta na, kais ko en nak pis he kaenserpagam muk orom ka serppak to nera komor muk.”

E Yesus Ta Grap Ngpalmi Ngoguoan Ma Volkha
(*Mk 16.19-20; O Reha 1.9-11*)

⁵⁰Ngata vle ko tok, to e Yesus thera ktong ngar ngok petgim e Yerusalem he vrua ngae kpis ko rkieng a rengmat to e Betani. Ko tok, thera hover kalo ktiek malpgem mar to hera ngamyammok mang ngar. ⁵¹Ta hivuo kam ngamyammok mang ngar tok, to ther gia polok petgim mar kam grap ngpalmi ngoguoan ma volkha. ⁵²Ta ngae tok, nang ngat her gia vle ko he ktotu pum. Ngata totu pum knop, to ngat her kaekeknik ngok mYerusalem orom a sirei to alautar. ⁵³To ko tok ngat her gia vle kun mnam E Nut ka maksien kam vle her gia kanprim mekam mekam ko he.